

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА

БРОЈ 10

ОКТОБАР 1911

ГОД. XXXII

СЛУЖБЕНИ ДЕО

УКАЗИ ЊЕГОВОГА ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА СРБИЈЕ ПЕТРА I

ОДЛИКОВАЊА

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I од 3 октобра 1911 године на предлог господина Министра просвете и црквених послова одликован је:

Орденом Светог Саве четвртог реда:

г. *Александар Милојевић*, пређашњи стални члан Народног Позоришта.

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I, од 21 октобра 1911 године, на предлог Господина Министра Просвете и Црквених Послова, одликован је:

Орденом Светог Саве другог реда:

г. *Сава Антоновић*, директор гимназије у пензији.

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I, од 29 октобра 1911 године, на предлог господина Министра Просвете и Црквених Послова, одликован је:

Орденом Св. Саве четвртог реда:

г. *Мијаило Јовановић*, учитељ у Бруснику, округа крајинског.

СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

ПОСТАВЉЕЊА

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I, од 18 октобра 1911 године, на предлог Господина Министра Просвете и Црквених Послова, постављени су:

у-Првој Београдској Гимназији:

за директора друге класе г. др. *Светолик П. Стевановић*, професор и управитељ Београдске Више Женске Школе.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

у Београдској Вишој Женској Школи:

за професора и управитеља г. *Димитрије Тричковић*, професор Друге Београдске Гимназије, по службеној потреби.

у Другој Крагујевачкој Гимназији:

за директора и професора г. *Живојин Видановић*, професор Крагујевачке Гимназије, по службеној потреби.

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I, од 22 октобра 1911 године, на предлог господина Министра Просвете и Црквених Послова, постављен је:

у Трећој Београдској Гимназији:

за суплента г. *Бошко Богдановић*, свршени студент Универзитета.

ПЕНЗИОНОВАЊА

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I, од 18 октобра 1911 године, на предлог господина Министра Просвете и Црквених Послова, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се г. *Сава Антоновић*, директор прве класе Прве Београдске Гимназије, на основу § 69. закона о чиновницима грађанског реда, по својој молби, стави у стање покоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I, од 29 октобра 1911 године, на предлог господина Министра Просвете и Црквених Послова, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се г. *Милан Зарић*, професор Ваљевске Гимназије, на основу § 69. закона о чиновницима грађанског реда и члана 72. закона о средњим школама, стави у стање у покоја с пензијом, која му припада према годинама службе.

ДУХОВНИ СУДОВИ

ПОСТАВЉЕЊЕ

Указом Његовога Величанства Краља Србије Петра I, од 29 октобра 1911 године, на предлог господина Министра Просвете и Црквених Послова, постављен је:

у Духовном Суду Епархије Жичке:

за писара треће класе: ђакон г. *Милош Јаковљевић*, практикант истог суда.

РАСПИСИ ГОСПОДИНА МИНИСТРА ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА

Основна правила и упутства за наставу телесног вежбања

Уз Основна правила и упутства за наставу телесног вежбања господин Министар Просвете и Црквених Послова упутио је свима старешинама средњих школа овај акт :

У последње се време живље почело радити на подизању физичке снаге и витешког духа у нас. Несумњиво је да школа не сме бар заостати иза овога покрета, ако му не би могла предважити. Ради тога је већ прошле школске године доведено у средње школе неколико изучених и спремних наставника, предузета је живља организација телесног васпитања у њима и тражен додир и споразум у овом раду са савезом српских сокола „Душан Силни“.

Ценећи значај овога покрета у нас и потребу систематске организације телесног вежбања у средњим школама, ја сам пошао један корак даље, поверивши нарочитом одбору људи, посвећених у ово питање, да ми изради и предложи основна правила и упутства за наставу телесног вежбања — за овај мах — само у средњим школама.

Шаљући Вам са овим актом та правила и упутства, како сам их усвојио, хоћу да учиним извесне напомене и Вама и наставницима поверене Вам школе, и ако сам уверен да су оне већ у души највећег дела средњешколских наставника.

Шаблонска гимнастика, која је ишла више за ефектом но за хармоничним развићем организма, преживела је своје дане. Она више не само да не задовољава, него је осуђена као штетна. Данашња гимнастика има много више циљеве, и као школска дисциплина, и по практичним захтевима који се њој постављају. Она треба, упућујући у хигијенском начину живота, обраћајући свима деловима тела једнаку пажњу, да помогне хармоничном развиту укупног организма и да васпита у истрајности, уредности и тачности, једном речи у самопоуздању и дисциплиновању самога себе.

Напореда са овим савремена гимнастика има још један исто тако озбиљан и важан задатак. Мислим на њен васпитни значај не само у овом ужем, него и у ширем смислу. Она треба да помогне очувати или развити свежину духа, ведрину детиње душе, љубав ка пољу и ваздуху, природи уопште, а с њом напореда и љубав ка школи, завичају, отаџбини, родној и сродној земљи. Савремена школска гимнастика треба свима својим средствима да помогне школи да своје ученике чвршће привуче себи, да, помогнута уметничким васпитањем, постане пољем заједничког неусиљеног додира између наставника и ђака. Стога и мислим да цео терет гимнастичке наставе не сме и не може пасти на самог гимнастичара.

Из наставног градива и распореда његова види се шта се хоће гимнастиком да постигне и којим се редом ради тога мора ићи. Посла ће бити за свакога који има љубави према новим генерацијама, ко осећа колико је земљи потребно крешких и вредних руку, бадрих и здравих умова. И школски лекар и разредни старешина и наставник и школски старешина и веће и савет наћи ће себи посла: неко улазећи сам у редове вежбача и ученика,

неко прихватајући један или други спорт у своје руке, неко организујући практична војна вежбања, неко извидничку службу, неко олет приређујући шетње, излете, логоровања, путовања и т. д. Треба с вољом и вером ићи у посао, успех ће сâм собом доћи. Стога се ја надам и очекујем од Вас и од наставника поверене Вам школе, да ћете прихватити овај покрет оном збиљом и оном љубављу коју он заслужује.

Кад те наде полажем, ја не превиђам колико је потребно и моралне и материјалне помоћи да се оне и остваре, стога наглашујем да ће се свима оправданим захтевима излазити радо и брзо на суерет.

Ако нађете за потребно да пренесете научну наставу на часове пре подне, да бисте после подне могли употребити на уметничко образовање и вештине, на извођење гимнастике, гимнастичких вежбања, спорта и т. д., на састанке ученичке у школи ради забаве и допуњавање оног општег образовања које школа даје; ако немате учитеља за све што се у гимнастици тражи; ако немате справа, учила или просторџа за извођење телесног вежбања, како се правилима и упутством тражи, Ви ћете ме, у споразуму са саветом одмах известити шта од свега можете извести, а шта не, и поднети своје образложене захтеве и предлоге, а ја ћу их озбиљно оценити и потпомаћи колико је то год могућно.

ПБр. 20.560
21. октобра 1911 год.
у Београду.

Министар
просвете и црквених послова,
Љ. Јовановић с. р.

ОСНОВНА ПРАВИЛА И УПУТСТВО ЗА НАСТАВУ ТЕЛЕСНОГ ВЕЖБАЊА У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА

А. Наставна средства.

У најширем обиму:

- 1) Хигијенске поуке и физички прегледи;
- 2) Поправљање здравствених прилика, школска купатила, снабдевање топлим доручком, ученичке кујне, станови итд.

У ужем смислу:

- 3) Гимнастика — 2 часа недељно:
 - а) корективна (за поправку разних махна),
 - б) васпитна (за хармонично развијање тела): без справа, с помоћу справа и на справама;
- 4) Игре — полудневне (1 пут недељно):
 - а) игре са справама (лопте, клиса, итд.),
 - б) игре без справа (друштвене и витешке), шетње, пливање, веслање, клизање, санкање, итд.
5. Излети и путовања, краћа и дужа (логоровања).

Б. Распоред наставног градива.

Група	Одељак	ВРСТА ВЕЖБАЊА	У разреду							
			1	2	3	4	5	6	7	8
I	1	Став, основни положаји Ходање Трчање	1	2	3	4	5	6	7	8
	2									
	3									
II	1	Вежбања у врстама, (поврставања) Пр. вежбе без справа	1	2	3	4	5	6	7	8
	2									
III	1	Просте вежбе са справама (палица и будован) Групе (ширамиде)	—	—	—	4	5	6	7	8
	2									
IV	1	Скакања Прескакања » с мотком Двоскок и троскок	1	2	3	4	5	6	7	8
	2									
	3									
	4									
V	1	Вежбања на јарцу » » кову » » вратиду (вешање, подизање) Вежбања на гредици (одуширање, провлачење) Вежбања на лествама	—	—	3	4	5	6	7	8
	2									
	8									
	4									
	5									
VI	1	Бацање камена (терета) » когура (дискоса) » копља	—	—	3	4	5	6	7	8
	2									
	3									
VII	1	Народне игре и различности	1	2	3	4	5	6	7	8
VIII	1	Школа хрвања и боксовања	—	—	—	—	—	6	7	8
IX	1	Војна вежбања и ратна служба (с оружјем)	—	—	—	—	—	6	7	8
X	1	Полудневне игре (друштвене игре, излети, купања, сањкања, клизања, путовања, логоровања, итд.	1	2	3	4	5	6	7	8

I.

Врсте вежбања.

1. Став, основни положаји. Вежбања у нормалном стању: (потилак, лопатице, крстине и пете у једној линији, с преда врх од бране, доњи део грудне кости и врхови прстију). Основни положаји руке на потилак, на кукове, на прса и на рамена. — (Циљ: поправка рђавог става, нормално држање).

2. Ходање разне врсте, обртање, дуже ходање. — (Јачање ножних мишића, плућа).

3. Трчање, с разделом, слободно, утркивање с малих раздаљина. — Јачање целог тела (нарочито плућа и срца).

II.

1. *Вежбање у строју*. Разне радње у постројавању, у месту и у ходу. — (Привикавање реду и сложном раду).

2. *Просте вежбе* с разним покретима руку и ногу, у месту и у ходу. — (Симетрично развијање мишића, окретност и гинкост појединих делова тела).

III.

1. *Просте вежбе са справама*, с палицама и с буздованима, уз исте радње као и код II 1. — (Вежбања у поузданом руковању справама).

IV.

1. *Скакање* с места, из трке, на дужину, у висину, с висине, у дубину. — (Развиће ножних мишића и плућа).

2. *Прескакање* конопца или друге какве препоне.

3. *Прескакања с мотком*, с места, из трке.

4. *Двоскок и троскок*. (Вежбања у хитрини и гинкости целог тела).

V.

1. *Вежбања на јарцу* (Разне радње). — (Јачање врата, прсију и руку).

2. *Вежбања на коњу* (Разне радње). — (Јачање врата, прсију и руку).

3. *Вежбања на вратилу*, вешање, с обе и с једном руком, прелажење рукама, подизање, прелаз на другу страну. — (Јачање врата, прсију, руку и трупних мишића).

4. *Вежбање на гредици*, одупирање, провлачење.

5. *Вежбање на лествицама* усправним, попречним, положеним пењање, спуштање, с рукама. — (Одржавање равнотеже, хитрина, гинкост тела).

VI.

1. *Бацање камена* (терета) тежине од 1—5 кгр. (камен, ђуле, пањ, врећа, итд.) Убацивање, пребацивање рукама, ногама. — (Вежбања у одбрани и практичном раду).

2. *Бацање котура* (Вежбања мишића и чула).

3. *Бацање коља*, из слободне руке, с рамена; гађање мете. — (Вежбање руку, груди и чула).

VII.

1. *Народне игре и различности*, подешене према узрасту ученика. — (Морални утицај, вежбање у реду, добро-вољној дисциплини и подизање воље и расположења).

VIII.

Рвање и боксовање, основна правила без утакмица. — (Јачање свију телесних мишића).

IX.

WWW.UNILIB.RS Војна вежбања и ратна служба (извидничка служба). Руковање оруђем, стрелама. — (Припрема за војну службу).

X.

Полудневне игре, лоптање, «футбал», крокет, тенис, итд. Купање (лети), сањкање и клизање (зими); већи излети дневни (више дневни) логоровање, итд. — Развијање дружељубља и искрених односа наспрам наставника).

B. Упутство за наставу телесног вежбања у средњим школама.

1.

Целокупна настава у нашим школама мора бити схваћена са данашњег педагошког гледишта на васпитање, основаног на физиолошким законима: *она мора тежити хармонијском развоју и равнотежи између душевних и телесних способности школске омладине.*

Животна је потреба да школска омладина, развијајући своје душевне способности, једновремено развија и оснажује тело и здравље, јер је неоторива истина да само у здравом телу може бити здрава и душа. Развијањем и снажењем тела и здравља добијају и душевне способности у гинкости и моћи за рад. Целокупан успех у настави бива тиме обезбеђенији и напреднији.

Према томе, телесна вежбања морају се и у нас сматрати као потребан и неизоставан део школског васпитања, онако као што се она сматрају и негују у школама свих културних народа. Телесна вежбања морају ући у целину наше наставе, као обавезан и равноправан предмет за све ученике. Брига око унапређења здравља и развијања телесних способности наше омладине треба да је тим већа, што је у нас та страна школског васпитања већ годинама занемаривана.

2.

Задатак наставе телесног вежбања састоји се у овоме:

1. Уредним и што природнијим и простијим телесним вежбањем утицати на *унапређење здравља*, на правилно *држање* и *развијање целог тела*, и на хармонијско развијање *снаге*, *издржљивости* и *хитрине* свих делова тела. Сем тога:

2. Телесна вежбања треба да утичу на *оснажавање духа*, на развијање *одлучности* и *вољи*, на *самопоуздавање* и *владање собом*. Најпосле:

3. Телесна вежбања имају да навикавају на *брзо схватање* и *тачно извршавање* послова и наредба, као и на добровољно *подвргавање* личних прохтева интересима целине.

Настава телесног вежбања треба нарочиту пажњу да поклони околности ученичког рада у *заједници*, и да из ње црпе користи, које се добијају упућивањем и навикавањем ученика на *дисциплину* потребну за живот, на *равноправност* и *сношљивост*, на *ограничавање* индивидуалне слободе у корист другарске и друштвене заједнице.

3.

Остваривање овог великог задатка у телесном васпитавању омладине може се постићи само на тај начин, ако се настава телесног вежбања буде кретала на основи *једног одређеног наставног плана*, и ако се вежбања за сваки поједини час буду вршила по брижљиво промишљеној припреми наставниковој. Избор и начин вежбања треба да су примењени у поступном реду и одмереним променама, како ће несумњиво утицати на правилно напредовање не само појединих него *свих* ученика.

Сем тога, за постизање свог разноструког задатка, *наставник* мора бити спреман и ауторитативан; он мора водити рачуна о подесним вежбањима, која су у стању да побуђују и одржавају интересовање самих ученика; мора се бринути о придобијању и одржавању поштовања својих ученика тако, да они с вољом, и свесно врше његове упуте и наредбе.

Велика важност задатка телесног вежбања чини да наставници треба да нађу истинску помоћ и заштиту у *старешини* завода и *колегијуму*; да нађу у њима савесну контролу у остваривању постављених задатака и одржавању потребне хармоније у васпитању; да нађу поуздан ослонац, како би ова вежбања постала не само предмет општег интересовања и учешћа, него била и од врло корисног утицаја на пристојно понашање ученика, на школску дисциплину.

4.

Облици телесног вежбања не смеју бити циљ, већ *средство* за постизавање постављених задатака. С тога се не сме тежити нарочитим вештинама и необичним способностима гимнастичким и акробатским. Спортове и продукције, намењене само професионалним утакмицама, треба из наставе изоставити, имајући на уму да настава телесног вежбања у школи има да испуњава *идеалне* задатке школског образовања.

Исто тако ваља избегавати и вежбања која изазивају *сувише велика напрезања*, штетљива за слабије и неразвијеније ученике.

За практичан је живот важно да се омладина навикава на ону *слободу у раду*, која је основана на разборитости и која се одликује подесним избором средстава. Сама природа телесног вежбања захтева да се оно врши са *ведрим* и *веселим* расположењем, да је пријатна забава ученицима, у коју улазе добре воље и свежег духа. У том погледу *гимнастичке игре* и *игре лоптом* чине највећу услугу телесном васпитању колико слободом и пријатношћу ученичког кретања, толико и поузданим хармонијским развртком и снажењем целог тела.

На часовима телесног вежбања мора се избегавати *неприродна укрупњеност*, *затегнутост* и *излишан механизам*. Регулисавати сваки покрет заповешћу, било би неприродно. Заповешћу се, истина, постиже механичка обука, али се само њоме не васпитава. *Војнички начин командовања* и *извршавања вежбања*, *употребљен у претераној мери*, нема места у *школској настави*. Према томе, ни одржавање потребне дисциплине не сме бити основано на сили и наморавању, на сувишној строгости, суровости и понижавању; дисциплина мора бити последица телесног васпитавања и навикавања на ред. При-

јатељско и хумано опхођење, такт и мудри савети поузданије по-
стижу циљ у сваком погледу.

Директори завода морају нарочито водити надзор над телесним
васпитањем у смислу напомена у овој тачки, како се телесним веж-
бањима не би дао погрешан правац, и како се она не би изметнула
у проста војничка или акробатска вежбања.

5.

Ради поузданијег успеха у телесном васпитању ученика по-
ребно је да настава у сваком разреду посебице буде *једнолика*,
у рукама једног наставника, једнака за све ученике.

При вежбању већег броја ученика, а нарочито при вежбању
на справама, где се обучавање често има да врши код сваког појединог
ученика, или у гимнастичким играма које се изводе у групама, по-
ребно је да наставник има своје *помоћнике*, ради добијања у времену
вежбања. Тога ради наставник ће међу самим ученицима изабрати
способније помоћнике, који ће му олакшавати извршење вежбања,
као и упућивати оне другове којима је потребна нарочита помоћ,
било са природне неразвијености и слабости, било из неумешности
или страха. Овим помоћницима мора наставник дати тачна упут-
ства о опхођењу и начину вежбања.

Има разлога са којих би се избор оваких помоћника могао оста-
вити самим ученицима; но то би ваљало чинити тек у споразуму
с директором.

6.

У настави телесног вежбања, обавезног за све ученике, мора се
нарочита брига водити о *индивидуалности* појединих ученика. То за-
хтева разноликост и телесних и душевних способности. Школски лекар
треба да буде саветодавац учитељу гимнастике.

Ученицима *слабијег тела и здравља* морају сами наставници по-
клањати више пажње и бриге како у избегавању јачих напрезања
и у лаганом поступном оснажавању, тако и у побуђивању воље
на рад и развијању поверења у сопствену снагу. Нарочиту пажњу
наставникову потребују ученици, који би по природи својој били *плаш-
љиви и неодлучни*, и у најпростијим покретима. Благошћу, избега-
вањем непосредног нагоњења, помагањем, могу се овакви ученици
ослободити и учинити поверљивијим у себе и наставниково руко-
вођење.

Наставници морају строго водити рачуна о ученицима који су
дуже време *болovali* и о њима се нарочито споразумевати са школ-
ским лекаром.

И код здравих и снажнијих ученика телесно се вежбање и
напрезање не сме терати до изнурености. После сваког заморнијег
вежбања мора доћи потребан одмор.

О *ослобађању* појединих ученика од вежбања за неко време,
или и сасвим оправданом са болести или телесних мана, због којих
би телесна вежбања била штетљива по здравље, одлучује директор
завода према мишљењу школског лекара.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

7.

Гимнастичка вежбања не могу се сматрати као одмор после заморног рада душевног; она заморавају и телесну и душевну снагу.

Ово треба нарочито имати на уму при одређивању часова за вежбања. Она не треба да долазе одмах непосредно после јаче душевне заморености, онако исто као што је потребан и већи одмор при прелазу од телесног рада на душевни.

При одређивању часова за гимнастику треба пазити на потребан одмор како после телесног тако и после душевног рада.

Часови вежбања врше се по нарочитом распореду који мора бити удешен тако да се на сваком часу вежба цело тело. Распореди су зимски и летњи. Први су за вежбаоницу, а други за вежбалиште.

Распоред једног часа садржи три дела. Првих 15 минута изводе се у омањим одељењима (најмање 8—10 ученика), како би сваки могао извршити више радња. Других 15 минута настаје промена одељења за други рад. Трећих 15 минута изводе се заједничка вежбања. Ученици по одељењима вежбају се на справама. Заједничка су вежбања: вежбања без справа, с помоћу справа и убојничка вежбања; али се и заједничка вежбања могу изводити по одељењима ради тачније обуке. У заједничка вежбања спадају поглавито народне и гимнастичке игре, војничка вежбања, просте вежбе и т. д. За игре и излете ученичке најбоље је узети једно после подне које је потпуно слободно од часова.

За женскиње ваља бирати лепе, лаке и пријатне радње без икаквих оштрина и напрезања. Слободна су вежбања права језгра за девојачку гимнастику. Исто је тако корисно ходање, пешачење, трчање, скакање у дужину и у висину. Вежбања на справама у многим су ограничена за женскиње. И при овим вежбањима морају се разликовати вежбања девојчица од вежбања девојака, као што се разликују вежбања дечака, младића и зрелих људи.

Разредне старешине треба чешће да присуствују часовима вежбања, водећи рачуна о правцу којим се крећу и о остварењу постављених задатака који се имају постићи. Њихово је присуство нарочито потребно на вежбањима крајем тромесечја, после којих наставник даје ученицима оцене о успеху. Исто тако и при већим гимнастичким излетима и екскурзијама разредни старешина треба да је у средини својих ученика.

8.

Просторије у којима се врше телесна вежбања морају одговарати свима хигијенским погодбама и гимнастичким потребама. С тога се директори завода имају побринути за подесне просторије.

Зимски и кишовити дани принуђавају да завод има своју довољно пространу гимнастичку вежбаоницу (Turnhalle), у којој ће се нарочита пажња обраћати на свежину ваздуха, на чистоту и температуру, која не треба да је већа од 12°—13° R.

Кад год време допусти, вежбања се имају вршити у слободном ваздуху у школском дворишту, или у нарочито за то припремљеном игралишту.

На вежбања у слободном ваздуху ваља полагати велику важност. Нема поузданијег средства које би било у стању да толико утиче на опорављење после душевног напрезања и заморености, да толико освежава и тело и душу, и оспособљава за нов рад, колико утичу пријатна и весела кретања у свежем ваздуху. Сем тога, таква вежбања не само што побуђују и одржавају расположење и вољу за живот и рад, него чувају и од превременог, неприродног сазревања и блазираности.

Наставници телесног вежбања морају најбрижљивије водити рачуна о *хигијенским правилима* после већих заморавања и напрезања, која јаче загревају тело. Поступно расхлађивање и одмор у сувом простору, уздржавање од хладних пића, — све мере опрезности треба најсавесније примењивати.

9.

Ради ближег објашњења *наставног алана* и *програма* појединих врста телесног вежбања нека наставницима послуже ове напомене:

1. *О употреби појединих врста вежбања* обележених у програмима, има се брижљиво и смишљено водити рачун о избору и начину њихова извођења код ученика *нижих, средњих и виших* разреда, дакле о њихову прилагођивању разном доба ученичког узраста и телесног развитака. Биће од несумњиве користи ако се при разноликим средствима за постизавања истог циља даје превага оним средствима која су *простија, природнија и забавнија*.

2. *Вежбања у строју*, у коме се појединци навикавају на *зависан и удружен* рад свих ученика, на тактично и једновремено кретање *целе групе*, на развијање и формирање њено у *редове и колоне*, на *марширање*, — потребно је нарочито за ученике *нижих* разреда, које у томе треба и чешће вежбати. Код ученика *старијих* разреда употребљавати стројна вежбања ређе и више као средство за постављање у потребан ред, који поједине врсте вежбања изискују. Наставникова *команда* код ових вежбања има се вршити у обиму гимнастичких вежбања; она се не сме изметнути у облик сурвијег војничког опхођења и вежбања. Деци не треба давати оно, што се тек од људи може истраживати. Тога ради и *пушчане радње* оставити само за три најстарија разреда у најограниченијој мери.

3. *Слободна кретања* (просте вежбе) имају користи за ученике сваког доба узраста и свих телесних способности. Вежбања у њима (у кретању и обртању руку, ногу, трупа и главе) ваља вршити у свима разредима, а нарочито вежбања у *ходу, трчању и скакању*. Употребу *оитерекивања руку* (куглама и штаповима дрвеним или гвозденим) ваља предузимати поступно и чешће у старијим разредима а ређе у нижим, водећи рачуна о различној тежини оптерећења према разредима.

4. И код *стројног* и код *слободног* вежбања у нижим разредима обраћа се највише пажња на *природно и лепо држање тела*, на *слободне и неусиљене покрете*, праћене *веселим расположењем*, а у маршу *песмом и свирком*¹. Сваку неприродну укрућеност и затегнутост

¹ Суделовање ученичких оркестара.

ваља избегавати. Потпун мир и ђутање тражити од ученика само кад би разговор ометао разумевање команде и њено извршење. Давање вежбања као казну није одобрено. Препоручују се нарочито чешћа вежбања у *маршовану* и *трчању*, која су од велике користи за оснажавање и тела и његових унутрашњих функција, јер не само што ојачавају ножне, трупне и грудне мишиће, него помажу и радну плућа и срца, правилну циркулацију крви, увећавање унутрашње топлоте и промену материја.

5. *Вежбање на справама* (мотке, ужета, даска за скакање, лествице, разбој, вратило, трапез, коњ) претпоставља добру извежбањост у слободним кретањима, те га ваља примењивати тек у средњим и старијим разредима, али не сме бити истакнуто у првом реду. Облици вежбања на справама морају бити тако изабрани да њихово извршење буде могућно свима ученицима без знатних тешкоћа. Овде нарочито ваља имати на уму слабије ученике. Треба одбацити сваки рад који се не би могао вршити уз тачан и методичан упут наставников и који би био опасан за ученике. Код ових вежбања која, погрешно упућена, изазивају брзо и примамљиво снажење појединих мишића и органа тела на штету осталих (какав је случај код дизања великих терета, код чешћег вежбања на разбоју и вратилу), наставници морају вазда имати на уму, да је циљ школске гимнастике *хармонијски развитак целог тела*, а не бравурни успех спортовске, занатске и акробатске гимнастике, од које се онајчешће наноси велика штета унутрашњим функцијама тела, а нарочито плућима и срцу.

6. *Гимнастичке игре и игре лоптом* као и друге дечје и младићске игре које изазивају живље кретање и трчање, јесу бесумње врло корисна допуна озбиљне школске гимнастике у свим ступњима ученичког узраста. Допуштајући ученицима већу слободу у кретању и међусобном опхођењу у слободном и свежем ваздуху, игре одржавају пријатно расположење и веселост, са чега су ученицима вазда најдопадљивија забава. Игре се нарочито цене као најпоузданије средство за хармонијски развитак тела и унапређење здравља, које у исто доба корисно утичу и на душевне способности. Оне утичу на разноструке и неусиљене примене телесне снаге; утичу на развијање живости, окретности и брзине у поступцима и раду; утичу на ублажавање темперамента и прилагођивање друштвеном саобраћају и заједници; утичу на подвргавање реду и пристојности, усвојеним правилима, законима и обичајима. Од наставника се очекује да играма поклањају већу пажњу, уносећи их у наставу наизменце с осталим врстама вежбања у слободном ваздуху (на игралишту или у пољу), кад год време допусти (Најмање једном у недељи цело по подне).

7. *Пливање, веслање, клизање на леду* предузимаће наставници вазда у споразуму с директором завода, а у присуству разредног старешине или његова заменика. Тако исто предузимаће и веће *гимнастичке излете* у поље и шуму — више пута на један или више дана годишње. А крајем године редовно ће се приређивати *гимнастичка свечаност*, на којој ће ученици изводити телесна вежбања, игре и утакмице, уз пригодна предавања, песме и музику. За ову свечаност могу се припремити и нарочите награде.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

8. Било би корисно и лепо кад би сви ученици могли имати нарочито одело подесно за телесна вежбања. Директор ће у споразуму с наставником вежбања и школским лекаром пролисати такво одело а ученицима оставити да га по могућности набаве. Ученици једне школе могу имати и своју заставу, своје значке па и добоше, које би употребљавали у маршевима, излетима и свечаним приликама.

10.

На крају сваког тромесечја ваља *прегледати* сваког ученика и утврдити:

- а) разлику у висини,
 » « *обиму* (капацитет),
 » « тежини,
 » « снази мереној динаметром
- б) разлику у скакању у висину,
 » « » » дужину,
 » « трчању (брзина) 1—30 м.
 » « бацању терета (1—3 кг.).

Г. Помоћна средства за физичко васпитање.

І. Друштва.

У местима где има друштва за физичко васпитање као што су: соколска друштва, планинска друштва, кола и четничка одељења (извиднице), савези трезвене младежи, стрељачка друштва, клизачка, веслачка и томе слична, ученици могу бити чланови свих тих друштава у колико то не би било штетно по њихово здравље и успех у школи, о чему ће доносити одлуку старешина школе.

Чланство ма у којем од ових друштава не сме служити као разлог ослобођења од часова намењених физичком васпитању у школи.

Сва горе наведена друштва, у колико помажу физичко васпитање, треба да уживају помоћ и заштиту школских власти.

Старешина завода и наставнички савет треба да воде нарочито рачуна о наставницима и ученицима који се буду одликовали ревносним радом на физичком васпитању и да их предлажу за награде и одликовања крајем школске године.

ІІ Уџбеници.

Физичко васпитање, од Ср. Ј. Стојковића.

Списке народне игре, од д-ра Тих. Р. Ђорђевића.

Витешке игре, од поручника Милана Арсовића.

Разумно физичко васпитање (Народно Здравље, 1908.).

Guide pratique d'éducation physique, par George Hébert. Paris, Vuibert et Hony, Eduteurs.

Spielnachmitage, von Prof. H. Raydt, Leipzig u. Berlin. Teubners Verlag.

Соколски систем (Соколски Гласник).

Základové tělocviku, D-r M. Tyrš.

Tělocvik — Čermak.

Soustava sokolská — Česká Obec Sokolská.

Tělocvičné hry, pro školy, napisal Jozef Klenka. Svazek I u II. V Praze, 1907.

Tělocvičné hry, napisal Jozef Klenka. Svazek III. V Praze, 1906.

Klizanje, napisao D-r Franjo Bučar. Zagreb, 1901.

O ženskom telesnom uzgoju, priredio D-r Franjo Bučar. Zagreb, 1904.

Jgre za društva i škole, priredio D-r Franjo Bučar. Zagreb, 1905.

Djevojačka gimnastika, Priredila Ivana Hirschmann. Zagreb, 1906.

Гимнастика и јуначке игре. По нашим и туђим изворима и по својем искуству написао Сретен Ж. Пашић. Београд, 1904.

Уџбеник из гимнастике. Написао Атанасије М. Поповић. Београд, 1908.

Телесно вежбање и његов утицај на тело и дух човеков. Предавање Атанасија Поповића. Београд, 1900.

Д. Справе.

Палице од дрвета

Буздовани од дрвета

Разбој

Попречна греда

Ногари за конопац

Јарац

Коњ

Трибина за скакање с висине

Трибина за скакање у дужину

Конопци

Лестве

ПОСТАВЉЕЊА, ПРЕМЕШТАЈИ И РАЗРЕШЕЊА УЧИТЕЉА НАРОДНИХ ШКОЛА

Господни Министар просвете и црквених послова, одлуком својом ПБр. 17712 од 19 септембра 1911 год.,* на основи чл. 37. закона о народним школама, поставио је за сталне учитеље ове учитеље на расположењу, по њиховој молби:

у београдском округу:

у *Поцковићу*, Глигорџа Крстића, учитеља из Мајиловца, округа пожаревачког, за пр.;

у *Венчанима*, Ковиљку Стојковићеву, из Штубика, окр. крајинског;

у *Малом Мокр. Лугу*, Гаврила Будосевића, из Гроцке, истог округа;

у *Чибутковици*, Симеуна Д. Ивковића, из Савинца, окр. рудничког.

* Ради потпуности овде су унете и измене које су доданије учињене.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
АВ
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

у ваљевском округу:

у *Марковој Цркви*, Ангелину Савићеву, из Мечковца, округа крагујевачког.

у врањском округу:

у *Реткоцери*, Милана Ристовића, из Статовца, окр. топличког. ✓

у крагујевачком округу:

у *Врбици*, Даринку Марковићку, из Криваче, окр. пожаревачког;
у *Лапову*, Персиду Б. Удовичићку, из Врџаца, окр. крушевачког;
у *Рогојевцу*, Александра Р. Михаиловића, из Новог Милановца, истог округа;
у *Грошници*, Босиљку П. Цветићеву, из Пирота.

у крајинском округу:

у *Чубри*, Катарину Симићку, из Душановца, истог округа;
у *Лукама*, Марију Раушкову, из Рашевице, окр. моравског.

у крушевачком округу:

у *Каоник—Бунису*, Загорку М. Јовановићеву, из Каоника, истог округа, за вр. д.;

у моравском округу:

у *Багдану*, Велимира Димитријевића, из Божевца, окр. пожаревачког;
у *Доњем Катуну*, Љубицу Н. Јанковићеву, из Вел. Дренове, округа крушевачког.

у нишком округу:

у *Мозгову*, Славку Миленковићеву, из Александровца, округа пожаревачког.

у пиротском округу:

у *Стрижевцу*, Војислава Стојановића, из Присјана, истог округа.

у подринском округу:

у *Криваји*, Милована Миловановића, из Ласова, окр. тимочког;
у *Грнчари*, Душана и Борку Арнаутовића, из Божевца, окр. пожаревачког;
у *Лојаницама*, Љубомира И. Гајића, из Узвећа истог округа;

у пожаревачком округу:

у *Рашанцу*, Тихомира Јоковића из Пожаревца;
у *Раму*, Драгомира Т. Димитријевића, из Добре, истог округа;
у *Сиракову*, Жарка Првуловића, из Бара, истог округа;
у *Миријеву*, Софију Б. Тодоровића, из Драгинца, окр. подринског;
у *Миљевићу*, Радована Богдановића, из Барича, истог округа;
у *Кривачи*, Георгија Марковића, из Војилова, истог округа, за пр. ;
у *Печаници*, Михаила Елезовића, из Салаковца, истог округа.

у смедеревском округу:

- у Суводолу, Драгишу Милановића, из Вранова, истог округа;
у Вел. Плани, Владимира Николића, из Кусатка, истог округа;
у Лозовику, Зорку Вучковићку, из Ратара, истог округа.

у тимочком округу:

- у Грљанима, Александру Михаиловићку, из Слатине, истог округа.

Господин Министар просвете и црквених послова, одлуком својом ПБр. 17713 од 19 септембра 1911 год.,* на основи чл. 37. закона о народним школама, поставио је за сталне учитеље, по службеној потреби, ове учитеље на расположењу:

у ваљевском округу:

- у Вуконицу, Милицу С. Миливојевићеву, из Вел. Иванче, округа београдског.

у врањском округу:

- у Грделици, Милицу И. Петровићеву, из Сурдулице, истог округа, за пр.;

у крагујевачком округу:

- у Ђурђеви, Даницу Красојевићеву, сврш. учен. учитељ. школе.

у крајинском округу:

- у Шаркамену, Миливоја Ж. Лазића, из Штубика, истог округа;
у Мокрању, Милицу и Јелицу Богатинчевићеву, из Кучева, окр. по-жаревачког.

у крушевачком округу:

- у Александровцу, Лепосаву Лазаревићеву, из Вел. Шиљеговца, истог округа.

у моравском округу:

- у Секуричу, Теодору М. Ристићку, из Јагодине;
у Слагини, Драгића Павловића, из Белушића, истог округа, за пр. ;
у Милошеву, Љубицу Вуковићеву, из Боборишта, окр. нишког;
у Избеници, Косту Живковића из Марковца, окр. смедерерског;
у Обрежу, Лепосаву С. Вељковићеву, из Јовца, истог округа.

у пиротском округу:

- у Белој Води, Јована Поповића, свешт. за врш. дужности.

у подринском округу:

- у Равњу, Даницу Душановићеву, из Рабровца, окр. смедеревског.

* Ради потпуности овде су унете и измене које су доцније учињене.

у пожаревачком округу:

- у Речици, Лепосаву Костићеву, из Драговца, истог округа;
 у Сталници, Милеву Јуришићеву, из Александрова, окр. топличког;
 у Старчеву, Милицу Арамбашићеву, из Лугавчине, окр. смедеревског.

у рудничком округу:

- у Белом Пољу, Живку А. Радосављевићеву, из Драче, округа крагујевачког;
 у Брајићима, Даринку Павковићеву, из Савинца, истог округа.

у тимочком округу:

- у Зоруновцу, Добросима Стојковића, из Извора, окр. нишког.

у чачанском округу:

- у Врдилима, Милицу Петровићеву из Краљева.

Господин Министар просвете и црквених послова, одлуком својом ПБр. 17714 од 19 септембра 1911 год.,* на основи чл. 37. закона о народним школама, за сталне учитеље, по службеној потреби, поставио је ове учитеље на расположењу:

у београдском округу:

- у селу Младеновцу, Тодора Илића, из Ђурињаца, истог округа;
 у Борку, Милоша Радовића, за вршиоца учит. дужности, и Стојанку Црвенчанинову, из Власотинаца, врањског округа, за сталну учитељицу;
 на Умци, Даницу Лешјанинову, из Влашког Дола, окр. пожаревачког.

у врањском округу:

- у Владичином Хану, Велимира Јововића, из Цепе, истог округа.

у крајинском округу:

- у Буковчи, Даницу Јоцићеву из Гроцке.

у крушевачком округу:

- у Падежу, Даницу Хаџи-Илићку, из Лесковца, окр. врањског;
 у Александровцу, Милана Милосављевића, из Бруса, истог округа.

у моравском округу:

- у Рибарима, Светислава Брзаковића, из Јагодине.

у нишком округу:

- у Давидовцу, Владимира Шајковића, за вр. учит. дужности;
 у Вел. Вртоцу, Раиђела Стефановића, из Горњег Адровца, истог округа.

* Ради потпуности овде су унете и измене које су доцније учињене.
 просветни гласник, II књ., 10 св., 1911.

у подринском округу:

- у *Белој Цркви*, Катарину В. Јовановићку, из Београда;
у *Царини*, Милицу Јовановићку, из Лознице.

у пожаревачком округу:

- у *Сиракову*, Савку Ибровчеву, из Пружатовца, окр. београдског;
у *Малом Градишту*, Бранислава Живковића из Старчева, истог округа;
у *Дворишту*, Борислава Буџека, из Александровца, истог округа;
у *Ливадици*, Марију Петровићеву, из Краљева, окр. чачанског.

у рудничком округу:

- у *Мојсињу*, Михаила С. Ђурића, из Винораче, окр. моравског.

у смедеревском округу:

- у *Радовању*, Исака Израилевића, из Доњег Милановца, округа крајинског.

у тимочком округу:

- на *Савинцу*, Анђелка и Василију Јанковића, из Гамзиграда, истог округа;

- у *Ргогину*, Ангелину Благоићку, из Зајечара.

у ужичком округу:

- у *Карану*, Марију Николићку, из Ужица.

у чачанском округу:

- у *Тијању*, Стевана Веселиновића, сврш. богослова, за врш. дужности.

Господин Министар просвете и црквених послова одлуком својом ПБр. 17715, од 19 септембра 1911 године,* на основи чл. 37 закона о народним школама, за сталне учитеља поставио је ове учитеље у оставци:

у београдском округу:

- у *Рињу*, Живана Живадиновића;
у *Поцовићу*, Анђелију Видојевићку;
у *Сибници*, Јелену Наумовићеву;
у *Сремчици*, Радоја Јоковића;

у ваљевском округу:

- у *Бранковини*, Станику И. Тодоровићку;
у *Лесковицама*, Душана и Милицу Белман;

у крагујевачком округу:

- у *Становима*, Радована Дивца;

у крајинском округу:

- у *Д. Милановцу*, Милицу С. Митровићеву;

* Ради потпуности овде су увете и измене које су доцније учињене.

у крушевачком округу:

- у *Гор. Ступњу*, Смиљану Ђорђевићеву и Владимира Даскаловића;
у *Брусу*, Наталију В. Браловићку;

у моравском округу:

- у *Пчелицама*, Живојина Милосављевића;
у *Багрдану*, Катарину П. Вучковићку;
у *Опарићу*, Драгу Божићеву;
у *Дреновцу*, Даринку Карамарковићку;
у *Кушиновцу*, Миливоја Петровића;

у нишком округу:

- у *Манојлици*, Десанку Милутиновићеву;

у пиротском округу:

- у *Сопоту*, Наталију Радосављевићеву;

у подринском округу:

- у *Шеварицама*, Косару Михаиловићеву;
у *Ковиљачи*, Милана и Милицу Митровића;
у *Клењу*, Наталију М. Милетићеву;

у пожаревачком округу:

- у *Смољинцу*, Радмилу Томићеву;
у *Рашанцу*, Петра и Стојанку Катанићку;
у *Кличевцу*, Анку и Косару Обреновићеве;
у *Затоњу*, Богољуба С. Јевтића;

у рудничком округу:

- у *Прељини*, Милана Б. Поповића;
у *Белановици*, Персиду Димитријевићеву;

у смедеревском округу:

- у *Осипаоници*, Евгенију Суботићеву;
у *Церовцу*, Лепосаву Михаиловићку;
у *Баничини*, Вељка и Даринку Мутавића;

у тимочком округу:

- у *Мариновцу*, Миодрага Поповића и Савку Поповићку;
у *Кривељу*, Вукашина Ив. Радосављевића;

у ужичком округу:

- у *Заовинама*, Александра Терзића;
у *Латвци*, Милосава Шолајића;

у чачанском округу:

у *Трнави*, Јована Петронијевића.

Господин Министар просвете и црквених послова одлуком својом ПБр. 17716 од 15 септембра 1911 године,* на основи чл. 37 закона о народним школама, за вршиоце учитељске дужности, поставио је:

у београдском округу:

у *Медошевцу*, Младена Д. Николића, пређ. вршиоца у Ђурићима, истог округа, за врш. дужн.;

у врањском округу:

у *Косанчићу*, Зорку Бабаковићку, пређ. вршиоца у истом месту;
у *Јашуљи*, Вељка Николића, пређ. вршиоца у Буштраћу, истог округа, за врш. дужн.;

у ваљевском округу:

у *Осладићу*, Милицу Михаиловићку, пређ. вршиоца у истом месту, за врш. дужн.;

у крагујевачком округу:

у *Шумама*, Зорку Сотировићку, пређ. вршиоца у Сигама, окр. пожаревачког, за врш. дужн.;

у *Добрачи*, Светислава Максимовића, свршеног гимназиста;

у *Мирашевцу*, Витомира Јевтића, пређ. вршиоца у Каменици, истог округа, за врш. дужн.;

у *Витковцу*, Владимира Лазића, пређ. вршиоца у Лукавици, округа београдског, за врш. дужн.;

у крајинском округу:

у *Јабуковцу*, Јосифа А. Анђелића, пређ. вршиоца, за врш. дужн.;

у *Грабовици*, Ђорђа Поповића, свешт., за врш. дужн.;

у *Рткову*, Раденка Петровића, свршеног гимназиста, за врш. дужн.;

у *Дубочанима*, Василија Петровића, свршене гимназиста, за врш. дужн.;

у *Прахову*, Душана Клајића, учитеља у пензији, за врш. дужн.;

у *Јабуковцу*, Петра Наумовића и Јосифа Анђелића, пређ. врш. дужн.;

у *Велесници*, Бранислава Милошевића, пређ. вршиоца у истом месту;

у крушевачком округу:

у *Мајдесу*, Драгишу Миловановића, студ. права, за врш. дужн.;

у *Дубљу*, Љубомира Ђулаковића, пређ. вршиоца и учитеља у пензији;

у *Јасици*, Михаила Лазовића, пређ. вршиоца у Александровцу, истог округа;

у моравском округу:

у *Плажанима*, Димитрија Леришчанца, свештеника, за врш. дужн.;

у *Трипоњу*, Милоша Поповића, пређ. вршиоца у Доброљунцима, окр. крушевачког;

* Ради потпуности овде су унете и измене које су доцније учињене.

у *Вел. Сугубини*, Петра Панића, преф. вршиоца у Пласковцу, округа крагујевачког;

у *Гор. Сабанги*, Миливоја Поповића, преф. вршиоца у Табановцу, окр. пожаревачког, за врш. дужн.;

у нишком округу:

у *Св. Аранђелу*, Стевана Ђорђевића, бив. учитеља, за врш. дужн.;

у *Личју*, Благогу Рајчковића, свештеника, за врш. дужн.;

у *Јагличју*, Стојана Стаменковића, свештеника, за врш. дужн.;

у пиротском округу:

у *Д. Коритници*, Михаила Јонића, за врш. дужн.;

у *Ракову Долу*, Душана Ђ. Митића, сврш. гимназиста, за врш. дужн.;

у *Балтабериловцу*, Николу Банковића, за врш. дужн.;

у *Осмакову*, Александра Станковића, преф. вршиоца учит. дужности за привременог;

у *Срећковцу*, Миливоја Јовановића, сврш. гимназиста, за врш. дужн.;

у *Ржани*, Борислава Илића, ђака учитељске школе, за врш. дужн.;

у *Црноклишту*, Љубисава Никетића, сврш. богослова, за врш. дужн.;

у *Рсавцима*, Станоја Радосављевића, учитеља у пензији, за врш. дужн.;

у подринском округу:

у *Царини*, Петка Николића, учитеља у пензији, за врш. дужн.;

у *Совљаку*, Илију Милића, ђакона;

у *Криваји*, Станку Лешјанку, преф. вршиоца у Змињаку, истог округа, за врш. дужн.;

у *Цулинама*, Велимира Младеновића, преф. вршиоца у Лојаницама истог округа за врш. дужн.;

у пожаревачком округу:

у *Добри*, Милана Поповића, сврш. богослова за врш. дужн.;

у *Забрђу*, Персиду Стојановићку, преф. вршиоца у Стамници, истог округа;

у *Десини*, Радосава Марјановића, свештеника за врш. дужн.;

у *Бошњаку*, Милана Гомирца, преф. вршиоца у М. Градишту истог округа;

у *Мелници*, Павла Божиновића, преф. вршиоца у Старчеву, истог округа;

у рудничком округу:

у *Белановици*, Јована П. Јевтића, свештеника за врш. дужн.;

у *Драгољу*, Миленка Ђурића, свршени гимназиста за врш. дужн.;

у *Лицљу*, Илију Ковачевића, свршени гимназиста;

у *Брезни*, Теофила Ст. Петровића, из истог места;

у *Прањанима* Загорку Анђелковићеву, свршену ученицу IV разреда, учитељске школе за врш. дужн.;

у *Дићу*, Томицу Брацановића, преф. вршиоца у Дражевцу, округа београдског;

у смедеревском округу:

у *Радинцу*, Стевана К. Јовановића, преф. вршиоца у Суводолу, истог округа;

у *Водњу*, Милоша Трифуновића, преф. вршиоца у Радовању, истог округа;

у тимочком округу:

у *Јабланици*, Одолена Бартоша, сврш. матуранта за врш. учит. дужн.;
у *Грлишту*, Божидара Милановића, преф. вршиоца;
у *Васиљу*, Михаила Бауера, преф. вршиоца у Ргошту, истог округа;
у *Рготини*, Божидара Мирковића, студ. филозофије за врш. дужн.;
у *Кожелу*, Драгољуба Ј. Лукића, студ. филозофије за врш. дужн.;

у топличком округу:

у *Међуани*, Обрада Ђ. Лазаревића, свршеног матуранта за врш. дужн.;
у *Прекадину*, Павла Поповића, свештеника за врш. дужн.;
у *Рачи*, Василија Ђурића, преф. вршиоца у том месту.

у ужичком округу:

у *Шљивовици*, Милету Станојевића, учитеља у пензији;
у *Мачкату*, Светозара Гавриловића, свршеног гимназиста, за врш. дужн.;
у *Сирогојну*, Живка Павићевића, свршеног гимназиста, за врш. дужн.;
у *Чајетини*, Михаила Тодоровећа, преф. вршиоца у Годечеву, истог округа;
у *Годовику*, Николу Мраковића, преф. вршиоца у Сирогојну;
у *Брекову*, Симу Јевтановића, вршиоца у Латвици, истог округа;

у чачанском округу:

у *Студеници*, Миливоја Вукосављевића, свршеног гимназиста, за вршиоца дужности;
у *Лиси*, Миодрага Станојевића, свршеног гимназиста, за врш. дужн.;
у *Миланци*, Драгутина Кнежевића, студ. филозофије, за врш. дужн.;
у *Жичи*, Лазара Божовића, преф. учитеља, за врш. дужн.;
у *Павлици*, Милорада Тодоровића, преф. вршиоца у Студеници истог округа;
у *Грабу*, Петра Тодоровића, преф. вршиоца у Дрену, окр. ваљевског.
Свима се плата има рачунати од дана, када се буду јавили на дужност, а износи 50 — педесет — динара месечно.

Господин Министар просвете и црквених послова одлуком својом ПБр. 17717 од 19 септембра 1911 године,* на основи чл. 29 и 37 закона о народним школама, за стално учитеље поставио је ове свршене ученике учитељске школе са испитом:

у ваљевском округу:

у *Пироману*, Живојина Јовановића, преф. врш. учит. дужн.;

* Ради потпуности овде су унете и измене које су доднице учињене.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

у крајинском округу:

- у *Михаиловцу*, Радована Бакочевића;
- у *Слагини*, Живадица Стојановића;
- у *Кладушници*, Миодрага Ранчића;
- у *Табаковцу*, Александра Бисића;
- у *Рудој Глави*, Радомира Живановића;
- у *Горњанима*, Ђорђа Ђурића;
- у *Србову*, Димитрија Вујичића;
- у *Бруснику*, Даницу Ђурићеву;
- у *Видровцу*, Драгу Марковићеву;
- у *Тамничу*, Даринку Срећковићеву;
- у *Штубику*, Марију Стефановићку;
- у *Брзој Паланци*, Милицу Зарићеву, пређ. учитељицу;
- у *Мокрањи*, Славку Ристићеву и Милицу Богатинчевићеву;
- у *Самариновцу*, Милована Лапчевића;
- у *Вел. Каменици*, Благоја Радојевића;
- у *Глоговици*, Радмилу Николићеву;

у крушевачком округу:

- у *Вел. Шиљеговцу*, Димитрија Ђорђевића;

у моравском округу:

- у *Гор. Мутници*, Чедомира Нешића;

у пожаревачком округу:

- у *Рановцу*, Владимира Јованчевића и Даницу Лазаревићеву;
- у *Лазници*, Полексију Пантелићеву и Миленцију Антоновићеву;
- у *Сигама*, Ђорђа Јеремића;
- у *Вољуји*, Светислава Поповића;
- у *Каменову*, Величка Ђаковића;
- у *Кнежици*, Животу Михаиловића;
- у *Суводолу*, Милана Марковића;
- у *Јасикову*, Персиду Миросављевићеву;
- у *Сигама*, Надежду Беловуковићеву, пређаш. сталну учитељицу;

у пиротском округу:

- у *Кални*, Љубомира Митића;
- у *Топлом Долу*, Љубисава Петковића;
- у *Завоју*, Александра Костића;

у рудничком округу:

- у *Гор. Бранетићима*, Десанку Ристићеву;

у смедеревском округу:

- у *Вел. Плани*, Олгу Зечевићеву;
- у *Вел. Крсни*, Десанку Нешковићеву;

у тимочком округу:

- у *Добром Пољу*, Милана Лисичића;
 у *Доњој Каменици*, Босиљку Годубовићеву;
 у *Скробници*, Душана Лазића;
 у *Бучју*, Александра Матијашевића и Милеву Сибиновићеву;
 у *Новом Кориту*, Лазара Бјелића;
 у *Доњој Белој Реци*, Петра Ј. Поповића и Радмилу Нешићеву;
 у *Брестовцу*, Живојина Глнгорјевића;
 у *Ошљанима*, Мнодрага Јеремића;
 у *Бачевици*, Јелену Тодоровићеву;

у чачанском округу:

- у *Горачићу*, Михаила Божовића, за врш. учит. дужности.

Господин Министар Просвете и Црквених Послова одлуком својом ПБр. 17719 од 19. септембра 1911. год*. на основи чл. 30 и 37 закона о народним школама, за привремене учитеље поставио је:

Велу Стефановићеву, у Баћевац, окр. београдског, пређ. вршиоца учит. дужности у Кобишници окр. крајинског, за привр.;

Видосаву Живковићеву, сврш. ученицу IV разр. учит. школе, у *Уровици*, окр. крајинског, за привр.;

Живка Радосављевића, сврш. ученика учит. школе, без испита у Буковску, окр. пожаревачког, за привр.;

Стојана Димовића, сврш. ученика учит. школе без испита, у Буковску, окр. пожаревачког, за привр.;

Марију Лекићеву, привр. учитељицу на расположењу из Дуљана окр. крајинског за привремену учитељицу у Затоњу, окр. пожаревачког; и

Душана Станковића, привр. учитеља на расположењу из Самариновца окр. крајинског за привременог учитеља у Метришу истог округа.

Господин Министар Просвете и Црквених Послова одлуком својом ПБр. 17711 год*. на основи чл. 47. закона о народним школама, уважио је оставке овим учитељима:

Драгољубу Атанацковићу, из *Самариновца*, окр. крајинског;

Живану Живадиновићу, из *Рановца*, окр. пожаревачког;

Анђелији Видојевићки, из *Церовца*, окр. смедеревског;

Јелени Наумовићевој, из *Грабовице*, окр. крајинског;

Радоју Јоковићу, из *Тулара*, окр. ваљевског;

Станики И. Тодоровићки, из *Јелашнице*, окр. врањског;

Милици Д. Ђелмаш, из *Маркове Цркве*, окр. ваљевског;

Душану Ђелмашу из *Јабучја*, окр. ваљевског;

Радовану Дивцу, из *Сирче*, окр. чачанског;

Милици С. Митровићевој, из *Брзе Паланке*, окр. крајинског;

Љубици Михалачкој, из *Бачевице*, окр. тимочког;

Владимиру Даскаловићу, из *Бабичке*, окр. врањског;

* Ради потпуности овде су унете и измене које су доцније учињене.

Наталији Браловићки, из *Александровца*, окр. крушевачког;
 Живојину Милосављевићу, из *Батинца*, окр. моравског;
 Батарина П. Вучковићки, из *Милошева*, окр. моравског;
 Драги Божићевој, из *Ковиља*, окр. чачанског;
 Даринки Карамарковићки, из *Михаиловца*, окр. смедеревског;
 Милвоју Петровићу, из *Водња*, окр. смедеревског;
 Десанки Милутиновићевој, из *Сукова*, окр. пиротског;
 Наталији Радосављевићевој, из *Бабушнице*, окр. пиротског;
 Косари Михаиловићевој, из *Лука*, окр. крајинског;
 Милану и Милици Митровићу, из *Гричара*, окр. подринског;
 Наталији М. Милетићевој, из *Прањана*, окр. рудничког;
 Радмили Томићевој, из *Сиракова*, окр. пожаревачког;
 Петру Катанићу, из *Буковске*, окр. пожаревачког; и Стојанки Ката-
 нићки из истог места;
 Анки и Косари Обреновићевој, из *Буковче*, окр. крајинског;
 Богољубу Јевтићу, из *Добрње*, окр. пожаревачког;
 Милану Б. Поповићу, из *Чајетине*, окр. ужичког;
 Персиди Димитријевићевој, из *Лазнице*, окр. пожаревачког;
 Евгенији Суботићевој, из *Ливадице*, окр. пожаревачког;
 Цвети Митровићки, из *Затоња*, окр. пожаревачког;
 Миодрагу Поповићу, из *Кожеља*, окр. тимочког; и Савки Поповићки,
 из *Васиља*, окр. тимочког;
 Вукашину И. Радосављевићу, из *Алдинца*, окр. тимочког;
 Милосаву Шолајићу, из *Трешче*, окр. рудничког;
 Јовану Петронијевићу, из *Мојсиња*, окр. рудничког;
 Вељку Мутавдићу, из *Јасике*, окр. крушевачког; и Даринки Мутав-
 дићки, из *Залоговца*, окр. моравског.
 Свима је плата рачуната до краја септембра ове године. —

ОДСУСТВА НАСТАВНИКА И НАСТАВНИЦА НАРОДНИХ ШКОЛА У ШКОЛСКОЈ 1911/12 ГОДИНИ.

Господин Министар Просвете и Црквених Послова одобрио је од-
суство:

Албијани Бојићки, учитељици из Београда, одобрено одсуство месец
дана, од 3. октобра о. г. — ПБр. 18948.

Марији Д. Недићки, учитељици основне школе у Ставама, окр. подр.,
одобрено одсуство до 1. новембра о. г. ПБр. 18937 од 3. окт.

Димитрију Михаиловићу, врш. учит. дужности у Гледићу, окр. кра-
гујевачког, одобрено одсуство од 2. до 12. окт. о. г. — ПБр. 18934 од 3.
октобра о. г.

Зорки Вукосављевићевој, учитељици из Рабровице, окр. ваљевског.
одобрено одсуство до маја ове школске године — ПБр. 19064. од 4. окт.

Милици Марковићевој, учитељици из Враћевшнице, окр. рудничког,
одобрено 20 дана одсуства — ПБр. 19226 од 5. октобра о. г.

Божидару Радивојевићу, врш. учит. дужности у Острову, окр. пожа-
ревачког, одобрено одсуство од 10. окт. до 10. новембра ове год.

Емилији Стојковићевој, учитељици из Сараораца, окр. смедеревског, одобрено одсуство до краја ове школске године — ПБр. 19208 од 6 окт. ове године.

Даринки Петровића, учитељици из Града Сталаћа, одобрено одсуство месец дана — ПБр. 19294 од 6 окт. о. г.

Лешосави Недељковићки, учитељици из Руд. Главе, окр. крајинског, одобрено одсуство два месеца — ПБр. 19347 од 5 окт. о. г.

Даници Гојковићки, учитељици из Доње Топлице, окр. ваљевског, одобрено одсуство шест недоља — ПБр. 19354.

Радомиру П. Ђорђевићу, учит. из Медвеђе, окр. крушевачког, одобрено одсуство до краја ове 1911/12 школ. године — ПБр. 19531 од 9—X—911.

Миливоју Ж. Војисављевићу, учит. из Царине, окр. подринског одобрено одсуство до 10 октобра о. г. — ПБ. 19387 од 7—X—911.

Марији Д. Николићки, учит. из Карана окр. ужичког, одобрено одсуство до краја октобра о. г. — ПБр. 1946, од 8—X—911.

Наталији Костићевој, учитељици у Вел. Иванчи, окр. београдског, одобрено одсуство до краја 1911/12 школске године. — ПБр. 19622 од 8 октобра о. г.

Катарини Мишићки, учитељици из Вел. Орашја, окр. смедеревског, одобрено одсуство до краја 1911 године — ПБр. 19621 од 8 окт. о. г.

Видосави Живковићевој, учит. из Уровице, окр. крајинског, одобрено одсуство 10 дана — ПБр. 1979, од 11 окт. т. г.

Наталији Петровићки, учит. из Блазнаве, окр. крагујевачког, одобрено одсуство два месеца — ПБр. 19568 од 10 окт. о. г.

Савки М. Поповићки, учит. из Мариновца, окр. тимочког, одобрено одсуство до 10 новембра ове г. — ПБр. 19628 од 10 окт. ове г.

Драгугину Пешићу, учит. из Књажевца, одобрено одсуство месец дана. — ПБр. 19629 од 10 октобра ове г.

Ружици Јов. Петровићки, учит. из Беле Паланке, окр. пиротског, одобрено одсуство шест недеља. — ПБр. 19643 од 11 окт. ове г.

Проки А. Стојановићу, учит. из Мрштана, окр. врањског, одобрено одсуство десет дана. — ПБр. 19732 од 11 октобра 1911 г.

Анки Рафајловићевој, учит. у Мајуру, окр. подринског, одобрено одсуство до краја 1911—12 школске године. — ПБр. 19711 од 11 октобра ове године.

Ружици Ж. Мијатовићевој, учитељици из Оштреља, окр. тимочког, одобрено два месеца одсуства. — ПБр. 19792 од 12 ов. мес.

Љубици М. Бошковићки, учитељици из Београда, одобрено 15 дана одсуства. — ПБр. 19967 од 13 окт. о. г.

Димитрију Тасићу, учитељу из Врњаци, окр. крушевачког, одобрено два месеца одсуства. — ПБр. 19917 од 13 окт. о. г.

Софији Милосављевићки, учитељици из вар. Младеновца, одобрено два месеца одсуства. — ПБр. 19790 од 12 окт. о. г.

Петру М. Јасиновићу, учитељу из Петковице, окр. подринског, одобрено 20 дана одсуства. — ПБр. 19750 од 12 окт. о. г.

Живки Станојевићки, учитељици из Беле Паланке, окр. пиротског, одобрено шестонедељно одсуство. — ПБр. 19644 од 11 окт. о. г.

Емилији Милошевићки, учитељици из Пожаревца, одобрено одсуство до краја ове школске године. — ПБр. 19823 од 12 окт. о. г.

WWW.UNILIB.RS Драгињи П. Маџарац, учитељици из Мраморца, окр. смедеревског, одобрено шест недеља одсуства. — ПБр. 19864 од 13 окт. о. г.

Животи Јекићу, учитељу из Влакче, окр. крагујевачког, одобрено одсуство до 5 новембра о. г. — ПБр. 19822 од 12 окт. о. г.

Катарини Ристићки, учитељици из Сараораца, окр. смедеревског, одобрено 10 дана одсуства. — ПБр. 19930 од 13 окт. о. г.

Милеви Секулићки, учитељици из Вел. Дренове, окр. крушевачког, одобрено једномесечно одсуство. — ПБр. 19914 од 13 окт. о. г.

Десанки Јездићевој, учитељици из Белице, окр. моравског, одобрено одсуство до 5 новембра о. г. ПБр. 19851 од 13 окт. о. г.

Глигорију Крајићу, учитељу из Смедерева, одобрено петнаестодневно одсуство. — ПБр. 20080 од 15 окт. о. г.

Персиди Петровићевој, учитељици из Дољашнице, окр. пожаревачког, одобрено одсуство до краја ове шк. године. — ПБр. 19533 од 9 окт. о. г.

Ружи А. Павловићевој, учитељици из Водња, окр. смедеревског, одобрено одсуство до оздрављења. — ПБр. 19971 од 14 окт. о. г.

Љубици Тодоровићки, учитељици из Трстеника, одобрено четрдесетодневно одсуство. — ПБр. 20.000 од 15 окт. о. г.

Косари Ћуковићки, учитељици из Књажевца, одобрено четрдесетодневно одсуство. — ПБр. 19997 од 15 окт. о. г.

Сави Пауновићу, учитељу из Дрена, окр. ваљевског, одобрено 20 дана одсуства. — ПБр. 20118 од 17 окт. о. г.

Лепосави Радишићки, учитељици из Багдана, окр. моравског, одобрено одсуство до 25 октобра о. г. — ПБр. 19060 од 4 окт. о. г.

Петру Александровићу, учитељу из Крагујевца, одобрено одсуство до краја ове школске године. — ПБр. 18648 од 28 септ. о. г.

Петру Т. Манојловићу, учитељу из Врања, одобрено одсуство од 10—20 окт. о. г. — ПБр. 20182 од 17 октобра о. г.

Николи Јовановићу, учитељу из Лесковца, одобрено одсуство до краја ове школске године. — ПБр. 18100 од 23 септембра с. г.

Лепосави М. Борисављевићевој, учитељици из Крпољина, окр. пожаревачког, одобрено десетодневно одсуство, од 18—28 окт. о. г. — ПБр. 18229.

Душану Станковићу, учитељу из Петриша, окр. крајинског, одобрено десетодневно одсуство. — ПБр. 20327 од 19 октобра о. г.

Мари Ђурићки, учитељици из Параћина, окр. моравског, одобрено одсуство до краја октобра о. г. — ПБр. 20444 од 20 окт. о. г.

Милеви Јелићки, учитељици из Текије, окр. крајинског, одобрено одсуство до 15 новембра о. г. — ПБр. 20439 од 20 окт. о. г.

Евгенији И. Суботићевој, учитељици из Осипаонице, окр. смедеревског, одобрено седмодневно одсуство. — ПБр. 20374 од 20 окт. о. г.

Петру Манојловићу, учитељу из Врања, одобрено једномесечно одсуство. — ПБр. 20338 од 21 октобра о. г.

Катарини Ристићки, учитељици из Сараораца, окр. смедеревског, одобрено одсуство до решења о њеном пензионисању. — ПБр. 20508 од 21 окт. о. г.

Јелисавети Марковићки, учитељици из Губереваца, окр. београдског, одобрено одсуство до краја школске 1911—1912 године. — ПБр. 20234 од 21 окт. о. г.

Катарини Рајковићки, учитељици из Рогаче, окр. београдског, одобрено шестонедељно одсуство. — ПБр. 20611 од 22 окт. о. г.

Петру Ј. Поповићу, учитељу из Д. Беле Реке, окр. тимочког, одобрено одсуство до 15 новембра о. г. — ПБр. 19869 од 13 ов. мес.

www.unb.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Драги Манок, учитељици из Јаловик-Извора, окр. пиротског, одобрено 10 дана одсуства. — ПБр. 20727 од 24 окт. о. г.

Марку Бабићу, учитељу из Ниша, одобрено одсуство од 1 новембра о. г. до краја школске године. — ПБр. 20797 од 27 окт. о. г.

Божидару Батављевићу, учитељу из Мајдан-Пека, окр. крајинског, одобрено тронедељно одсуство. — ПБр. 20804 од 25 окт. о. г.

Љубици С. Дичићки, учитељици из Јабуковца, окр. крајинског, одобрено одсуство од 24 октобра до 15 новембра о. г. — ПБр. 20836 од 27 окт. о. г.

Јелени Петковић, учитељици из Лугавчине, окр. смедеревског, одобрено одсуство од 24. окт. до 5 новембра о. г. — ПБр. 20837 од 27 окт. о. г.

Лепосави Стојиљковићки, учитељици из Кривог Вира, окр. тимочког, одобрено одсуство од 13 окт. до 25 нов. о. г. — ПБр. 20880 од 27 окт. ове године.

Драгомиру Ајдачићу, учитељу из Жежевице, окр. чачанског, одобрено одсуство до краја ове школске године. — ПБр. 20945 од 28 окт. о. г.

Наталији Радосављевићевој, учитељици из Сопота, окр. пиротског, одобрено 20 дана одсуства. — ПБр. 20951 од 28 окт. о. г.

Даринки Протићки, учитељици из Београда — Палилула, одобрено тромесечно одсуство. — ПБр. 20084 од 16 окт. о. г.

Зорки Ст. Лазаревићки, учитељици из Бановог Поља, окр. подринског, одобрено одсуство од 15 окт. до 15 нов. о. г. — ПБр. 21238 од 31 окт. о. г.

ОДЛУКЕ ГОСПОДИНА МИНИСТРА ПРОСВЕТЕ О УЧИЛИМА И КЊИГАМА

Решењем својим од 5 октобра 1911 год. ПБр. 19216, господин Министар Просвете и Црквених Послова одобрио је, да се књига: *»Дечја књижевност«*, од г. др. *Милана Шевића*, професора у пензији, може препоручити за књижнице основних и средњих школа.

Решењем својим од 5 октобра 1911 год. ПБр. 19217, господин Министар Просвете и Црквених Послова одобрио је, да се књига: *»Етнологија«* др. *Х. Шурица*, у преводу г. др. *Тих. Р. Ђорђевића*, доцента Универзитета, може препоручити за књижнице средњих и стручних школа.

Решењем својим од 5 октобра 1911 год. ПБр. 19219, господин Министар Просвете и Црквених Послова одобрио је, да се књига: *»О књижевности«*, коју је издао као трећу књигу своје збирке *»Одабрана дела за школу«* Тих. Остојић, професор, може препоручити за књижнице средњих школа.

РАДЊА ГЛАВНОГ ПРОСВЕТНОГ САВЕТА

1032 РЕДОВНИ САСТАНАК

23 марта 1911 год.

Били су: председник Сава Урошевић; потпредседник Мирко М. Поповић; редовни чланови: Миливоје Симић, Љубомир Протић, Никола Лазић, др. Чедомиљ Митровић, др. Јован Скерлић, протопрезвитер Стеван Веселиновић, др. Душан Рајичић, др. Светолик Стевановић, др. Миливоје Н. Јовановић, Илија Ђукановић; ванредни члан: Јеремија Живановић.

Пословођа: Михаило Недељковић.

I

Прочитан је и примљен записник 1031 саветског састанка.

II

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, од 8 ов. мес. ПБр. 3753, којим се сироводи Главном Просветном Савету на мишљење молба г-ђе Једене Јовановићке, учитељице у пензији, вршиоца учитељске дужности у Мрштану, која моли да се врати у учитељску службу.

Са обзиром на начелну одлуку Главног Просветног Савета да се учитељице, које су више од осам година провеле у пензији, не могу поново вратити у службу, а и с погледом на молителкине године старости, Савет је мишљења: да се г-ђа Јелена Јовановићка, учитељица у пензији, не треба да врати у учитељску службу.

III

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 10 ов. мес. ПБр. 4268, којим се сироводи Главном Просветном Савету на мишљење нацрт Правила за руковање школским фондovima.

Савет је одлучно: да се умоле г.г. др. Чедомиљ Митровић, ванредни професор Универзитета, и Ђорђе Јовановић, учитељ из Београда, да нацрт ових Правила прегледају и Савету поднесу заједнички реферат.

IV

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 12. ов. мес. ПБр. 804, којим се моли Главни Просветни Савет да оцени: да ли је са обзиром на исказе тужиоцевих и туженог сведока и исказ оптуженог г. Јована Ј. Јовановића, учитеља вишевачког, утврђена кривица г. Јовановића и ако јесте, којом би га врстом казне требало казнити.

Савет је одлучио: да се умоли г. др. Чедомиљ Митровић, ванредни професор Универзитета, да сва акта ове кривице прегледа и Савету поднесе реферат.

V

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 12. ов. мес. ПБр. 2291, којим се пита Главни Просветни Савет за мишљење, каквом би казном требало казнити г.г. Димитрија Марковића и Милана Весића, учитеље из Ратара, за учињене кривице.

Савет је одлучио: да се умоли г. др. Чедомиљ Митровић, ванредни професор Универзитета, да сва акта ове кривице прегледа и Савету поднесе реферат.

VI

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 17. ов. мес. ПБр. 4690, којим се спроводи Главном Просветном Савету на увиђај представка Јасеничког Учитељског Удружења, о кривици учитеља г.г. Димитрија Марковића и Милана Весића, учитеља из Ратара.

Савет је одлучио: да се ова представка достави г. др. Чедомиљу Митровићу, ванр. професору Универзитета, коме је упућена кривица учитеља из Ратара.

VII

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 15. ов. мес. ПБр. 4438, којим се пита Главни Просветни Савет за мишљење: да ли се могу г. Славко Косић и г-ђа Косићка, учитељи стојничке школе, ослободити полагања практичног испита, пошто су они тај испит већ положили према уредби српских вероисповедних школа у карловачкој патријаршији.

Према усменом реферату г. Љубомира Протића, управитеља женске учитељске школе у Београду, и прегледаним документима, Савет је дао мишљење: да се г. Славко Косић и г-ђа Косићка, учитељи стојничке школе, могу ослободити полагања практичног учитељског испита.

VIII

Поводом питања заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 13. ов. мес. ПБр. 3503, којим се, услед једног конкретног случаја, — један је ученик учинио кривицу у једној београдској гимназији а кажњен је за ту кривицу у другој школи у унутрашњости, куда је отишао да даље школовање продужи — пита Главни Просветни Савет и тражи од њега мишљење: да ли овака, формално пра-

видна одлука, одговара и духу и смеру законских прописа о искључењу ученика из школе у којој је учио, Савет је, после дуже дебате, дао мишљење: да је циљ казне искључења, по духу закона, да се казна изрекне у школи, у којој је кривица учињена.

IX

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 11 ов. мес. ПБр. 4286, којим се спроводи Главном Просветном Савету на мишљење молба г. Љубомира Протића, управитеља женске учитељске школе у Београду, који моли да Министарство просвете и црквених послова откупи извештај број примерака његове штампане књиге „Педагогика“, II издање, прерађено и проширено, за сиромашне школе.

Савет је, са обзиром на одлуку од 22 децембра 1910 године СБр. 257, дао мишљење: да се ова књига може, ако зато има буџетске могућности, у извесном броју примерака, откупити од стране Министарства просвете и црквених послова, за сиромашне основне школе.

X

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 15 ов. мес. ПБр. 4585, којим се шаље Главном Просветном Савету на мишљење молба Ристе Радловића, који моли да Министарство просвете и црквених послова откупи извештај број комплета сарајевске ревије „Преглед“.

Савет је дао мишљење: да Министарство може, ако за то има буџетске могућности, откупити извештај број комплета овога листа за школске и ђачке књижице средњих и стручних школа.

XI

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 15. ов. мес. ПБр. 4558, којим се шаљу Главном Просветном Савету на мишљење штампане „Басне“, од г. Милана Вукасовића.

Према усменом реферату неколицине чланова савета, којима је ова књига позната, Савет је дао мишљење: да се штампана књига „Басне“, од г. Милана Вукасовића може препоручити књижицама основних, средњих и стручних школа и за награђивање ученика у средњим и стручним школама.

XII

Саслушан је писмени реферат г.г. Љубомира Протића, управитеља женске учитељске школе, и Михаила Ступаревића, учитеља из Београда, о рукопису „Пчеларство“ од г. Милана В. Поповића, свештеника и пчелара из Жежевице.

Према овоме реферату Савет је дао мишљење: да се рукопис „Пчеларство“, од г. Милана В. Поповића, свештеника и пчелара из Жежевице, може препоручити за књижице народних школа и поклањање ученицима народних школа о годишњим испитима, пошто писац претходно учини по-

требне поправке према напоменама изложеним у реферату и рукопису и при штампању обрати пажњу да техничка израда буде добра.

Г.г. Протићу и Ступаревићу на име награде за реферовање о овоме рукопису одређено је свега (40) четрдесет динара.

ХШ

Саслушан је писмени реферат г.г. Јеремије Живановића, професора II београдске гимназије, и Станише Станишића, учитеља из Београда, о штампаној књизи за српску децу „Српска Вила“, од г. Михаила Станојевића, учитеља из Београда.

Према овоме реферату Савет је, већином гласова, дао мишљење: да се ово прво издање Српске Виле не може препоручити.

Г.г. Живановићу и Станишићу одређено је на име награде за реферовање свега (40) четрдесет динара.

Овим је састанак закључен.

1033 РЕДОВНИ САСТАНАК

29 марта 1911 год.

Били су: председник Сава Урошевић; потпредседник Мирко М. Поповић; редовни чланови: Миљивоје Симић, Љубомир Протић, Никола Лазић, др. Чедомиљ Митровић, др. Јован Скерлић, протопрезвитер Стеван Веселиновић, др. Душан Рајичић, др. Светолик Стевановић, Илија Ђукановић.

Пословођа: Михаило Недељковић.

I

Прочитан је и примљен записник 1032 саветског састанка.

II

Саслушан је писмени реферат г.г. Љубомира Протића, управитеља женске учитељске школе у Београду, др. Чедомиља Митровића, ванредног професора Универзитета, и др. Светолика Стевановића, управитеља Више Женске Школе у Београду, о фонду пок. Димитрија С. Николића-Беље, просветног добротвора.

Поводом овога реферата Савет је приступио начелном претресу о питању, на који би се начин могло са успехом радити на народном просвећивању.

Ценећи важност овога предмета, Савет је, после дуге дискусије, која није могла бити завршена у овој седници, одлучио: да се даљи претрес овога важног питања продужи и заврши на идућем састанку.

Овим је састанак закључен.

1034 РЕДОВНИ САСТАНАК

1 априла 1911 год.

Били су: председник Сава Урошевић; потпредседник Мирко М. Поповић; редовни чланови: Миливоје Симић, Љуб. М. Протић, Никола Лазић, др. Чедомиљ Митровић, др. Јован Скерлић, протопрезвитер Стеван М. Веселиновић, др. Душан Рајичић, др. Миливоје Н. Јовановић, др. Светолик Стевановић, Илија Ђукановић.

Пословођа: Мих. Недељковић.

I

Прочитан је и примљен записник 1033 саветског састанка.

II

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде од 15 пр. м. Бр. 3818 којим се спроводи Савету на оцену и мишљење молба г. Милана Дукића, професора I Београдске Гимназије који је молио да се његова физика може употребљивати као уџбеник у средњим школама.

Савет је одлучио: да се умоле г.г. Светислав Максимовић, професор I Гимназије, Максим Трпковић, професор II Гимназије, и Славко Милић, професор III Гимназије, да ову књигу, поднесу у рукопису, прегледају, и о њој поднесу заједнички реферат.

III

Савет је продужио дискусију о Правилима заветине Димитрија С. Николића, Беље, просветног добротвора, и одлучио да та Правила редигују г.г. Чедомиљ Митровић и Љуб. Протић, редовни чланови Савета и поднесу их Савету што пре.

1035 РЕДОВНИ САСТАНАК

20 априла 1911 год.

Били су: председник Сава Урошевић; потпредседник Мирко М. Поповић; редовни чланови: Миливоје Симић, Љубомир Протић, Никола Лазић, др. Чедомиљ Митровић, др. Јован Скерлић, протопрезвитер Стеван М. Веселиновић, др. Душан Рајичић, др. Светолик Стевановић, Илија Ђукановић.

Пословођа: Михаило Недељковић.

I

Прочитан је и примљен записник 1034 саветског састанка.

II

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде од 20. ов. мес. ПБр. 6830, просветни гласник, I књ., 10 св., 1911.

којим тражи да му Савет објасни чланове 34, 35 и 37 закона о народним школама, односно премештаја учитеља.

После дуже дискусије Савет је дао мишљење: да треба накнадно објавити на стечај и места попуњена премештеним учитељима по казни и службеној потреби.

III

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова господина Министра народне привреде, од 26 марта ове године, ПБр. 5300, којим се пита Главни Просветни Савет, да ли, на основи чл. 33. Закона о народним школама (став 10), треба г-ђу Зорку Ђ. Бањанин, учитељицу у Петровцу, ставити у пензију.

Како се из лекарско-комисијског уверења од 28. децембра 1910 год. о стању здравља ове учитељице не види да ли г-ђу Бањанин треба ставити у пензију коју сад тражи, то је Савет одлучио: да се од г.г. лекара који су издали напред поменуто уверење, тражи накнадни извештај о томе, у каквоме се стању сада налази болест ове учитељице, и да ли је она опасна по децу, те да би је због тога требало ставити у пензију.

IV

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 12 марта ове године ПБр. 3419, којим се шаље Главном Просветном Савету кривица г. Милије Вуковића, вршиоца учитељске дужности у Великој Плани, и пита: да ли је кривица овог учитеља утврђена и ако јесте, чиме би га за исту требало казнити.

По размотрењу свих аката овога предмета Савет није стекао уверење да је кривица овога учитеља утврђена, али његове речи, које је, поводом ове кривице, дао 7 фебруара ове године начелнику округа топличког, види се да он није за учитеља и зато би га требало разрешити.

V

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 12 ов. мес. ПБр. 6269, којим се пита Главни Просветни Савет: каквом би казном требало казнити г. Витомира Казимировића, учитеља у Јабучковцу, за дела, која је учинио.

По саслушању реферата од 12. ов. мес. ПБр. 6269 Савет налази, да је признањем оптуженога и другим доказима утврђено, да се г. Казимировић огрешно својим владањем у службеној дужности и показао се недостојан уважавања и поверења које његово учитељско звање захтева — чл. 45. Закона о народним школама у вези са чл. 48. истог закона и тач. 10. § 43 Закона о чиновницима грађанског реда, те с тога, а на основи чл. 50. Закона о народним школама, на захтев заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде од 12 ов. мес. ПБр. 6269, Главни Просветни Савет предлаже: да се оптужени г. Витомир Казимировић, учитељ у Јабучковцу, за поменуто дело казни отпуштањем из службе без губитка стечених права у случају повратка у службу — тач. 5. чл. 49. Закона о народним школама с тим, да се за кривицу, према закону о кривичним делима и за накнаду штете учињену школској каси, оптужи редовном суду.

VI

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених полова, господина Министра народне привреде, од 20. ов. мес. ПБр. 2392, којим се пита Главни Просветни Савет за мишљење: да ли г. Пера В. Јовановић, учитељ у Дому Сиротне Деце, има права на станарину.

Савет је одлучио: да се умоли г. др. Чедомиљ Митровић, ванредни професор Универзитета, да сва акта овога предмета прегледа и Савету поднесе реферат.

VII

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених полова, господина Министра народне привреде, од 20. ов. мес. ПБр. 6705, којим се пита Главни Просветни Савет за мишљење: да ли г. Владимир Костић, учитељ из Београда, има права на станарину.

Савет је одлучио: да се умоли г. др. Чедомиљ Митровић, ванредни професор Универзитета, да сва акта овога предмета прегледа и Савету поднесе реферат.

Овим је састанак закључен.

1036 РЕДОВНИ САСТАНАК

25 априла 1911 год.

Били су: председник Сава Урошевић; потпредседник Мирко М. Поповић; редовни чланови: Миливоје Симић, Љубомир Протић, Никола Лазић, др. Чедомиљ Митровић, др. Јован Скерлић, протопрезвигер Стеван Веселиновић, др. Душан Рајичић, др. Светолик Стевановић, др. Миливоје Н. Јовановић, Илија Ђукановић.

Пословођа: Михаило Недељковић.

I

Прочитан је и примљен записник 1035 редовног састанка.

II

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених полова, господина Министра народне привреде, од 22. ов. мес., ПБр. 6867, којим се моли Главни Просветни Савет да изволи кандидовати лица, која би се могла одредити за изасланике на овогодишњим учитељским испитима у учитељским школама.

Савет је кандидовао за изасланике на овогодишњим учитељским испитима у учитељским школама: г.г. Сретена Стојковића, директора реалке у пензији; Стевана Ловчевића и Васу Димића, директоре гимназија у пензији; Јована Мнотраговића, професора у пензији; др. Душана Рајичића, референта за основну наставу; Петра Илића, професора крагујевачке гимназије; Светислава Максимовића, професора I београдске гимназије; др. Миливоја Н. Јовановића, школског надзорника за основне школе у Београду, Владимира Стојановића, професора Богословије Св. Саве и др. Тихомира Ђорђевића, сталног доцента Универзитета.

III

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 22. ов. мес. ПБр. 6867, којим се моли Главни Просветни Савет да изволи кандидовати лица, која би се могла одредити за изасланике на овогодишњим испитима зрелости и за преглед средњих школа.

Савет је кандидовао за изасланике на овогодишњим испитима зрелости и за преглед средњих школа;

1. Чланове Главног Просветног Савета: г.г. Саву Урошевића, председника, редовног професора Универзитета; Мирка М. Поповића, потпредседника, начелника Министарства просвете и црквених послова; др. Чедомиља Митровића и др. Јована Скерлића, ванредне професоре Универзитета;

2. Професоре Универзитета: г.г. Ђорђа Станојевића, др. Јована Цвијића, Богдана Поповића, др. Михаила Петровића, Андру Ј. Стевановића, Јевту Стефановића Павла Поповића, др. Живојина Ђорђевића, Драгутина Ј. Ђорђевића, др. Александра Белића, др. Бранислава Петронијевића, др. Станоја Станојевића, др. Јована Радонића.

3. Директоре гимназија у пензији: Сретена Стојковића, Стевана Ловчевића, Васу Димића, Светозара Атанацковића;

4. Професоре гимназије у пензији: Момчила Иванића, Љубомира Миљковића и Миту Живковића;

5. Библиотекара Народне Библиотеке г. Јована Томића;

6. Помоћника Библиотекара Народне Библиотеке г. др. Михаила Р. Поповића, и

7. професоре гимназија и реалке: Ђорђа Ничића, Живојина Ј. Јуришића, Димитрија Трчковића, Петра Павловића и Милана Банића.

Овим је састанак закључен.

1037 РЕДОВНИ САСТАНАК

27 априла 1911 год.

Били су: председник Сава Урошевић; потпредседник Мирко М. Поповић; редовни чланови: Миљивоје Симић, Љубомир Протић, Никола Лазић, др. Чедомиљ Митровић, др. Јован Скерлић, протопрезвитер Стеван Веселиновић, др. Душан Рајичић, др. Светолик Стевановић, др. Миљивоје Н. Јовановић, Илија Ђукановић.

Пословођа: Михаило Недељковић.

I

Прочитан је и примљен записник 1036 саветничког састанка.

II

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 1 ов. мес. којим се спроводи Главном Просветном Савету на мишљење молба уредништва „Бачког

Наплетка“, које моли да Министарство откупи 100—150 повезаних комплета овога листа за поклон школама у сиромашнијим окрузима.

Пошто је овај лист познат већини г.г. чланова, Савет је дао мишљење: да Министарство може, ако за то има буџетске могућности, откупити извештај број примерака овога листа.

III

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 5 ов. мес. ПБр. 6024, којим се шаље Главном Просветном Савету на оцену и мишљење молба г. Михаила Станојевића, учитеља из Београда, поводом Саветске одлуке која је донета на 1032 састанку од 23 марта ове године о његовој штампаној књизи „Српска Вила“.

Савет је саслушао ову молбу и остао при својој ранијој одлуци, да се ово прво издање „Српске Виле“ не може препоручити, а да се поднети рукопис ове књиге, који је писац изменио и поправио према примедбама г.г. референата, упути: г.г. Јеремји Живановићу, професору II београдске гимназије, и Станиши Станишићу, учитељу из Београда, који су прегледали и прво издање ове књиге да овај рукопис прегледају и Савету поднесу заједнички реферат.

IV

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 18. ов. мес. ПБр. 6658, којим се шаље Главном Просветном Савету на оцену и мишљење молба г. Живојина О. Дачића, који моли да се његова издања:

1. Мала Народна књига („Приповетке Лазе К. Лазаревића“, „Цар Стеван Душан у народним песмама“ и „Неимари“);
2. Књиге Народних Новина („Народна читанка“, „Просте приче“, „Земљорадничка Задруга у селу Радичеву“, „Одабране српске народне песме“ и „О јектици“), и
3. Календар Народних Новина — могу употребљавати за поклањање ученицима о годишњим испитима и за ученичке, школске и народне књижице.

Пошто су ове књиге познате већини г.г. чланова, Савет је дао мишљење; да се напред поменуће књиге могу употребљавати за поклањање ученицима о годишњим испитима и за ученичке, школске и народне књижице.

V

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 20. ов. мес. ПБр. 6171, којим се шаље Главном Просветном Савету на мишљење молба г. Живојина Цветковића, привременог учитеља у Јабланици, који моли да се, као апсолвирани ученик философског факултета нашег Универзитета, постави за сталног учитеља.

Како се према приложеним документима види да молитељ није свршио Универзитет, то је Савет одлучио: да се, са обзиром на чл. 29. Закона о народним школама, г. Живојин Цветковић, привремени учитељ у Јабланици, не може поставити за сталног учитеља.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

VI

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, Господина Министра народне привреде, од 30 марта ове године ПБр. 5594, којим се шаље на мишљење писмо Министарства иностраних дела од 28 марта ове године Бр. 3878 којим се тражи од Министарства одлука, која се буде донела по питању наименовања сталних делегата за породично васпитање, чији је биро у Брислу.

Савет је одлучио: да се умоле г.г. др. Јован Скерлић, ванредни професор Универзитета, и др. Миливоје Н. Јовановић, надзорник основних школа у Београду, да акта и прилоге овога предмета проуче и Савету поднесу заједнички реферат.

VII

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 21 ов. мес. ПБр. 6654, којим се шаље на мишљење писмо министарства иностраних дела од 13 ов. мес. Бр. 4539, и позив за интернационални конгрес за педагогију, који ће се одржати од 12--18 августа ове године у Брислу.

Савет је одлучио: да се умоле г.г. др. Јован Скерлић, ванредни професор Универзитета, и др. Миливоје Н. Јовановић, надзорник основних школа у Београду, да акта и прилоге овога предмета проуче и Савету поднесу заједнички реферат.

VIII

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 21 ов. мес. ПБр. 6226, којим се шаљу на мишљење писма Министарства иностраних дела од 7 фебруара о. г. Бр. 1442 и од 4 ов. Бр. 4294 и позив на међународни конгрес раса, који ће се држати у салама Лондонског Универзитета од 25 до 29 јула ове године.

Савет је одлучио; да се умоле г.г. др. Јован Скерлић, ванредни професор Универзитета, и др. Миливоје Н. Јовановић, надзорник основних школа у Београду, да акта и прилоге овога предмета проуче и Савету поднесу заједнички реферат.

IX

Прочитано је писмо заступника Министра просвете и црквених послова, господина Министра народне привреде, од 21 ов. мес. ПБр. 6655, којим се шаље на мишљење писмо Министарства иностраних дела од 13 ов. мес. Бр. 4607 и позив за међународни конгрес оријенталиста, који ће се држати у Атини од 25 марта до 1 априла 1912 године.

Савет је одлучио: да се умоле г.г. др. Јован Скерлић, ванредни професор Универзитета, и др. Миливоје Н. Јовановић, надзорник основних школа у Београду, да акта и прилоге овога предмета проуче и Савету поднесу заједнички реферат.

X

Саслушан је нацрт Правила о давању државног благодејања у учитељским школама, који су израдили г.г. Љубомир Протић, управитељ женске

учитељске школе у Београду и протопрезвитер Стеван Веселиновић, ректор Богословије Св. Саве.

Савет је одлучио: да се ова Правила а тако исто и извештај професорског савета Мушке Учитељске Школе у Јагодини од 25 фебруара 1911 године КБр. 233 по овом питању, умноже и пошаљу свима редовним члановима Савета на проучавање, а затим изнесу на решење.

XI

Саслушан је реферат г.г. Чедомиља Митровића, ванредног професора Универзитета, и Ђорђа Јовановића, учитеља из Београда, о Правилима за руковање школским фондовима.

Савет је одлучио: да се ова Правила са учињеним изменама од стране г.г. референата умноже и пошаљу свима редовним члановима на проучавање а затим изнесу на решење.

Овим је састанак закључен.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

НАСТАВА И КУЛТУРА

ЧИТАЊЕ СА УСАНА.

1. У чему се оно састоји. Да ли се сваки фонетички елеменат огледа на лице. Ако се огледа, описати га. Ако не, шта отуда произлази?

Да лице обдарено свим чулима чује и разуме речи других није потребно, да оно директно посматра орган који их производи, довољно је да његово уво прикупи вибрацију (таласање) ваздуха, која произилази из уста онога који говори. Без обзира на говорни орган, лице прикупља утицаје звука.

Али звуци (гласови) не производе никакав ехо код глувога, те овај мора да прими речи свога саговорника са самих уста, која их производе; да би појмио формулисану мисао треба да види говорне органе у акцији. Звучни ефекат остаје за њега мртво слово, и он мора због тога да изнађе узроке, посматрајући сам орган фонетички.

Остављајући на страну звук, реч, као што се зна, састоји се у овоме: „Плућа стављају у покрет гласне жице, које производе звук (глас), који зависи од покрета небаца, језика, вилица, и усана, од тих покрета проистичу самогласници и сугласници“¹).

Дах (нијање ваздуха) и покрети, то су битни елементи говора.

Гаув може да види покрете, барем покрете на уснама, покрете вилица и у извесној мери језика, он може да осети удар даха и таласање ваздуха. Спојеном (заједничком) употребом такта и вида, он се довољно упозна с говорним органом, што чини, да може да подражава а доцније и да научи да говори.

Изостављајући затим употребу такта, њему испада за руком (почиње да разуме) реч другога, гледајући како говори његов саговорник читајући са његових усана.

¹ Marichelle, La Chronophotographie de la parole, p. 7.

Оно, што беше читање са усана у прошлости, наш сурадник г. Пегваух, изнео је на један начин: колико потпун толико и савестан у специјалној студији.

Важност читања са усана призната је од свих наших сурадника, ма којој народности они припадали. Је ли потребно из тога закључити да је тако код свих учитеља глуво-неме деце? Ваља приметити, да сви наши другови, из целог света, које смо позвали да изнесу мишљење односно овога питања, све студије, које су нам послале, износе важност и услуге, које нам чини ово читање са усана глуво-немих у школи и у друштву.

Али, у чему се састоји ова специјална способност, до које може доћи сваки глуво-нем? Која је права природа ове суптилне вештине, која је за ученике наших школа у исто време средство за учење и дружење? На овој тачки престаје једногласност међу нашим сурадницима. Они на разне начине схватају ствар. Ми ћемо се ограничити овде, да их, резимирајући, зближимо, како би изнели укупан преглед о постављеном питању и различите правце који су се манифестовали о овоме предмету.

Поставке почивају на овим трима врстама обавештења: обсервације чињене од професора на својим ученицима, на опажањима, које су дали глуво-неми који су се служили овом врстом читања, и на послетку, обсервације, које су чињене помоћу хронофотографије.

1. Чисто аналитичко читање

За неке од наших другова, читање са усана у сваком погледу даје се поредити с читањем писаног текста. Свакоме гласу (самогласнику или сугласнику) одговара специјална слика на устима која говоре; за Французе, на пример, скуп (састав) од 30 слика, представља праву азбуку исписану на лицу, која даје глуво-немоме кључ за читање са усана. Нека уме да распозна слова ове азбуке, узевши их свако понаособ, а такође и кад су удружена у један слог или реч, онда ће бити у могућности да чита са усана, као што ми читамо с хартије.

Без сумње паштење глувих је јаче (теже) него онога читача који чује, то долази отуда што су усне покретне, док је међутим хартија непокретљива; речи на уснама чине везу (ланац), непрекидан ланац слика, док су речи и реченице на хартији сасвим одвојене; читалац који чује, управља сам собом своје држање, док је глуви упућен да се управља по кретању свога саговорника; по неке особе говоре (изговарају) неправилно, што чини, да ова азбука на лицу писана, пре треба да се упореди с рукописом писаним на хартији, него са штампаним словима; напоследку и поглавито, док су слова графичке азбуке врло проста, слике азбуке исписане на лицу су у највећој мери сложене,

пошто оне представљају отиске положаја уста, вилица, зуба и језика и покрета ових разних органа, водећи при томе рачуна о степену брзине и снаге којом се производе, о струјању, дрхтању и напрезању, напрегнутости гуше, у дрхтању обе стране врата и образа, игри целе физиономије.

Без сумње, брзина (лакоћа) читања са усана је потчињена интелигенцији субјекта и од његовог знања (обуке) што просто значи да гдуво-нем научи у толико боље да распознаје слова азбуке исписане на лицу, у колико је он интелигентнији и да разуме његовог саговорника у толико, у колико он познаје речи, којима се тај саговорник служи. Нормалан и интелигентан човек брзо научи да чита, док напротив, дете рђаво обдарено тешко учи да распознаје слова азбуке и кад их сазна понавља често речи, које састављају текст и ако их не разуме. Исто је тако и са гдуво-немима који читају са усана.

Али, ако ово читање са усана предаје учитељ убеђен у свој принцип, одарен енергијом која задовољава — који добро познаје своју дужност, успех је сигуран: ученици, који су дошли дотле да хватају најбрже покрете и најмање видљиве, најделикатније нијансе у радњи мишића говорног органа, биће у стању да познају брзо и лако све гласове, све слоге, све речи изговорене од њиховог саговорника; они могу да читају и познате речи, да читају и да понове непознате речи и ако их не разумеју. Овде се тиче, дакле, чисто аналитичког читања.

Према г. Perini-у употреба ове врсте читања могућна је чак у обичном говору код свих гдуво-немих.

Г. А. Нескер мисли, да до овог ступња могу доћи ученици обдарени интелигентним и проницљивим оком које се дуго вежбало.

2. Аналитичко читање с допуњавање му мислима

Присталицама чисте аналитичке методе, извесни наши другови у главnome одговарају: Тачно је да сваки глас одговара специјалној акцији гласних органа. Пошто наши ученици доспеју да репродукују све самогласнике и све сугласнике артикулисаног говора, треба да успеју и да их добро разликују. Али знаци, који показују извесне разлике између гласова једних од других, јесу невидљиви, јер долазе услед дејства унутрашњих органа: гласних жица, небаца и језика.

Тачно је још, да услед тога, однос који постоји између извесних мишића, око органа за говор, акција ових скривених мускула има извесно дејство на ове видљиве мускуле, али ово је дејство тако неприметно да измиче погледу наших ученика, па чак и најинтелигентнији и најизвежбанији не могу то да запазе.

Услед тога, ако гледамо видљиви део говорног органа, не налазимо никакве разлике између самогласника као а и ап, о, оп, еп, ип,

или сугласника таквих као p, b, m, или боље c, g, ill, gn, и т. д., свакоме гласу не одговара и по једна карактеристична слика; азбука исписана на лицу није комплетна, и онај, који чита са усана збуњен је, што наши сурадници зову сличним елементима, гласовима загонетним, гласовима који се могу двојачко да тумаче, sosie—созијама видним паронимима.

* * *

Истина је, може се проширити азбука, исписана на лицу, растављајући, док се говори, вилице и усне тако, да глуви види унутрашњост уста, увеличавајући видљиво дејство извесних скривених феномена, или их показујући претом „моменат артикулације или одјека — ехо“, али то су средства, која једнодушно осуђују готово сви наши сурадници. Она претварају реч у једну врсту личне мимике, извештачене лабиологије, коју доиста извежбан ученик може лако да разуме, и која чини, да може да схвати па и да понови познату реч, чак и стран термин. Али оваква практика изазива неповерење у погледу вредности наше наставе; она има сем тога резултат ком не треба коментара: онај ученик, који добро чита са усана свог учитеља, показује се потпуно неспреман да разуме свако друго лице.

У осталом, неки примећују, — знаци слова, помоћу којих присталице чисто аналитичког читања, састављају њихову личну азбуку, су променљива, услед тога лажна. Својствена карактеристика за а, по њиховом мишљењу, састоји се у извесном ступњу одвајања вилица; карактеристична слика гласа и подразумева сем тога одређен ступањ отварања усана. Међутим, на основу физиолошког принципа уштеде рада који инстинктивно гони онога који делује, да уштеди време и труд (напрезање) а и из других још разлога, гласови (звуди) спојени у речи и реченице реагирају једни на друге — најтврђи необично јако потиру и дубоко мењају најмекше.

У погледу раздвајања вилица не постоји а једноставно, него више а, од којих су понеки мање отворени, него е (отворено и затворено). Узимајући у обзир отвор усана, нема једно и него читава серија i, од којих за извесно i довољно је и мало ширење усана. Према томе, нема специјалног знака за сваки фонем на лицу, а напротив за различне елементе, који сачињавају групу „видљивих паронима“, постоји више заједничких знакова на лицу; нема једне слике за о, друге за оп, треће за еп, и четврте за ип, али има више слика, од којих се свака читује као О, кадгод као оп, кадгод као еп, кадгод као — ип. Нема азбуке исписане на лицу једне и потпуне, има више одломака азбуке на лицу исписане, које су и независне једна од друге, које се међусобом не допуњују.

Друкчије речено, да би се поставиле тачне физиолошке базе читања са усана, било би потребно забележити, за сваку групу сличних

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

гласова, потпуну серију флексија, којима оне подлеже додиру у с гласовима са којима су спојене у речима и реченицама.

Двојица од наших сурадника потпуно су расветлили ову страну проблема којим се ми интересујемо, један служећи се директним посматрањима, други наслањајући се на хронофотографију „то верно огледало речи“.

Из свега што претходи, излази да читање са усана не може бити поређено с читањем писаног текста. Ово последње подразумева две радње: 1. физичко читање, које се састоји да се изрази свако слово или сваки слог као глас; 2. психичка страна читања, којом читалац изражава у мислима и идејама речи и реченице састављене из прочитаних слова.

У читању са усана налазе се ове две радње, али колико различне од оних, које сачињавају лектиру писаног текста. Уместо једне једине азбуке, потпуне, просте и непроменљиве, читалац са усана мора да употреби велики фрагмент азбуке од којих ни један нема довољан број слова, а која су у исто време променљива, врло сложена и покретна. То је физичко читање.

Што се тиче психичког читања оно само собом подразумева више радњи: а) састављање у речи и реченице гласова и слогова који одговарају сликама личне азбуке које су овлаш опажене; б) у замењивању извесних гласова или извесних слогова другим слоговима који одговарају оним сликама азбуке на лицу исписане, које су у први мах рђаво примећене; с) у састављању речи и реченица из добивених гласова и слова или из речи, које су остале неопажене; д) у појимању (схваћању) мисли изражених од саговорника.

Напоследку читалац са усана чита, тумачи и допуњава слике азбуке исписане на лицу, које брзо промичу пред његовим очима. Овај факат, наши сурадници изражавају на овај начин, да изван познавања физичке стране азбуке, читање са усана подразумева оно, што су извесни између њих назвали моћ (способност) за комбинацију, други — моћ за тумачење (објашњавање), трећи напоследку способност за замењивање и допуњавање.

У главном, у овом читању са усана, глув оно што не види, треба да допуни оним што зна. Ваља му се старати да брзо прозре у мисли свога саговорника, и ова мисао водиће га у потребним замењивањима и допуњавањима. Зато се и могло рећи да се „разумевање речи постизава комбиновањем двају фактора: примањем упечатака физичке азбуке и допуњавањем у мислима“. Читање са усана даје се упоредити, на тај начин, с визијом или са оним, што чујемо из велике даљине.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ма какво мишљење имали о овоме схватању, које прихватају готово сви наши сурадници, читање са усана је још аналитичко, пошто читалац тражи да споји глас или слог са сваком сликом азбуке на лицу исписане коју види (посматра). Али ипак то није више чисто аналитичко читање, које смо напред дефинисали, то је аналитичко читање с допуном у мислима.

3. Синтетичко читање

Са или без допуњавања у мислима, аналитичко читање састоји се у одвајању гласа од гласа, или барем слога од слога. Овака форма читања је спора и непотпуна. Међутим, други један начин читања рапиднији и бољи, јесте *читање синтетичко*.

Оптичка веза, овде, није више слика гласа или слога, него шира слика обилнија, обухватајући реч па чак и читав део реченице, која се састоји у синтези најочљивијих покрета говорних органа, у изговору те речи или тог дела реченице. Отуда, брзина синтетичког читања.

За извесне од наших сарадника оно је крајњи природни циљ и круна аналитичког читања.

Али за једнога од најчувенијих професора модерне педагогије глуво-немих, синтетичко читање је једино, које може наше ученике да доведе у везу с њиховим ближњима.

Мали глуво-нем почиње синтетичким читањем, пошто га пре него што га науче да говори, уче већ да распознаје по покрету усана речи и мале ситне заповести. Затим долази настава артикулације, која сасвим природно поставља базе оптичких слика које ће ученик развити из самога себе вежбањима, која га од пре две године а нарочито у првим годинама школе, воде читању речи и реченица.

Али, далеко од тога да буде аналитичко „читање усмено са усана састоји се у примању сложених оптичких упечатака, који дејствују на око услед, сукцесије покрета говорних органа“.

4. Читање са усана с додатком

Један од наших сарадника, уверен у немоћ читања са усана, и да она не пружа средство да схватимо туђу мисао, кад је сама себи остављена, додаје још једну серију положаја руке или прстију, који имају за циљ, да покажу невидљиви део речи. Он ово назива „маноралним системом“ или читање са усана са додатком.

II. На који начин ваља предавати читање са усана глуво-немима

- а) У почетку наставе.
- б) У последњим годинама учења.

1. Аналитичко читање

Сва вежбања препаративне (припремне) периоде, која имају за циљ да васпитавају око, а дејство да привуку пажњу ученикову на акцију говорних органа, доприносе припремању читања са усана а нарочито физичкој страни овога читања.

Доцније, ово ваља предавати као да је у питању читање графичких слова. Ученику се даје прво да чита изоловане елементе. Ради тога, пред ученицима ваља их изговарати чисто али без претеривања у покретима и привући пажњу на црте на лицу, да их може распознати. Затим ваља спојити у слог, реч и реченицу.

Довољно је да наставник увек прво изговори реч, резервишући писање за изражавање познатих ствари, и да поучава у свима предметима нашега програма, помоћу лектире са усана, како би био сигуран, да ће сваки од његових ученика, прибавити овој тешкој вештини окретности, која одговара његовој интелигенцији.

Такво је мишљење присталица чисто аналитичког читања. Апстрактна вежбања (диктовање гласова, слогова или групе слогова без значаја) и конкретна вежбања која воде и диктовању речи, чије значење ученик још не разуме, не збуњују нимало, пошто ученици постижу, како они веле, да могу да разликују све слике азбуке на лицу исписане.

За ове наше другове, у главном, настава читања са усана своди се на азбуку и на вежбање слогова: у свему може да се пореди са читањем у основним школама.

Доцнија вежбања немају за циљ више читање са усана, она воде просто ученика да раздваја слокове у обичном читању. У сваком случају, специјална вежбања морају бити продужена за све време трајања учења, јер ако ови наши другови верују у могућност чисте аналитичке лектире, они је сматрају и као врло тешку.

Присталице чисто аналитичког читања с допуном у мислима, далеко су од тога, да проричу вредност апстрактних вежбања. Шта више, они их сматрају као неопходна, да би развили способност за посматрање (моћ вида) код глуво-немих и да би их навикли да добро посматрају и добро виде игру гласовних органа; они мисле, да сем тога ова вежбања пружају барем и елементе слика азбуке на лицу исписане, којима ће се користити у читању речи и реченица.

Тако прелазе, редом од прве године све гласове и све комбинације слогова, које чине градиво артикулације (изоловане гласове и просте слокове „hiatus-e“ двогласне и сложене слокове). Затим се враћају елементарним вежбањима, додајући сем тога још и студију ових истих комбинација у свима разним позицијама, које могу имати (у почетку, на крају и средини речи), а тако исто и кад се тиче речи које састављају реченицу.

Један од наших сарадника сматра ова вежбања с допуном у мислима као некорисна. Настава (вежбања) у артикулацији, мисли он, довољна су да поставе основицу способности да се чита са усана, коју ће многобројна вежбања допринети да се развије.

Други један, и нимало мање признат, сматра их као штетна. Пошто се у памети учениковој утврди веома скучен број оптичких слика, те оптичке слике одводе га на рђав пут и спречавају га да постигне ону више форму читања са усана: синтетичко читање. „Читање са усана не предаје се, него се постиже вежбањима.... оно је базирано на синтези а не на анализи изолованих покрета говорног органа“.

* * *

Напоследку г. Story у својој настави читања са усана ђацима, који говоре, а доцније су оглувели, почиње реченицом, узимајући дакле као полазну тачку синтетичко читање. Затим, аналишући синтетичке слике, он изучава гласове и примењује синтетичку лектуру као и аналитичку једновремено. Он тврди, у сваком случају, да је азбука на лицу исписана оскудна у видљивим покретима и сматра да читање са усана представља вежбање интелигенције и услед тога допуњавање у мислима игра важну улогу.

Дакле, као што смо раније казали, већина оних наших сарадника, који хвалом обасипају аналитичко читање с допуном у мислима, цене апстрактна вежбања као потребна али такође као и она кора не задовољавају. И то је сасвим природно: пошто читање са усана подразумева, по њиховом мишљењу и допуњу у мислима, нисмо у стању да створимо добре ученике, ако их дуго и с методом не вежбамо у овој интелектуалној радњи компликованој и неопходно потребној.

Као што смо већ казали, та радња састоји се у томе да ученик брзо прозре општи смисао фразе или предмет разговора или какве приче, да замени у тренутку (моментално) један глас другим, да брзо пронађе слоге или речи које нису биле прочитане. Продирање, замењивање и допуњавање, на то треба да се навикну наши ученици, приликом психичке стране читања или конкретних вежбања.

Диктовање речи, реченица и текста утврдиће овај важан део у оралној настави глуво-немих, под условом да вежбања буду честа, да се врше за све време школовања и да је текст састављен методички.

Сва вежбања, која ћемо побројати, обасипана хвалом од наших сарадника, имају тенденцију да изложе лакоћу физичког читања, продирање мисли, замењивање гласова и допуном још не прочитаних елемената. Али ми смо их класирали тако, да их учинимо, како ће она што више допринети да се развију, једна по једна од три радње које сачињавају допуњавање у мислима.

А. Вежбања у замењивању

а) За време изазивања гласова.

1. Диктовати типичне речи које су већ изучаване у артикулацији, дотле, док им те речи нису постале обичне: ми видимо како ученици брзо врше (раде) сами замењивање гласова, да би дошли до правог значења диктоване речи при поправљању ваља им скренути пажњу на погрешке у замењивању.

2. Диктовати типичне речи, којима су упознати артикулацијом, које су састављене из гласова, чија слика азбуке на лицу исписане је једнака: *p, b, m* на пример: *chapeau, chameau, bouche, mouche*.

3. Диктовати глас или слог и тражити од ђака да каже сва могућа преношења која одговарају сликама азбуке на лицу исписане. Пример: учитељ диктује *ou* ученици одговарају *ou, u,* учитељ диктује *foi*, деца цитирају: *foi, fu, voi, vi*.

в) За време кад ломе језик и припремне наставе.

1. Диктовати непознате речи и тражити од ученика да их замењују познатим речима све дотле, док тачно не васпоставе диктоване речи.

2. Диктовати познату реч, и тражити од ученика да нађе видни пароним, који припада списку већ научених речи; учитељ диктује: *la bêche* а ученици одговарају *la pèche* и *la mèche*.

3. Диктовати серију реченица у којима је распоређена група видних паронима, које ученик треба да распозна, помажући се смислом реченице. Пример: *Pierre travaille peu. J'aime à voir un attelage de boeufs. Paul me regarde attentivement. La fermière a renversé un pot de lait. J'ai mangé un bon fruit. J'ai admiré un beau tableau e. t. c.*

4. Диктовати понаособ нове речи које су у лекцији већ обрађеној.

В. Вежбања у допуњавању

а) За време изазивања гласова.

Класирати типичне речи научене у артикулацији, групишући оне, које показују аналогију у значењу (име животиње, одела, делова тела итд.) и диктовати оне које припадају истој групи брзо говорећи.

б) За време док ломе језик и припремне наставе.

1. Диктовати брзо серију реченица одвојених, које су састављене само из познатих речи.

2. Диктовати брзо серију реченица познатих и које се односе на један исти предмет.

3. Диктовати брзо једну лекцију раније обрађену.

4. *Склопити* реченицу чији су само делови већ дати: остављајући навлаш празнине с којима се глуво-неми сусрећу при читању са усана.

5. Диктовати брзо реченицу и тражити од ученика да уочи (примети) оно што је прочитао, затим да потражи оно што је измакло.

6. Диктовати често врсте речи у говору (заменице, предлоге и *www.ub.edu* *свезе*) које је тако тешко приметити и које тако лако измакну ономе, који чита са усана.

С. Вежбања у оштроумности (прозирању).

1. Диктовати реченице удешене тако да представљају серију изукрштаних реченица. Да би увидео смисао, ученик не може да се ослони на асоцијацију идеја, с тога, његова пажња треба да буде јако напрегнута а дух непрестано будан.

2. Диктовати компликовану реченицу, и, ако је ученик не разуме, изнети исту мисао под врло простом формом, а постепено враћајући се на првобитни текст.

3. Диктовати *једним погезом* какву малу историју или какав занимљив случај, веома кратак и тражити да их ученик потом понови, бар у главним цртама.

4. Диктовати реченицу или текст и тражити од ученика да забележи оно што је прочитао. Наново предузети диктовање други или трећи пут, да би му се дало прилике да попуни празнине, у ономе што је првобитно написао.

5. Диктовати серију питања код којих је само разлика по месту логичког акцента, а међу тим захтевају различне одговоре.

6. Диктовати једно за другим корените речи, затим произведене речи и сложене, које чине групу познатих речи.

7. Диктовати дијалог у коме има читава серија усклика, које ученик треба да распозна, посматрајући физиономију на лицу учитељевоу.

(Свршиће се)

ИЗВЕШТАЈ

Са четвртог сазива интернационалне перманентне сеизмолошке комисије у Манчестру, јула 1911.

од Јеленка Михаиловића, професора

Према правилима интернационалне организације за сеизмолошка проучавања, ове се године састала интернационална сеизмолошка перманентна комисија у четврти редован сазив, на две године после трећег сазива, који је одржан у Цермату (Швајцарска) 1909. Ранији састанци одржани су: други у Хагу 1907, а први у Риму 1906. Као што је из ранијих извештаја познато, у Хагу је у исто време одржан и први општи конгрес сеизмолога из целог света, а овом приликом,

У
Н
И
В
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

дакле после четири године, одржан је у Манчестру други општи интернационални сеизмолошки конгрес. Као члан перманентне сеизмолошке комисије за Србију, потписати је присуствовао и узео учешћа у овоме сазиву, као што ће се из овога извештаја видети.

Сем учешћа у перманентној комисији и на општем конгресу, потписати је ставио себи у задатак да разгледа сеизмолошке опсерваторије, у којима није био до сада у Белгији, Енглеској, Француској и Немачкој. Према времену, које је имао на расположењу, од овога програма остварио је посету геофизичке опсерваторије у Брислу, која се налази на Иклеу; посету сеизмолошких опсерваторија у Ескдалемиру, у близини Единбурга; у Штрасбургу (по други пут), у Југенхајму код Дармштата и у Бечу (по други пут).

Кратак преглед рада на састанцима перманентне комисије и конгреса, изложићу по реду како су одржани поједини састанци.

Први састанак

(Уторак, 18. јули 1911.)

Председавао: *А. Шустер* председник међународног сеизмолошког дружења.

Састанак је отворен у 9 с. 30 мин. пре подне у свечаној сали, т.зв. Whitworth-hall Универзитета.

Присутни А). Сир *Алфред Хојкинсон*, вицеканцелар универзитета.

Б) Делегати и позвани стручњаци:

Немачка: г. г. *Е. Вихерт*, професор универзитета у Гетингену, делегат; проф. *О. Хекер*, директор међународног централног сеизмолошког бироа у Штрасбургу; *К. Хаусман*, професор политехнике у Ахену; проф. *Др. Ј. В. Месеримит*, директор магнетске и сеизмолошке опсерваторије у Минхену; *Л. Минтрои*, директор магнетске и сеизмолошке опсерваторије у Бохуму (Вестфал); *Е. Рудолф*, професор универзитета у Штрасбургу; *А. Шмит*, директор централног метеоролошког института у Штутгарту; *Р. Шит*, директор сеизмолошке опсерваторије у Хамбургу; *Е. Тамс*, асистент сеизм. опсерв. у Хамбургу; *К. Цајсиг*, професор политехнике у Дармштату и директор сеизмол. опсерв. у Југенхајму.

Аустрија: г. г. *В. Траберт*, директор центр. метеоролош. и геодинамичког института у Бечу, делегат; *Х. Ф. Фикер*, професор универзитета у Грацу.

Белгија: г. г. *Г. Леконт*, директор опсерваторије белгијске у Икле, делегат; *Е. Лагранж*, професор војне школе у Брислу, делегат министарства колонија и геолошко-палеонтолошко-хидролошког друштва белгијског.

Бугарска: г. *Спас Вацов*, директор метеоролошког института у Софији, делегат.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Канада: г. *О. Клоу*, астроном опсерваторије у Отави, делегат.

Шпанија: г. г. *Е. Миер и Миура*, инжињер — географ у Мадриду, делегат; *Наваро Најман* с. ј., директор сеизмолошке опсерваторије у Картуџи (Гренада).

Сједињене Државе Америчке: г. *Х. Ф. Рид*, професор универзитета Џон Хопкинса у Балтимору, делегат.

Француска: г. г. *А. Анго*, директор централног метеоролошког института у Паризу, делегат; *Р. П. Б. Берлоти*, S. J. доктор математичких наука, професор универзитета Св. Јосифа у Бејруту (Ксара, Ливан); *А. Лебеф*, директор народне опсерваторије у Безансону.

Енглеска: г. г. *А. Шустер*, председник перманентне међународне сеизмолошке комисије, професор универзитета у Манчестру, делегат; *Џорџ Х. Дарвин*, професор универзитета у Кембриџу; *Морис Ереј*; *Ф. Нашије Денизон*, члан метеорол. бироа метеоролошке канадске организације у Викторији (брит. Колумбија); проф. *Колериу Фер*, К. К. *Клот*, професор универзитета у Единбургу; *Х. Ламб*, професор универзитета у Манчестру; *А. Е. Лове*, професор универзитета у Оксфорду; *Ј. Д. Милне*, професор у Шајду (острво Уајт); *Едвард Норис*; *Р. Д. Олџам*, пређашњи надинтендант геолошких проучавања у Индији, из Лондона; проф. *Ј. Пири*; *Ј. Ј. Шав*; *В. Н. Шав*, директор метеоролошког бироа у Лондону; *Џ. Валкер*, надинтендант метеоролошке опсерваторије у Ескдалемиру.

Угарска: г. *Р. де Кевиллигети*, главни секретар перманентне комисије међународне сеизмолошке заједнице, професор универзитета у Будимпешти, делегат.

Јапан: г. *Ф. Омори*, професор универзитета у Токију, делегат.

Италија: г. г. *А. Палацо*, проф., директор центр. метеоролош. и геодинамичког института у Риму, делегат; *А. Ло Сурдо*, директор кр. опсерваторије музеја у Флоренцији; *Е. Одоне*, проф., први асистент центр. института у Риму; *Г. Б. Рицо*, проф., директор сеизмолошке опсерваторије у Месини.

Холандија: г. г. *Ј. П. ван дер Сток*, директор кр. метеорол. института у Де-Вилту, делегат; *Др. Е. ван Евердинген*, главни директор опсерваторије у Де-Вилту.

Румунија: г. *Ст. Хешитес*, потпредседник Перман. комисије, почасни директор метеорол. института у Букурешту, делегат.

Русија: г. г. *Кнез Б. Б. Галицин*, члан Царске Академије Наука у Петрограду, делегат; *Г. Левшики*, понечитељ учебног округа у Вилни; *А. Орлов*, члан централне сеизмолошке комисије у Петрограду.

Србија: г. *Јеленко Михаиловић*, професор, асистент за сеизмологију у геолошком заводу универзитета у Београду, делегат.

Швајцарска: г. *Ф. А. Форел*, почасни професор универзитета лозанског, у Моржу, делегат.

Председник даје реч г. вицеканцелару, који је поздравио скуп стручњака из целог света, пожелевши им пријатно бављење у Енглеској. Потом је председник држао говор, којим је отворио седнице перманентне комисије. Прелазећи на чл. 2. и 3. дневног реда, позвао је, по раније уобичајеној пракси, г. Хекера, директора центр. бироа да заузме исто међу члановима комитета. За тим је предложио за помоћнике секретара г. г. *Х. Гајлера* и *В. Маковера*, што је и усвојено.

Учињене су неке измене у раније објављеном дневном реду с тога, што су накнадно пријављене многе расправе од општега интереса, а изостављена је само расправа г. Сименса из Брисла, који није дошао, нити је свој напис послао преко кога колеге. Одлучено је да се тај напис наштампа у записницима, ако г. Сименс изјави ту жељу и ако га благовремено пошље.

Председник је саопштио неколико писама од лица, која су спречена да присуствују састанцима: лорд мера *Ч. Беренса*, који је био спречен пословима у једној парламентарној комисији у Лондону, за тим г. г. *Агвилере* (Мексико), *Шавеса* (Португалија), *Егинитиса* (Грчка), *Колдеруа* (Норвешка), *Граф М. де Балор*, представник Чиле пренео је право гласа на г. Форела, кој се тога примио. За тим је председник саопштио, да ће се сви састанци одржати у амфитеатралној сали физичке лабораторије, где ће имати довољно простора за рад појединих специјалних комисија. Том приликом замолио је г. г. говорнике, да кратак извод својих говора приликом дискусија предају писмено г. секретару, како би се могле контролисати стенографске белешке.

После ових саопштења прешло се на даље тачке дневног реда:

Главни секретар прочитао је свој извештај о напредовању сеизмолошке заједнице и о радовима, који улазе у њен програм. Извештај је саслушан пажљиво и усвојен у целини.

На предлог председников, одсутни чланови финансијског одбора (Дарбу, Ригенбах) замењени су новим: Анго и Хепитес. После тога, прешло се на 22. тачку дневног реда: о промени правилника. За ту промену постоје два предлога: енглеског делегата, „да се састанци перманентне комисије и општега конгреса држе у исто време увек, пошто између њих нема никакве битне разлике, да се сазиви врше бар првих година сваке друге две године, да би се олакшала измена мисли и већма научно приближили међусобно сеизмолози појединих земаља још у самом почетку стварања сеизмолошке научне дисциплине“. По предлогу руског делегата имале би се учинити ове измене: „да перманентну комисију састављају: директор централног бироа и по један делегат сваке државе, која припада заједници; да комитет перманентне комисије сачињавају: председник, потпредседник и главни секретар; да се перманентна комисија сазива у редован сазив у исто доба кад и конгрес. Том ће приликом комисија одлучити да ли је

потребно да се идући сазив перман. комисије одржи пре главнога конгреса. Ванредан сазив одржаће се на предлог две трећине чланова перман. комисије; избор председника врши се на редовном сазиву перман. комисије, која се држи заједно са конгресом“. — За проучавање ових измена наименован је парочити одбор, у који су ушли: г. г. *Форел*, *Хекер*, *Клоу*, *Лекоент*, *Миер* и *Рид*; г. г. *Шустер* и *Кнез Галицин* учествоваће у састанцима тога одбора ради обавештавања и објашњавања тенденција предложених измена.

Форел, као председник комисије за каталоге тражио је, да се тој комисији придода још и г. Р. Кевешлигети. Са том изменом, комисију за каталог сачињавају: *Форел*, *Хекер*, *Клоу*, *Кевешлигети*, *Левицки*, *Одоне*, *Палацо*, *Рудолф*.

Комисију за микросеизме, која је формирана у Хагу, сада састављају: *Форел*, *Кнез Галицин*, *Хекер*, *Омори*, *Рид*, *Шустер* и *Вихерт*.

Потом је настао стручни рад.

Хекер је изложио своје претходне резултате проучавања отпорности земљине. Председник је тим поводом изнео предлог да се подигне већи број привремених станица на нарочитим местима као на пр. *Париз* и *Јоханесбург* (*Трансвал*), а пре свега да буде таква једна станица у центру Русије и у Канади итд. *Лове* изјављује, да ротација земљина у врло малој мери може давати повода диференцији у отпорности земљине коре, која се опажа у правцу компоненте И—З. и С—Ј., тако да је последња већа. Ротација истина производи извесно одступање у смислу *Хекерових* проучавања, али је та количина веома незнатна. Изложивши периоду те силе и карту котидалних линија, он мисли да ту може бити и појава резонанције, која би наступила од атракције прилива, која се повећава у северном делу Атланског Океана, и услед притиска прилива на дно тога океана, а ти би утицаји врло добро могли производити појаву о којој је реч. *Кнез Галицин* и *Орлов* напомињу, да је зарад предложених проучавања много боље установити једну станицу не у централној Русији, већ у Азији на пр. *Томску*, која ће много јасније откривати диференцију двеју компонената земљине отпорности. *Ван дер Сток* у свему прихвата предлог г. *Хекера*, само препоручује да се пре свега сачека извештај финансијске комисије од које ће зависити и број, и снабдевање, инсталација и издржавање станица, које се буду тога ради одабрале.

Што се пак тиче пертурбаторских утицаја прилива на сеизмографска уписивања и саопштења г. *Лове*, *Ван дер Сток* скреће пажњу на најновија проучавања *Д-р Брака*, поддиректора опсерваторије у Батавији, која су публикована у издањима *Кр. Академије Наука* у Амстердаму, априла ове год. На основу уписивања једнога сеизмографа, типа *Вихертова*, извршених у току једне године, он је извео не само константе главних прилива сунчевих и месечевих, већ још и константе

других, парцијалних прилива. Докле су приливи на јужној обали Јаве обичног океанског типа, или полу-дневни, док су на северној обали, у мору Јавином, готово искључно једно-дневни. Услед тога наступа појава, да приливи морски западно од Јаве врло слабо утичу на И—З компоненту земљиних прилива, а на против на компоненти С—Ј мора се опажати знатна пертурбација и то на семидијурналним покретима прилива — утицаји океанских прилива јужне обале, напарцијалним мнодијурналним приливима — утицаји дијурналних прилива Јавиног мора, што је г. Брак открио. — По свршеној дискусији, председник је предложио да се наименује специјална комисија са задатком да утврди број потребних станица, чега ради ће стајати у вези са финансијском комисијом. Према томе у састав комисије за проучавање земљине отпорности ушли су: г. г. *Анго, Хекер, Клоц, Орлов, Рид, ван дер Сток.*

Клоц је изложио потребу униформисања сеизмолошких билетена и захтевао је да то питање проучи нарочита комисија. Предлог је примљен и наименовани чланови комисије за билетене: *Анго, Галицин, Хекер, Клоц, Милне, Омори, Рид, Траборг, и Вилхерт,*

Рицо је кратким говором заблагодарио Асоцијацији, што је по његовој молби и молби званичнога делегата Италије, стављено на дневни ред саопштење о брзој реконструкцији месинске опсерваторије. Изјављује, да је по томе питању италијанска влада већ вотирала први кредит. Истина, сума са којом се сада располаже, око 200.000 динара, још није довољна, али се нада, да ће морална потпора и симпатије интернационалне сеизмолошке заједнице за ту опсерваторију знатно потпомоћи да влада повећа тај кредит до довољне суме у интересу науке и живота. Жели, да му се даде могућност, да на првом идућем скупу, поднесе много повољнији извештај. Одлучено је да се захвали италијанској влади на учињеном кораку, којом приликом да се изјави и жеља за што бржу реконструкцију те значајне опсерваторије.

Овим је исцрпен дневни ред за овај састанак; утврђен је дневни ред за идући састанак. По том је председник позвао да после подне раде специјалне комисије и дао потребна обавештења о пројектованим екскурзијама за суботу 22. јула у опсерваторију метеоролошку и геодинамичку у Ескдалемиру и у Честер. Пошто се у сали Whitworth-овој налазе одличне оргуље, од најбољих у Енглеској, то је г. Др. Ј. Кендрик Пине вољан одсвирати неколико пијеса у четвртак 20. јула пред вече, ако би било заинтересованих лица да то чују. Сва су ова саопштења прихваћена врло радо. — Састанак је закључен у 11¹/₄ сати.

Други састанақ

(Среда, 19. јула пре подне).

Састанак је оворен у 10 с. и 10 м. Председник је пре свега прочитао телеграм, који је од стране енглеске владе упутио министар на-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ставе г. Валтер Ранчимен. Телеграм гласи: „Влада Његовог Величанства изјављује срдачну добродошлицу вашој заједници и жели добре успехе од вашег рада: радује се што види да идеја, потстакнута британским друштвом под утицајем Д-р Милна, међународној организацији сеизмолошких проучавања, доноси вашом заједницом плодове на земљишту британском“. — На предлог г. ван дер Стока, отправљена је захвалност г. министру телеграфским путем. Текст депеше гласи: „Међународна сеизмолошка Заједница сматра за дужност изјавити топлу захвалност влади Његовога Величанства на саопштеној добродошлицу и срдачном пријему, на које су чланови нашли на њеној територији“.

Форел, је прочитао извештај комисије за каталог, чије су одлуке примљене једногласно без дискусије.

Председник је по том саопштио извештај о питању сеизмолошке библиографије, који је састављен од стране библиографске комисије, наименоване у Цермату. Још једном наглашава, да су штампарски трошкови око издања једне нарочите свеске, посвећене једино Сеизмологији, достигли већ сада суму око 625 динара, а која ће сума бити све већа, засецати и у хиљаде, због јако разгранате сеизмолошке литературе, те се истиче уједно и питање, да ли би уопште било оправдано, под данашњим приликама, чинити толике издатке, да би се добила свеска сеизмолошке библиографије. *Анго* је, истичући врло лепо сређену библиографију, која се периодички публикује у часопису „*Beiträge zur Geophysik*“, ипак сматра да је неопходно потребно имати један специјални каталог сеизмолошке литературе. Истога је мишљења и *Хекер*, који изјављује бојазан, да ће у току времена услед повећања литературе у опште бити јако отежано састављање библиографије у поменутоме часопису, што само може бити штетно по нас, с тога предлаже да се оставе на страну чисто трговачки интереси, какве истиче г. *Шустер* и да се вотира једна сума на овај циљ. *Рид* и *Клоц* се слажу са овим предлогом препоручујући да трошкови око овога посла не пређу границе могућности наше заједнице и да не буду од уштрба по чисто стручне послове, којих смо се прихватили зарад свестраног проучавања прилика у нашој земљи. Такав је предлог и усвојен.

После овога дискутовано је о изменама правилника. Познато је да је било два предлога и то: руски — да се састанци перман. Комисије и Конгреса држе увек заједно у размацама од 4 године, и енглески — да то буде у размацама од 2 године. Побуде ових измена јесу да, осигурају већу слободу кретања на састанцима као и тошто је у ствари разлика између састанака Перман. Комисије и Конгреса само формална, а никако битна. Говорено је и о томе, да се не треба везивати на број година, који има да протече између два сазива, већ да се то врши према потреби после две, три или четири године, о чему ће се уна-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

пред решавати у сваком текућем сазиву. После кратке дискусије усвојена је оваква измена чл. 2. Правилника:

„Комитет Перманентне Комисије сачињавају: председник, потпредседник и главни секретар. Перман. Комисија састаје се у исто доба када и општи Конгрес. У томе сазиву она бира свога председника и потпредседника. Они ступају у дужност од 1. априла идуће године (после текућег сазива), која траје до 1. априла после наступајућег Конгреса. Председник и потпредседник не могу бити одмах поново бирани“.

Хекер је саопштио извештај о раду комисије за земљине приливе. Предложено је, да се установе четири станице за та проучавања на дијаметрално супротним тачкама. Председник је поводом тога предлога тражио мишљење финансијске комисије. На то је одговорио г. *Хепитес*, у име те комисије, да ће се моћи ставити на расположење на име тога сума од око 10—12 хиљада динара. Сир *Џорџ Дарвин* је похвалио досадашњи седмогодишњи рад г. Хекера на томе проучавању у Потсаду и одушевљено је поздравио предлог за заједначки рад на проматрању земљиних прилива са интернационалним геодетским удружењем. По његовом мишљењу, таква проматрања требало би вршити у близини Атланског Океана, на пр. у Паризу, а исто тако и у Русији, где ће она бити под најмањим утицајем пертурбација. Прихвата предлог Хекеров, да се опсерваторија у Јоханесбургу у истој цели бави овим проучавањем сеизмолошким, и да ће се доцније имати могућност за подизање сличне опсерваторије у сред Аустралијскога Континента и поред свих тешкоћа, које се тој тежњи сада противе. Ма да се од неколико година на овамо не занима више активно тим проучавањем, ипак се њиме необично интересује и врло је задовољан што г. *Лове* својим проматрањима даје драгоцене резултате по овоме предмету. *Лове* се топло заблагодарио на овој препоруци и изјавио готовост да ће дати свеколику моралну потпору послу, који се жели отпочети. *Форел* је убеђен да ће предузети радови имати жељеног успеха и с тога се принципијелно слаже са предложеним издатком од 10—12 хиљада динара. Али при том ипак увиђа извесне тешкоће од спореднога значаја. Он жели, да се прецизира план тих проматрања, да се одреди надлежност административног тела, које ће управљати тим проматрањима т.ј. хоће ли то бити Централни Биро или специјална комисија, наименована тога ради, ко ће располагати одређеним кредитом и тд. *Шуегер* је одговорио да је те незгоде врло лако избећи. Кад се директор неке опсерваторије лати тих проматрања на пр. у Паризу, онда ће са њиме по томе послу непосредно стајати у вези специјална комисија за приливе, те да се тиме послови централног бироа ни мало не оптерећавају. Тим поводом *Анго* је изјавио, да ће се он сам старати о свима трошковима око проматрања и одржавања инструмената, када му се на име тога ставе на расположење прописни ин-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

инструменти за његову опсерваторију. Према томе прва тачка овога питања испуњена је тиме што се нашло могућности да се организују проучавања земљиних прилива; остаје још само друга тачка истога питања о избору опсерваторија, којима ће се та проматрања поверити, а ради тога потребно је претходно споразумети се са дотичним лицима, што ће се накнадно учинити.

Омори је изложио своју расправу о униформном означавању компонента у билетенима, изневши мишљење, да треба увек означавати и на сеизмограмима и у извештајима смисао кретања земљине честице, а не смисао покретања клатна. *Кнез Галицин* је саопштио, да се комисија за билетене већ занимала тим питањем, те је стога одлучено да се та расправа упути поменутој комисији.

После овога на реду је био извештај г. *Отлета*, главног секретара светског конгреса интернационалних удружења. Тај је извештај поднео г. *Лекоент*. Због велике опширности тога извештаја и због особите техничке израде његове није га било могуће саопштити у кратком изводу. С тога је председник предложио да се тај извештај у целини оштампа у нашим записцима, а због особитог његовог значаја он скреће пажњу на то, да би у интересу сагласности у раду требало установити један нарочити орган, који ће бити обавештен о свима проучавањима што их предузимају поједина научна друштва било интернационална, било и независна од тога. Као такав орган он сматра да би могла послужити Међународна Заједница Академија, само што он то износи као своје лично мишљење, не дајући му ни у колико званичан карактер.

Рид је говорио по том, о начину издавања микросеизмичких анализа. Предлаже да се све анализе спреме за публикавање до 1. априла и да се одмах штампају у облику каталога. Сем тога ваља се унапред постарати да се осигура што бржа публикација најновијих посматрања. Том приликом председник је нагласио, да спремање извештаја у хитњи може навести на извесне погрешке, какве отпадају кад се не мора журити са тим послом.

Кнез Галицин је изложио је своју студију „о одредби епицентра на основи података само једне сеизмолешке станице“. Потребне аргументе изнео је пројекционим апаратом и засебно отштампаном шемом података, што је веома олакшало схватање ове нове теорије, која је саслушана са највећим интересовањем. *Валкер* је у дискусији по том навео у прилог ове теорије један скорашњи случај. За потрес од 4. јула ове год. он је по теорији Галициновој, а на основи података добивених у опсерваторији у Ескдалемиру, одредио епицентар на сев. геогр. шир. $38^{\circ}7'$, и ист. геогр. дужини $71^{\circ}4'$, а анализе опсерваторија у Хамбургу. Дармштату и Љубљани одређују епицентар на 39° сев.

шир. и 72° ист. дуж. што се свему поклапа са горњим резултатом. Најважнији податак, који се добија из проучавања Галицинових у томе је, што благодарећи употреби сеизмографа за вертикалну компоненту сасвим отпада двосмисленост, која се до сада јављала у правцу епицентра. Међу тим, употреба самих хоризонталних компонената, увек доводи до тога да се мора вршити избор између два правца. *Рид* је упитао, да ли се таласи одржавају истог карактера у свима правцима т. ј. јесу ли увек таласи згушњавања или таласи разређивања или можда нису у извесним правцима једног, а у другим правцима другог карактера. Кнез Галицин је на то изјавио, да још нема довољно података о томе, али се нада, да ће ускоро моћи одговорити и на то питање. *Олдам* и *Клот* честитали су Кнезу Галицину веома срдечно, што је овим открио путеве новим проучавањима, а нарочито што је умео изабрати између једновремених таласа разнога карактера, управо баш оне, који сами за се могу показати сеизмички центар без двосмислености. Тој честитци придружио се и председник у име целога конгреса.

Председник је саопштио да је г. Наваро Најман поклатио библиотеци централног бироа две свеске, од којих једна чини комплет свих публикација сеизмолошке опсерваторије у Картужи (Гренаде), а друга дванаест великих фотографских слика инструмената и сеизмограма, као и две фотографије последица катастрофалнога труса у Сантафе од 31. маја ове год. На томе поклону изјављена је захвалност од стране конгреса.

Састанак је закључен у 12 с. 5 мин. а други заказан за после подне у $2\frac{1}{2}$ сата.

(Наставиће се)

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКО И КУЛТУРНО КРЕТАЊЕ У СРПСТВУ, СЛОВЕНСТВУ И СТРАНОМ СВЕТУ

БРОЈ УЧЕНИКА У ШКОЛСКОЈ 1910/11 ГОДИНИ

Пустимо бројеве да проговоре.

У *средње и стручне, државне и приватне школе*, које стоје под Министарством Просвете, уписало се у почетку 1910—1911. шк. године 9554 ученика и 3630 ученица, свега 13.184 ђака. Ако узмемо, да Србија има округло 2,800.000 становника, онда од 13.184 ђака долази на 1000 становника нешто јаче од 4,70%. На крају шк. године остало је 12.292 ђака, што ће рећи, да јесу току године из разних узрока отпало 892 ђака (691 ученик, 201 ученица), скоро једна петнаестина од уписаних ђака: према томе средње и стручне школе посећује 4,39% деце на 1000 становника, а то је спрема осталих држава јевропских врло мали проценат.

Од 12292 ђака, што су у школи дочекали завршетак године, прешао је у старији разред 8161 ђак (две трећине), а није прешао 4131 ђак (једна трећина). Пријатељи народној просвећености не могу бити овим резултатом задовољни; но њих може утешити то, што од тих 4131 ђака имају 3078 ђака да полагају разредни испит, који ће по досадашњем искуству скоро сви и положити и онда би око 11.000 био прави број оних ђака, који су прешли (једанаест дванаестина), а око 1000 ђака не би прешло (једна дванаестина). За нас, којима је преко потребан што већи број образоване омладине, ово је доста велики број.

У *државним ипотичним средњим школама* од 5291 ђака прелази 3349 ђака, дакле више од три петине (преко 63,29%), а не прелазе 1942 ђака, више од једне петине (36,70%). Том на први поглед недовољном размером можемо бити задовољни, јер од 1942 ђака полагаће разредни испит 1437 ђака, од којих ће приближно положити испит 1400 ђака те ће ово бити крајњи резултат: од 5291 оцењеног ђака показаће добар успех 4750 ђака (преко 89,77%), а отпашће око 541 ђак (10,22%).

У *државним неипотичним сред. школама* (шесторазредним и четвороразредним) од 2931 ђака прелази 1860 ђака, више од три петине (јаче од 63,45%), а не прелази 1071 ђак, нешто мање од две петине (36,54%). Од 1071 ђака полагаје разредни испит 824 ђака и вероватно ће га поло-

жити 800 ђака те ће на посетку ово бити резултат: од 2931 показаће добар успех 2660 ђака (јаче од 90,75%), а отпаће 271 ђак (јаче од 9,24%).

У државним стручним школама од 2043 ђака прелази 1461 ђак, јаче од три петине (71,51%), а не прелази 582, јаче од петине (28,48%). Од 582 ђака полаже разредни испит 416 ђака и вероватно ће га положити 400 ђака те ће бити крајњи резултат: прелази 1861 ђак (91,09%), а не прелазе 182 ђака (8,90%).

Ако поредимо успех у средњим и стручним школама државним, наћи ћемо да је најбољи успех у стручним школама на онда у непотпуним средњим и најзад у потпуним.

У приватним средњим школама од 2027 ђака прелази 1491 ђак, јаче од три петине (73,55%), а не прелази 536, јаче од петине (26,44%). Од 536 ђака полаже разредни испит 417 ђака и вероватно ће га положити 400 ђака те ће прећи 1891 ђак (93,29%), а неће прећи 136 ђака (6,70%).

У приватним је средњим школама дакле бољи успех него у свима државнима! Откуд то? Да кажемо по души! У приватним су средњим школама директори већином ислужени на пензионисани професори, људи заморени радом и годинама, а као наставници у тим школама раде опет пензионисани, изнурени професори, или за државне школе неподесни професори, или свршени философи, дакле почетници. Је ли могуће, да ти и таки директори и наставници постигну бољи успех него њихови другови у државним школама? То неће смети нико потврдити. Најзад у неким приватним школама хонорарно раде и наставници државних средњих школа из истог места па и код њих скоро редовно показују бољи успех њихови ученици у тим приватним од оних њихових ученика у државним школама. Зашто? Исти је и овде узрок томе, који је и код наставника приватних школа, што нису у државној служби: сâм хонорар. И ако је то мало тугаљива ствар, ипак се мора на јавност изнети: хонорар лакше добија наставник, чији ђаци имају тројке — хонорар се шкоме не плаћа за двојке. Невоља је нагнала наставнике, да траже хонорар, невоља их гони да га одрже и с тога није кривица до тих наставника, већ до оних, што им под недозвољеним погодбама плаћају хонорар. С тога је код ових приватних школа врло потребна од стране највише просветне власти што јача контрола над радом наставничким али и што потпунија заштита тих наставника од саможивих власника приватних гимнасија.

На испиту зрелости у средњим школама од 307 пријављених кандидата положило је испит 162 кандидата (5,27%), а није положило 145 кандидата (4,72%).

На испиту зрелости у стручним школама од 125 пријављених кандидата положило је испит 88 кандидата (70,40%), а није положило 37 кандидата (29,60%).

1. Септ. 1911.
Београд

М. Живковић
проф. у пензији

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Број ученика уписаних у почетку школ. год. 1910—1911
у државним, средњим и стручним школама.

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Број ђака по разредима и одељењима	Свега	
			ученика	ученица
1.	I београд. гимнасија	I 68*, II 66 и 65, III 57, IV 58, V 43, VI 60, VII 38 и 46, VIII 32 и 27 (8 разреда = 11 одељ.)	560	
2.	II » »	I 50, 60 и 137, II 54 и 113, III 44, 58 и 55, IV 58 и 59, V 44 и 38, VI 52 и 42, VII 40 и 34, VIII 28 (8 разреда = 17 одељ.)	966	
3.	III » »	I 63, 59 и 63, II 55 и 61, III 60, IV 37 и 39, V 37, VI 36, VII 37, VIII 30 (8 р. = 12 од.)	577	
4.	Женска београд. гимн.	I 54, 62 и 61, II 62 и 60, III 56 и 45, IV 56 и 46, V 38, 39 и 40, VI 37 и 36, VII 36, VIII 32 (8 р. = 16 од.) Овде је рачунато 347 досељених из В. Ж. Шк. те је чисто уписано	413	
5.	Реалка београдска	I 61, II 52, III 52, IV 41, V 33, VI 36, VII 27, VIII 22 (8 разреда = 8 одељ.)	324	
6.	Зајечарска гимнасија	I 34 и 35, II 58, III 34, IV 28, V 25, VI 29, VII 13, VIII 15 (8 разреда = 9 одељ.)	271	
7.	Крагујев. »	I 54, 55, 56, 54 и 56, II 71, 72 и 69, III 48, 52 и 47, IV 59 и 61, V 31 и 31, VI 37, VII 23 и 35, VIII 33 (8 р. = 19 одељ.)	944	
8.	Нишка »	I 58, 69 и 58, II 76 и 67, III 58 и 56, IV 47 и 45, V 33 и 31, VI 45, VII 52, VIII 37 (8 разреда = 14 одељ.)	732	
9.	Пожарев. »	I 66 и 67, II 43 и 41, III 42 и 45, IV 37, V 51, VI 28, VII 19, VIII 17 (8 р. = 11 одељ.)	456	
10.	Ужичка »	I 49 и 50, II 48 и 46, III 44, IV 47, V 37, VI 23, VII 25, VIII 28 (8 разр. = 10 одељ.)	397	
11.	IV београд. »	I 47, 52 и 61, II 55 и 54, III 65, IV 45, (4 разреда = 7 одељ.) = 379. (Ово су досељеници урачунати код других школа)	5227	413
12.	Ваљевска »	I 49 и 47, II 43 и 44, III 63, IV 39, V 32, VI 17 (6 разреда = 8 одељ.)	334	
13.	Врањска »	I 39 и 39, II 78, III 57, IV 33, V 12, VI 22 (6 разр. = 7 одељ.)	280	
14.	Јагодинска »	I 41 и 40, II 76, III 54, IV 50, V 31, VI 16 (6 разр. = 7 одељ.)	308	
15.	Крушевачка »	I 133 (у 3 одељ.), II 88 (у 2 одељ.), III 87 (у 2 одељ.), IV 60, V 33, VI 32 (6 разреда = 10 одељ.)	433	
16.	Лесковачка »	I 48 и 47, II 66, III 55, IV 40 (4 р. = 5 одељ.)	256	
17.	Неготинска »	I 69, II 41, III 27, IV 31 (4 р. = 4 одељ.)	168	
18.	Смедерев. »	I 78, II 43, III 39, IV 24 (4 р. = 4 одељ.)	184	
19.	Пиротска »	I 48 и 47, II 53, III 47, IV 34, V 25, VI 11 (6 разреда = 7 одељ.)	265	
20.	Чачанска »	I 45 и 53, II 72, III 69, IV 31, V 14, VI 11 (5 разреда = 7 одељ.)	295	
21.	Шабачка »	I 117 (2 одељ.), II 92 (2 одељ.), III 81 (2 одељ.), IV 49, V 23, VI 20 (6 р. = 9 одељ.)	382	
			2905	

* Римски бројеви бележе разред, арапски број ученика у појединим одељењима.

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Број ђака по разредима и одељењима	Свега	
			ученика	ученица
22.	Богословија Београд.	I 55, II 43, III 40, IV 47, V 34, VI 42, VII 40, VIII 39, IX 17 (9 разреда = 9 одељ.)	857	
23.	Мушка уч. шк. Алекс.	I 59, II 37 и 33, III 33, IV 41 (4 р. = 5 одељ.)	203	
24.	Мушка уч. шк. Јагод.	I 31, II 29, III 28, IV 26 (4 р. = 4 одељ.)	114	
25.	Мушка уч. шк. Негот.	I 38 (1 р. = 1 одељ.)	38	
			712	
26.	Женска учит. шк. Беог.	I 39 и 40, II 24 и 24, III 36, IV 24 (4 разреда = 6 одељ.)		187
27.	Женска учит. шк. Краг.	I 39, II 30, III 25, IV 21 (4 р. = 4 одељ.)		115
28.	Виша женска шк. Беог.	I 351 (3 одељ., друге одељене), II 262 (4 одељ.), III 209 (4 одељ.), IV 123 (2 одељ.) (4 разреда = 13 одељ.)		945
29.	Виша женска шк. Краг.	I 65 и 64, II 47 и 50, III 70, IV 53 (4 разреда = 6 одељ.)		323
30.	Виша женска шк. Шаб.	I 38 и 24, II 45, III 39, IV 29 (4 р. = 5 одељ.)		175
				1771

**Број ученика уписаних у почетку школ. год. 1910—1911
у приватним средњим школама.**

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Број ђака по разредима и одељењима	Свега	
			ученика	ученица
1.	Алексин. гимнасија . . .	I 65 м. и 19 ж., II 35 м. и 15 ж., III 52 м. и 13 ж. IV 28 м. и 11 ж., V 9 м. и 4 ж. (5 разреда = 5 одељ.)	189	62
2.	Зделарова гимн. Беог. . .	I 11 м. и 4 ж., II 11 м. и 4 ж., III 15 м. и 4 ж., IV 21 м. и 5 ж., V 20 м. и 3 ж., VI 10 м. и 6 ж. (6 разр. = 6 одељ.)	88	26
2.	Књажев. гимнасија . . .	I 40 м. и 11 ж., II 42 м. и 9 ж., III 16 м. и 3 ж., IV 12 м. (4 р. = 4 одељ.)	110	23
4.	Браћев. гимнасија . . .	I 27 м. и 17 ж., II 21 м. и 11 ж., III 10 м. и 2 ж. (3 р. = 3 одељ.)	58	30
5.	Параћин. гимнасија . . .	I 24 м. и 13 ж., II 14 м., III 8 м. и 3 ж. (3 р. = 3 одељ.)	46	16
6.	Прокуп. гимнасија ✓ . . .	I 28 м. и 10 ж., II 23 м. и 13 ж., III 14 м. и 4 ж., IV 15 м. (4 р. = 4 одељ.)	80	27
7.	Свилајин. гимназија . . .	I 45 м. и 8 ж., II 22 м. и 14 ж., III 16 м. и 3 ж. (3 р. = 3 од.)	83	25
8.	Ђурићска гимнасија . . .	I 20 м. и 8 ж., II 17 м. и 10 ж., III 4 м. и 5 ж., IV 15 м. (4 р. = 4 одељ.)	56	23
			710	
9.	Ваљевска гимн. жен. . .	I 34, II 32, III 17, IV 15, V 8 (5 р. = 5 од.)		106
10.	Врањска гимн. ✓ . . .	I 26, II 16, III 20 (3 р. = 3 одељ.)		62
11.	Зајечарска гимн. » . . .	I 29, II 15, III 18, IV 13, V 4 (5 р. = 5 од.)		79

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Број ђака по разредима и одељењима	Свега	
			ученика	ученица
12.	Јагодинска гимн. жен. . . .	I 19, II 19, III 22 (3 р. = 3 одељ.) . . .		60
13.	Крушев. гимн. . . .	I 65, II 27, III 30, IV 29, V 8, VI 12 (6 р. = 6 одељ.) . . .		171
14.	Лесков. гимн. . . .	I 27, II 16, III 6, IV 14 (4 р. = 4 одељ.) . . .		63
15.	Неготин. гимн. . . .	I 17, II 8, III 12, IV 11 (4 р. = 4 одељ.) . . .		48
16.	Нишка гимн. . . .	I 45, II 41, III 31, IV 20, V 10, IV 9 (6 р. = 6 одељ.) . . .		156
17.	Београд. гимн. . . .	I 13, II 13, III 13, IV 7, V 7 (5 р. = 5 од.) . . .		53
18.	Пиротска гимн. . . .	I 9, II 9, III 11, IV 13 (4 р. = 4 одељ.) . . .		42
19.	Пожарев. гимн. . . .	I 50, II 34, III 39, IV 19, VI 4 (6 р. = 6 од.) . . .		163
20.	Смедерев. гимн. . . .	I 18, II 7, III 17, IV 7 (4 р. = 4 одељ.) . . .		49
21.	Ужичка гимн. . . .	I 36, II 30, III 18, IV 15 (4 р. = 3 одељ.) . . .		99
22.	Чачанска гимн. . . .	I 19, II 13, III 18, IV 13 (4 р. = 4 одељ.) . . .		63
				1446

Број ученика на крају школске године 1910—1911
у државним средњим и стручним школама.

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Број ђака по разредима и одељењима	Свега	
			ученика	ученица
1.	I београд. гимнасија	I 45, II 61 и 51, III 45, IV 52, V 42, VI 45, VII 33 и 41, VIII 29 и 25 (8 р. = 11 од.) . . .	469	
2.	II » »	I 44, 57 и 61, II 53 и 62, III 45, 54 и 52, IV 52 и 54, V 45 и 39, VI 47 и 41, VII 38 и 35, VIII 36 (8 р. = 17 одељ.) . . .	815	
3.	III » »	I 44, 46 и 48, II 52 и 59, III 53, IV 32 и 32, V 31, VI 31, VII 32, VIII 32 (8 р. = 12 од.) . . .	492	
4.	Женска београд. гимн.	I 45, 57 и 56, II 57 и 59, III 53 и 45, IV 50 и 45, V 38, 38 и 41, VI 35 и 34, VII 36, VIII 31 (8 р. = 16 одељ.) . . .		720
5.	Реалка београдска	I 47, II 48, III 47, IV 39, V 31, VI 35, VII 26, VIII 21 (8 р. = 8 одељ.) . . .	294	
6.	Зајечарска гимнасија	I 29 и 28, II 49, III 32, IV 24, V 24, VI 25, VII 12, VIII 15 (8 р. = 9 одељ.) . . .	238	
7.	Крагујев. »	I 49, 54, 47, 47 и 53, II 66, 66 и 66, III 46, 50 и 45, IV 55 и 56, V 30 и 29, VI 33, VII 22 и 37, VIII 31 (8 р. = 19 одељ.) . . .	882	
8.	Нишва »	I 49, 63 и 51, II 56 и 61, III 53 и 45, IV 35 и 41, V 25 и 27, VI 37, VII 44, VIII 29 (8 р. = 14 одељ.) . . .	616	
9.	Пожарев. »	I 52 и 60, II 35 и 39, III 37 и 43, IV 32, V 47, VI 27, VII 18, VIII 16 (8 р. = 11 од.) . . .	406	
10.	Ужичка »	I 39 и 49, II 42 и 39, III 39, IV 44, V 33, VI 18, VII 28, VIII 28 (8 р. = 10 одељ.) . . .	359	
			4571	720

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Број ђака по разредима и одељењима	Свега	
			ученица	ученица
11.	IV београд. гимназија	I 32, 50 и 40, II 47 и 42, III 56, IV 43 (4 р. = одељ.)	310	
12.	Ваљевска >	I 40 и 39, II 42 и 41, III 55, IV 33, V 28, VI 17 (6 р. = 8 одељ.)	295	
13.	Врањска ✓ >	I 39 и 40, II 65, III 35, IV 31, V 26, VI 12 (6 р. = 7 одељ.)	248	
14.	Јагодинска >	I 32 и 34, II 69, III 47, IV 43, V 30, VI 26 (6 р. = 7 одељ.)	281	
15.	Крушевачка >	I 123 (3 од.), II 79 (2 од.), III 65 (2 од.) IV 54, V 28, VI 30 (6 р. = 10 одељ.)	379	
16.	Лесковачка ✓ >	I 43 и 38, II 59, III 50, IV 38 (4 р. = 5 од.)	228	
17.	Неготинска >	I 57, II 40, III 27, IV 28 (4 р. = 4 одељ.)	152	
18.	Пиротска >	I 42 и 43, II 53, III 48, IV 31, V 27, VI 14 (6 р. = 7 одељ.)	258	
19.	Смедеревска >	I 60, II 35, III 36, IV 22 (4 р. = 4 одељ.)	153	
20.	Чачанска >	I 44 и 51, II 69, III 59, IV 24, V 15, VI 9 (6 р. = 7 одељ.)	271	
21.	Шабачка >	I 105 (2 од.), II 85 (2 од.), III 77 (2 од.), IV 46, V 22, VI 21 (6 р. = 9 одељ.)	356	
			2931	
22.	Богословија Београд	I 54, II 40, III 40, IV 46, V 34, VI 42, VII 41, VIII 39, IX 16 (9 р. = 9 одељ.)	352	
23.	Мушка учит. шк. Алек.	I 48, II 36 и 33, III 32, IV 41 (4 р. = 5 од.)	190	
24.	Мушка учит. шк. Јагод.	I 29, II 29, III 28, IV 26 (4 р. = 4 одељ.)	112	
25.	Мушка уч. шк. Негот.	I 35	35	
			689	
26.	Жен. учит. шк. Беог.	I 39 и 39, II 24 и 21, III 35, IV 2 (4 р. = 6 одељ.)	180	
27.	Жен. учит. шк. Краг.	I 38, II 28, III 24, IV 20 (4 р. = 4 одељ.)	110	
28.	Виша женска шк. Беог.	I 168 (3 од.), II 181 (4 од.), III 158 (4 од.), IV 77 (2 од.) (4 р. = 13 одељ.)	584	
29.	Виша женска шк. Краг.	I 60 и 59, II 42 и 46, III 64, IV 52 (4 р. = 6 одељ.)	323	
30.	Виша женска шк. Шаб.	I 35 и 25, II 41, III 32, IV 24 (4 р. = 5 од.)	157	
			1354	

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Број ученица на крају школске године 1910—1911
у приватним средњим школама.

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Број ђака по разредима и одељењима	Свега	
			ученица	ученица
1.	Алексин. гимназија . . .	I 59 м. и 16 ж., II 32 м. и 15 ж., III 48 м. и 12 ж., IV 28 м. и 10 ж., V 7 м. и 4 ж. (5 р. = 5 одељ.)	174	57
2.	Зделарова гимн. Беог. . .	I 12 м. и 3 ж., II 11 м. и 3 ж., III 12 м. и 4 ж., IV 25 м. и 6 ж., V 20 м. и 2 ж., VI 13 м. и 6 ж. (6 р. = 6 одељ.)	93	24
3.	Бњазев. гимназија . . .	I 34 м. и 9 ж., II 39 м. и 9 ж., III 14 м. и 3 ж., IV 10 м. (4 р. = 4 одељ.)	97	21
4.	Крајев. гимназија . . .	I 30 м. и 17 ж., II 20 м. и 12 ж., III 13 м. и 4 ж. (3 р. = 3 одељ.)	63	33
5.	Параћ. гимназија . . .	I 23 м. и 13 ж., II 14 м., III 8 м. и 3 ж. (3 р. = 3 одељ.)	45	16
6.	Прокуп. гимназија . . .	I 18 м. и 10 ж., II 22 м. и 12 ж., III 13 м. и 4 ж., IV 15 м. (4 р. = 4 одељ.)	68	26
7.	Свидајиначка гимн. . . .	I 39 м. и 8 ж., II 23 м. и 14 ж., III 17 м. и 3 ж. (3 р. = 3 одељ.)	79	25
8.	Ђупријска гимназија . .	I 19 м. и 6 ж., II 17 м. и 11 ж., III 4 м. и 5 ж., IV 13 м. (4 р. = 4 одељ.)	53	22
9.	Ваљевска гимн. жен. . .	I 31, II 32, III 13, IV 14, V 8 (5 р. = 5 од.)	—	98
10.	Врањска гимн.	I 20, II 15, III 18 (3 р. = 3 одељ.)	—	53
11.	Зајечарска гимн.	I 24, II 15, III 17, IV 13, V 2 (5 р. = 5 од.)	—	71
12.	Јагодинска гимн.	I 16, II 17, III 22, (3 р. = 3 одељ.)	—	55
13.	Крушев. гимн.	I 58, II 24, III 30, IV 25, V 8, VI 9 (6 р. = 6 одељ.)	—	154
14.	Лесков. гимн.	I 20, II 15, III 6, IV 13 (4 р. = 4 одељ.)	—	54
15.	Неготин. гимн.	I 17, II 8, III 14, IV 11 (4 р. = 4 одељ.)	—	50
16.	Нишка гимн.	I 40, II 42, III 32, IV 19, V 9, VI 9 (6 р. = 6 одељ.)	—	151
17.	Београд. гимн.	I 16, II 12, III 13, IV 9, V 7 (5 р. = 5 од.)	—	57
18.	Пиротска гимн.	I 9, II 9, III 11, IV 12 (4 р. = 4 одељ.)	—	41
19.	Пошарев. гимн.	I 49, II 34, III 32, IV 15, V 14, VI 4 (6 р. = 6 одељ.)	—	148
20.	Смедерев. гимн.	I 14, II 9, III 17, IV 8 (4 р. = 4 одељ.)	—	48
21.	Ужичка гимн.	I 34, II 28, III 18, IV 14 (4 р. = 4 одељ.)	—	94
22.	Чачанска гимн.	I 18, II 11, III 15, IV 13 (4 р. = 4 одељ.)	—	57
			672	1355

Број ученика по успеху на крају 1910.—1911. г.

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Одличних	Врло добрих	Добрих	Полажу разр. испит
1.	I беог. гимн.	37	115	174	119
2.	II » »	77	163	238	213
3.	III » »	53	108	157	147
4.	Жен. » »	117	230	189	128
5.	Реалка	26	61	109	77
6.	Зајечарска гимна	13	46	91	55
7.	Крагујевачка »	42	155	310	272
8.	Ншп » »	42	49	229	218
9.	Ужице » »	40	88	124	80
10.	Пожарев. » »	37	118	111	112
		484	1133	1732	1421
11.	IV беогр. »	22	56	131	80
12.	Ваљево » »	26	75	83	84
13.	Врање » »	30	55	82	68
14.	Јагодина » »	24	56	74	101
15.	Крушевац » »	49	77	103	104
16.	Лесковац » »	33	61	43	78
17.	Неготин » »	6	26	71	42
18.	Пирот » »	30	58	104	55
19.	Смедерево »	12	29	47	46
20.	Чачак »	17	49	103	82
21.	Шабац »	41	82	105	84
		290	624	946	824
22.	Богословија	79	140	74	49
23.	Мушка Учитељска Школа Алексинац	8	45	73	50
24.	» » » Јагодина	8	83	18	3
25.	» » » Неготин	—	—	26	8
26.	Женска » » Београд	9	68	48	47
27.	» » » Крагујевац	7	31	40	26
28.	Виша Женска Школа Београд	92	188	179	102
29.	» » » Крагујевац	11	60	83	93
30.	» » » Шабац	14	37	40	38
		228	652	581	416
		1002	2409	3259	2661

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

у државним средњим и стручним школама

Почетнају р.	Губе право	Нису оцењени	Свега		Свега ђака	
			ученика	ученица		
19	5	—	469	—	469	
116	8	—	815	—	815	
26	1	—	492	—	492	
54	2	—	—	720	720	
21	—	—	294	—	294	Прешло . . . 484
32	1	—	238	—	238	1133 } 3349
88	10	5	882	—	882	1732 } Није прешло . 1421
63	4	11	616	—	616	472 } 1942
26	1	—	359	—	359	33 }
27	1	—	406	—	406	16 }
472	33	16	4571	720	5291	
20	1	—	310	—	310	
26	1	—	295	—	295	
12	1	—	248	—	248	
25	1	—	281	—	281	
43	3	—	379	—	379	
12	1	—	228	—	228	
7	—	—	152	—	152	Прешло . . . 290
2	9	—	258	—	258	624 } 1860
15	4	—	153	—	153	946 } Није прешло . 824
18	2	—	271	—	271	222 } 1071
42	2	—	356	—	356	25 }
222	25	—			2931	
7	—	3	352	—	352	
11	3	—	190	—	190	
—	—	—	112	—	112	
1	—	—	35	—	35	Прешло . . . 228
7	—	1	—	180	180	652 } 1461
6	—	—	—	110	110	581 } Није прешло . 416
19	4	—	—	584	584	150 } 582
71	5	—	—	323	323	12 }
28	—	—	—	157	157	4 }
150	12	4				10265
844	70	20	8191	2074	10265	

Број ученика по успеху на крају 1910.—1911. школ. год.
у приватним сред. школама

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Одличних	Врло добрих	Добрих	Показу разр. испит	Понав. разред	Губе право на школовање	Није оцењено	Свега		Свега јака
									ученика	ученица	
1.	Алексић. гимн. . . .	25	44	69	62	31	—	—	174	57	231
2.	Зделарова гимн. беог.	11	24	61	19	2	—	—	93	24	117
3.	Њажевац гимн. . . .	10	22	48	23	15	—	—	97	21	118
4.	Краљево » . . .	6	14	51	19	6	—	—	63	33	96
5.	Параћин » . . .	7	13	22	6	13	—	—	45	16	61
6.	Прокуље » . . .	18	14	29	30	3	—	—	68	26	94
7.	Свидајинац » . . .	28	19	23	22	12	—	—	79	25	104
8.	Ђуприја » . . .	11	20	18	26	—	—	—	53	22	75
9.	Ваљево гимн. жен.	22	29	21	21	5	—	—	—	98	98
10.	Врање » »	12	16	14	9	2	—	—	—	53	53
11.	Зајечар » »	5	25	26	15	—	—	—	—	71	71
12.	Јагодина » »	13	15	10	15	2	—	—	—	55	55
13.	Крушевац » »	23	33	53	35	8	2	—	—	154	154
14.	Лесковац » »	25	11	18	—	—	—	—	—	54	54
15.	Неготин » »	6	19	11	14	—	—	—	—	50	50
16.	Ниш » »	31	47	26	36	11	—	—	—	151	151
17.	Београд » »	21	4	32	—	—	—	—	—	57	57
18.	Пирот » »	10	12	14	4	1	—	—	—	41	41
19.	Пожаревац » »	31	47	44	24	2	—	—	—	148	148
20.	Смедерево » »	16	7	16	9	—	—	—	—	48	48
21.	Ужице » »	17	40	20	17	—	—	—	—	94	94
22.	Чачак » »	10	5	27	11	4	—	—	—	57	57
		358	480	653	417	117	2	—	672	1355	2027

Прешло

358
480
653

Није прешло

417
117
2

1491 + 536 = 2027

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Испит зрелости у државним и стручним школама
за 1910—1911 школску г.

Редни број	ИМЕ ШКОЛЕ	Пријавило се		Положило	Одбијено на три месеца	Одбијено на годину дана	Одбијен на свагда од ред. уч.	Одустало
		ученика	ученица					
1.	I београд. гимнасија	58	—	35	11	9	2	1
2.	II » »	30	—	18	6	6	—	—
3.	III » »	43	—	19	12	6	5	1
4.	Женска београд. гимнасија	—	28	24	1	3	1	—
5.	Реалка	27	—	14	6	5	—	1
6.	Зајечарска гимнасија	18	—	6	4	6	1	2
7.	Крагујевачка гимнасија	37	—	15	3	6	1	12
8.	Нишка гимнасија	23	—	12	5	4	—	2
9.	Пољаревачка гимнасија	16	—	9	6	1	—	—
10.	Ужичка гимнасија	27	—	10	7	10	—	—
		279	28	162	61	56	9	19
		307			145			
11.	Богословија	15	—	15	—	—	—	—
12.	Мушка уч. школа Алексинац	43	—	21	16	6	—	—
13.	» » Јагодинска	25	—	25	—	—	—	—
14.	Београд. женска учит. школа	—	22	17	5	—	—	—
15.	Крагујевач. жен. учит. школа	—	20	10	3	5	—	2
		83	42	88	24	11	—	2
		125			37			

NB. Све ове рубрике треба да се овако воде 8 година те да се девете године могодне ухватити рачун: колики проценат уписаних стиже на матуру и положи је; колики проценат до матуре отпадне; колики проценат на матури отпадне; колико државу кошта један матурант и т. д.

Општи преглед.

Редни број	ШКОЛЕ	У почетку школ. год. уписано		На крају школ. год. остало		Успех		Испит зрелости		
		ученика	ученица	ученика	ученица	Прешло у старији раз.	Није прешло у старији разред	Пријавило се за испит	Положило испит	Није положило испит
1.	Државне потпуне гимн.	5227	413	4571	720	3349	1942	307	162	145
2.	Државне непот. гимн.	2905	—	2931	—	1860	1071	—	—	—
3.	Држав. стручне школе	712	1771	689	1354	1461	582	125	88	37
4.	Приватне гимнасије	710	1446	672	1255	1491	536	—	—	—
		9554	3630	8863	3429	8161	4181			
		13184		12292		12292				

СРЕДЊЕ ШКОЛЕ У ШКОЛСКОЈ 1910/11 ГОДИНИ

Писмени задаци у средњим школама за школску 1910/11 год.

Прва Београдска Гимназија 1	Јагодинска Гимназија 13
Друга Београдска Гимназија 2	Крушевачка Гимназија 14
Трећа Београдска Гимназија 3	Пиротска Гимназија 15
Женска Гимназија у Београду 4	Чачанска Гимназија 16
Зајечарска Гимназија 5	Шабачка Гимназија 17
Крагујевачка Гимназија 6	Прив. Гимн. проф. Зделара 18
Нишка Гимназија 7	Алексиначка Прив. Гимн. 19
Пожаревачка Гимназија 8	Крушевачка Прив. Жен. Гимн. 20
Ужичка Гимназија 9	Нишка Прив. Женска Гимн. 21
Београдска Реалка 10	Пожаревачка Прив. Жен. Гимн. 22
Ваљевска Гимназија 11	Прив. Женска Гимн. у Београду 23
Врањска Гимназија 12	Ваљевска Жен. Прив. Гимн. 24
	Зајечарска Прив. Жен. Гимн. 25

(НАСТАВАК)

Француски језик

V разред

1) Наставник г. Светислав Петровић, професор.

11 задатака: диктанда, преводи српских реченица и краћих састава ради вежбања у граматици.

2) I одељење — Наставник: г. Павле Ст. Павловић, професор.

1. *Ma famille*, слободан задатак, према саставу и речима из читанке П. Поповића *La famille* — 2. *Ma chambre*, слоб. задатак према саставе и речима састава *La chambre* из чит. П. Поповића. — 3. *Mon école*, слоб. задатак и сабирање бројева $1376 + 2492 = ?$ са писањем бројева својим именима. — 4. *Mon village*, слобод. задатак и сабирање бројева $3275 + 1592 = ?$ — 5. *Опис грешње и шљиве*, према саставу из чит. П. Поповића *L'arbre, La plante* и *Les végétaux*. — 6. *Il sera un bon soldat*, слобод. задатак, према саставу из чит. П. Поповића *Tu seras soldat* — 7. *Qui était Charlemagne?* слобод. задатак, према саставу из чит. Charlemagne. — 8. *Assassinat d'Henri IV*, стр. 36. *Dictées d'année préparatoire* par Larive et Fleury. Преводјење с франц. на српски. — 9. *Les livres* стр. 46, *Dictées...* Преводјење с франц. на српски. —

II одељење — Наставник: г. Павле Ст. Павловић, професор.

1. *Ma maison*, слободан задатак, према саставу и речима из Читанке П. Поповића, *La maison*. — 2. *Mon vêtement et ma chaussure*, слобод. задатак. — 3. *Ma ville*, слободан задатак и сабирање бројева $1573 + 2396 = ?$ са писањем бројева именима. — 4) *Ma commune*, слобод. задатак и сабирање бројева $1374 + 2495 = ?$ — 5. *Опис брескве и кајсије* према речима из састава *L'arbre, La plante* и *Les végétaux*, слободан задатак. — *Les principales races d'hommes*, слоб. задатак према саставу *Les races d'hommes* из *Dictées d'année préparatoire*, који је раније диктиран. — 7. *Combien y a-t-il des saisons?* Слоб. задатак према саставу *Les saisons* стр. 7. *Dictées d'année préparatoire*, који је раније диктиран. — 8) *Les gre-*

nouilles, стр. 99. Dictées d'année préparatoire par Larive et Fleury, преводјење с франц. на српски. — *L'enfant espiègle* стр. 127. Dictées d'année préparatoire. Превод на српски. —

3) — Наставник г. *Милан Вујановић*, професор.

1. Примери за употребу облика променљивих речи, нарочито глагола (више задатака). — 2. Примери за разне врсте упитних реченица. — 3. *Michelet, La France* (диктат и превод). — 4. *Franklin, Le Siffet* (диктат и превод). — 5. *Daudet, La dernière classe* (диктат и превод). — 6. *La Fontaine, Le laboureur et ses fils* (диктат и превод).

4) I одељење — Наставник: г-ђца *Надежда Стојиљковићева*, разредна учитељица.

1. Превести неколико реченица; исте ставити у множину; подвући глаголе и дати њихов инфинитив. — 2. Дато је десет глагола, од њих саставити десет разгранатих реченица. — 3. Препричати по прочитаном: „*Le loup et le jeune mouton*“. — 4. *La vocation de Jeanne d'Arc* (*Michelet*) слободан превод. — 5. Препричати песму В. Ига „*Après la Bataille*“. — 6. Dictée: „*Proclamation de Napoléon à ses soldats le lendemain de la bataille d'Austerlitz*“. — 7. Логичка анализа датих реченица.

II одељење — Наставник: г-ђца *Надежда Стојиљковићева*, разредна учитељица.

1. Исписати песму Виктора Ига: *La Source et l'océan*; из ње извући имице, придеве и глаголе, а од неправилних глагола дати инфинитив. — 2. Препричати по прочитаном: „*Le père, le fils et l'âne*“. — 3. Лаурина преписка, превести и објаснити партиципе. — 4. Један пасус из *Soixante ans de souvenirs* (слободан превод, Ег. Legouvé). — 5. Dictée: „*Vainquons nos défauts*“. — 6. Превод диктанда: „*Mort d'Eraminondas*“. — 7. Слободан превод: XV сцена (*Marguerite*).

III одељење — Наставник: г-ца *Олга Косановићева*, разредна учитељица.

1—3. *Phrases détachées de Sindbad le Marin* (диктат и превод). — 4. *La colombe et la fourmi* (диктат и превод). — 5. Превод појединих пасажа из *Sindbad le Marin* помоћу речника (у две групе). — 6. Препричати својим речима нешто из *Lectures choisies, Charles Bigot*. — 7. *Jupiter et le cheval*, пренети у множину. — 8. *Un plan de vie* (диктат и превод). — 9. Превод с француског на српски помоћу речника, (у две групе: *La pêche à la morue dans les mers d'Islande; Blessé*

5) Наставник г. *Никола М. Ракић*, професор.

1. *Notre salle d'école et la vôtre*. — Dictée с преводом без речника. — Варијација штива: *La salle d'école* из франц. читан. П. Поповића. — 2. G. Bruno: *Le père de famille*. — Dictée с преводом без речника. — 3. Dictée: *La plante* с преводом. — 4. *Il faut s'entraider*, G. Bruno — Dictée с преводом. — 5. Диктат с преводом *La vendange*. — 6. Dictée с преводом: *Les traîneaux sur la glace*, G. Bruno. — 7. Dictée с преводом: *La lune, les planètes*, Bruuo.

6) I одељење — Наставник г. *Тодор Боровњак*, професор.

1. Сложити дате имице и придеве. — 2. Дате реченице ставити у разна лица. — 3. Одговорити на постављена питања. — 4. *La fenaison* (опис према ручној књизи).

II одељење — Наставник г. *Тодор Боровњак*, професор.

1. Дате реченице ставити у разна времена. — 2. Одговорити на постављена питања. — 3. *Le boeuf* (опис). — 4. *Le loup et le renard* (поређење).

www.unilib.rs7) I одељење — Наставник г. *Божа Миловановић*, професор.

Превеђење из Француске читанке П. Поповића и „Sindbad le Marin“.

II одељење — Наставник г. *Јован Борђевић*, професор.

1. Диктандо из пређеног штива и превод истога. — 2. Писање прича научених на памет. — 3. Варијације на пређеном штиву.

8) Наставник г. *Милан Милијашевић*, сунлент.

1. Варијације чланака из читанке. — 2. Преводи неколиких реченица с француског на српски и обрнуто. — 3. Диктати с преводом (комбинације из већ пређених одељака из школске лектуре).

9) Наставник г. *Радомир Караџић*, сунлент.

1. La maison (из француске читанке П. Поповића) превод с француског. 2. Реченице са српскога на француски из обима пређеног градива. —

10) Наставник г. *Тјешимир Старчевић*, професор.

од Лафонтена диктат и превод: 1. La Cigale et la Fourmi. — 2. Le Loup et la Cigogne. — 3. Le Laboureur et ses Enfants. — 4. Le Chêne et le Roseau. — 5. Le Loup et l'Agneau. — 6. Le Pot de terre et le Pot de fer. — 7. Le Coq et le Renard. — 8. Le Loup devenu Berger. — 9. Le Lion s'en allant en Guerre. — 10. Le Lièvre et la Tortue. — 11. Le Coche et la Mouche. — 12. Le Torrent et la Rivière. — 13. La Laitière et le Pot au Lait. — 14. Le Vieillard et les trois jeunes Hommes. —

11) Наставник г. *Гр. Хаџи Ташковић*, професор.

1. Le chasseur et la dame (опис слике). — 2. Une famille heureuse (опис слике). — 3. L'hiver (опис слике). — 4. Le corbean (стихови из сећања). — 5. Le printemps (опис слика). — 6. L'hirondelle (стихови пре-причани у прози).

12) Наставник г. *Живојин Павловић*, професор.

Преводи из Француске читанке и Alladin-а, с француског на српски.

13) Наставник г. *Гргур Бербић*, сунлент.

1. Промена четири именице (le canif, l'homme, la cerise, le héros), једна лакша реченица са српског на француски и једна с француског на српски. — 2. Превод једног чланка из Француске читанке П. Поповића. — 3. Превод неколико лакших реченица са српског на француски. — 4. Неколико лакших реченица са српског на француски. — 5. Превести једну реченицу са српског, и три са француског. — 6. Les prisonniers du Caucase, X. De Maistre, превод једног одељака на српски. —

14) Наставник г. *Лазар Клежјевић*, професор.

1. Les bonnes et les mauvaises qualités — у III л. множ. ж. рода, и II л. множ. м. рода. — 2. Описати Крушевац према чланку La ville. — 3. Превести 10 реченица са српског на француски. — 4. Написати кратко писмо другу или родитељима. — 5. S. le Marin — I voyage — превести прва два параграфа — 6. S. le Marin — II voyage, page 13, превести параграф: J'avais toujours tenu...

15) Наставник г. *Петар Нешић*, професор.

Диктат и превод реченица с француског на српски.

16) Наставник г. *Урош Кубуровић*, професор од почетка школ. године до 3. фебруара и г. *Борисоје Милојевић*, сунлент, од 3. фебруара до краја школ. године.

1. Превести са француског на српски чланак La famille. — 2—7 задатак: преводи реченица са српског на француски ради вежбања у граматици. — 8. Написати по диктату и превести чланак: Les livres (Brunot et Bony, Méthode de la langue française).

17) Наставник г. *Никола Јанчић*, професор.

Сваке суботе диктати ради вежбања у правопису.

18) Наставник г. *Милан Вујановић*, професор.

Примери за примену облика променљивих речи: више задатака. Примери за разне врсте упитних реченица. Диктати и преводи: *La Langue, Esore; Jeanne d' Arc, Michelet; Le Laboureur et ses fils, La Fontaine.*

19) Наставник г. *Војин Х. Поповић*, директор.

Препричавање познатог штива, нарочита пажња на правопис: 1. *La chambre.* — 2. *L' association dans la famille.* — 3. *La France.* — 4. *Charlemagne.* — 5. *L' arche de Noë.* — 6. *Le devoir à l' école.* — 7. Превод штива: *L' histoire d' Ali-Baba* (један став).

20) Не саопштава податке.

21) Наставница г-ђа *Лепосава Мариковићева*.

1. Посебни задаци из „*Sindbad le Marin*“ — 2. Посебни задаци из „*Ali Baba*“. — 3. Препричати укратко на франц. јез. „*Ali Baba*“. — 4. Препричати VII главу на франц. јез. из „*Sindbad le Marin*“. — 5. Посебни задаци из „*Choix de nouvelles modernes*“ III св. — 6. Посебни задаци из „*Lettres de mon moulin*“ од А. Daudet-а. — 7. Слободан састав на франц. језику.

22) Наставница г-ђа *Јелисавета Јеличићева-Лазаревићка*,

Диктат са преводом краћих реченица са француског на српски; превод из *Antoine Galland: Histoire de Sindbad le Marin*, и превод са српског на француски с применом неправилних глагола.

23) Не саопштава податке.

24) Наставница г-ђа *Лепосава Павловићка*, класна учитељица.

1., Из *Gil Blas* (посебни задаци). — 2. V. Hugo „*Laissez-moi pleurer*“ (превод). — 3. V. Hugo, *Done-lui tout de même à boire* (диктат и превод). — 4. *L'hiver* — 5. *Mon lieu natal*, слободан састав. — 6. *Le loup et le jeune mouton* (препричано).

25) Превођени описи Париза и неких његових знаменитости.

VI разред

1) Наставник г. *Светислав Петровић*, професор.

1. *Corrée, La Mort des oiseaux* (написати према сећању). — 2—4. Преводи српских реченица, ради вежбања у граматичи. — 5. Превод на српски из „*La Jeune Sibérienne*“. — 6. *La Fin de la vie* (диктандо и превод). — 7. Епанинодино поштење (превод на француски). — 8. *Arnault, La Feuille* (написати према сећању). — 9. Геније је дуго стрпљење (превод на француски). — 10. *Le gros chagrin* (диктандо и превод). — 11. *Le Chien et son ombre* (препричавање).

2) I одељење — Наставник г. *Владислав Вулићевић*, професор.

Превођене су реченице са српског на француски и диктовано из новог лакшег текста. —

II одељење — Наставник г. *Павле Ст. Павловић*, професор.

1. *Le petit écolier* (Dictées стр. 68. и 69.), превод с француског на српски и четири реченице превод са српског на француски. — 2. *Скромност* (стр. 15. Пळेове читан.) Превод са француског на српски и сабирање бројева $2396 + 4795 = ?$ — 3. *Тиреново поштење* (стр. 16. Пळेове читан.) Превод са франц. језика на српски и сабирање бројева $3483 + 4298 = ?$ — 4. *Adieu roti!* (стр. 61. Dictées de première année par Larive et Fleury), превод с франц. на српски. — 5. *Le chat et le rat* (стр. 65. Dictées de première année. — 6. *Les fées* (стр. 121. Dictées d'année préparatoire) прев. с франц.

на српски, и четири реченице као пример за неправ. глаголе превод са срп. на франц. — 7. *Le café* (стр. 18. Dictées d'année préparatoire), превод с француског на српски и четири реченице превод са српског на француски, примери за неправилне глаголе. — 8. *Les éclipses* (стр. 122. Dictées d'année préparatoire), превод с француског на српски. — 9. *Un méchant enfant* (стр. 123. Dictées d'année préparatoire), превод с француског на српски. —

3) Наставник г. *Милан Вујановић*, професор.

1. Примери за везивање споредних реченица за главну (два задатка). — 2. Примери за употребу дуже негације. — 3. Примери за употребу појачане негације и одступања од ње. — 4. Bossuet, Sur la Silence. — 5. Lamartine, Sympathies entre l'homme et les animaux. — Daudet, Récit d'un petit Alsacien (превод)

4) I одељење. — Наставник г-ђца *Драга Бурићева*, разр. учитељица.

1. Како се чисти мрља од мастила (превод са српског). — 2. L'herbe précieuse (према прочитаном на часу својим речима изнети). — 3. La Cage vide (Диктат — превод). — 4. Quelle est l'origine de la langue française? (одговорити на постављена питања). — 5. Писмо другарици (слободан састав). — 6. Faire la comparaison entre l'instituteur et le jardinier d'après la lecture faite à l'école. — 7. Répondre à la question: D'où vient le nom „Roman“ donné au Roman de la Table Ronde et quel est le sujet de ce poème chevaleresque. — 8. Поучавање (превод са српског). — 9. Dictée synonymique. Premier Débarquement de Christophe Colomb dans le Nouveau Monde. Превод.

II одељење — Наставник: г-ђца *Драга Бурићева*, разр. учитељица.

1. Добар медени колач (превод са српског). — 2. Le Lion vaincu par une mère (препричавање по осећању). — 3. L'Elève reconnaissant (диктат. превод са објашњавањем партиципа). — 4. Répondre aux questions suivantes: A quelle époque se forma la langue romane? Quel sont les plus anciens monuments de la langue française? — 5. Писмо другарици (слободан састав). — 6. Beauté de la Serbie (према прочитаном препричати). — 7. Petit récit de la Chanson de Roland (изнети својим речима садржину). — 8. Живот биљака превод са српског. — 9. Dictée synonymique превод.

5) Наставник г. *Никола Ракић*, директор.

1. Origine du Musée français вежбања, у образовању мношине код особних именица, Dictée с преводом без речника. — 2. Dieu fait bien ce qu'il fait, вежбање у поређењу придева. Dictée с преводом без речника. — 3. Les deux frères — Lamartine (Dictée). — 4. Писмо сину у вези са заменицама и глаголима: vouloir и pouvoir. — 5. Писмо брату (примена глагола aller). — 6. Le prix de générosité (диктат). — 7. La dette à l'humanité (диктат с преводом).

6) Наставник г. *Димитрије Фртункић*, учитељ језика.

1. Al. Mongeol: Le dévouement (превести верно.) — 2. La Bruyère: Један дужи афоризам (превести лепо, навести на адекватност израза). — 3. Le printemps (слободан састав, с речником.) — 4. Сваке недеље по један час диктандо из разних текстова.

7) Наставник г. *Божа Миловановић*, професор.

Превођено из „Le myosotis“, „Béranger“ и „Un quart d'heure“ de dévotion bar H. Moreau.

8) Наставник г. *Милан Милијашевић*, сунплент.

1. Преводи појединих одељака из школске лектире. — 2. Препричавање на француском пређеног дела школске лектире (домаћи). — 3. Диктати с преводом (комбинације из школске лектире).

9) Наставник г. *Радивоје Караџић*, суплент.

1. *Héni IV* (из читанке Карла Плеца. — 2. *Ant. Galland: Sindbad le Marin* стр. 17. „Je fus bien... до „A la fin... — 3. *Honoré d'Urté: Les bords du Lignon*.

10) Наставник г. *Тјешимир Старчевић*, професор.

Од Лафонтена: 1. *Le Gland et la Citrouille*. — 2. *Les Membres et l'Estomac*. — 3. *Le Coche et la Mouche*. — 4. *Le Rat de ville et le Rat des champs*. — 5. *Le Renard ayant la Queue coupée*. — 6. *Le Meunier, son Fils et l'Ane*. — 7. *Les Poissons et le Cormoran*. — 8. *Le Héron*. — 9. *Justice et Charité*, од Шантавоана. — 10. *Ma Conscience*, од Ж. Екара. — 11. *Après la bataille*, од В. Ига. — 12. *Un pour tous*, од Силија Придома. — 13. *Les Souvenirs du peuple*, од Беранжера. — 14. *A un Enfant*, од Е. Маниела.

11) Наставник г. *Гр. Х. Ташковић*, професор.

1. Монтескије (превод с француског из штива) — два задатка. — 2. *Buffon: Importance du plan (Discours sur le style)* — два задатка. — 3. *La Fontaine: La mort et le Bucheron* (преуричано у прози). — 4. *Sully Prudhomme: Un songe*.

12) Наставник г. *Живојин Павловић*, професор.

Преводили су *Gil Blas*-а и *Histoire d'un conscrit*.

13) Наставник г. *Гргур Берић*, суплент.

1. *Gil Blas, chapitre V*, превод на српски. — 2. *Gil Blas, chapitre V*, с француског на српски. — 3. *Gil Blas, chapitre V*, с француског на српски. — 4. Једна тежа нарочито састављена, реченица са француског и две са српског на француски. — *Le livre examen en matière scientifique (Poincaré)* један одломак с француског на српски. — 6. Две нарочито удешене реченице са српског на француски. — 7. *Gil Blas de Santillane (Le Sage)*, page 141, превод с француског на српски.

14) Наставник г. *Лазар Кнежевић*, професор.

1. *S. le Marin — II voyage*, превести параграф: *Je passai la journée à me promener*. — 2. *S. le Marin — III voyage*, превести параграф: *Nous retourâmes au palais*. — 3. рађи састав са српског на француски. — 4. *S. le Marin — III voyage, page 57*, превести параграф: *Je n'étais pas agité*. — 5. *Champfleury*, превести: *La Branche de lilas*, — 6. *Baron Denon*, превести *le Voyageur, dans le désert*.

15) Наставник г. *Петар Нешић*, професор.

1. *Le lierre*. — 2. *Piron*. — 3. *La maladie*. — 4. *La tempête*. — 5. *Un conte terrible*. — 6. *L'incendie à Moscou*.

16) Наставник г. *Урош Кубуровић*, проф., од почетка шк. године до 3. фебруара и г. *Влад. Војиновић*, професор, од 3. фебруара до краја школ. године.

Писани су по диктату и превођени су ови чланци: *La noix, Les présents des gnomes, Le loup et la cigogne, La faune dans l'Amérique, Le cheval de l'Arabe, Les batailles navales, La jeunese, L'éducation après l'école*

17) Наставник г. *Никола Јанчић*, професор.

1. Да се преведе један део из чланка: „Петар Пустивак“ од *Mi-chaud*-а. — 2. Да се преведе један део из чланка: „Отварање скупштине сва три стажеа у Версају“. — 3. Да се преведе један део чланка: „Оснивање нормандског војводства“. — 4. Да се преведе један део из чланка: „Католи“ од *Salvady*-а. — 5. Да се преведе један део из чланка: „Великашки положај“ од *Pascal*-а. — 6. Да се преведе један део из чланка: „Увод у надгробну беседу енглеској краљици“ од *Bossuet*-а. — 7. Да се преведе:

„Краљев говор“ приликом отварања сталешке скупштине у Версају. — 8 Диктат сваке суботе, ради вежбања у правопису.

18) Наставник г. *Милан Вујановић*, професор.

Примери за логички подмет, прирок, додаток. Примери за истицање правој предмета. Примери за питање с управним и обрнутим редом речи. Диктати и преводи краћих састава: *La France, Michelet; Une Troupe de Bohémiens, Mérimée; Procès de l'intérieur, Gautier, Briéveté de la vie, Bossuet; Les jugements humains, Bossuet.*

19) Не саопштава податке.

20) Наставница г-ђа *Лепосава Маринковићева*.

1. Лето (испричати на франц. језику). — 2. Јесен (испричати на франц. језику). — 3. Зима (испричати на франц. језику). — 4. Посебни задаци из „*Voyage forcé*“ (превод). — 5. Препричати на франц. језику „*Voyage Forcé*“. — 6. Посебни задаци из „*Gil Blas de Santillane*“ од *Le Sage*-а. — 7. Посебни задаци из „*Choix de nouvelles modernes*“ III св.

21) Наставница г-ђа *Јелена Јеличић—Лазаревићка*.

Превођени су и препричавани омањи одељци из *Histoire de Gil Blas de Santillane*.

VII разред

1) I одељење — Наставник г. *Светислав Петровић*, професор.

1. Вежбања из граматике. — 2. *J. J. Rousseau, Le Lever du Soleil*. — 3. *Massillon, Le Roi conquérant*. — 4. *Voltaire, Le Sens moral*. — 5. *A. Dumas Fils, Un Plan de vie*. — 6. *Buffon, Les Oiseaux*.

II одељење — Наставници г. г. *Влад. Спасојевић*, проф. и *Жан Мага*, учитељ.

1. *Описи*: Београд, Србија, Годишња времена, Село, Шума. — 2. *Причања*: Дан једнога гимназисте, Несрећан случај, Поплава, Догађаји, Школа, Трговина и радност у Србији. — 3. *Преводи*. Последњи разред (*Daudet*), *Une nuit dans les montagnes de Calabre (Paul Louis Courrier)*.

2) Оба одељења — Наставник г. *Владислав Вулићевић*, професор. Свестрано вежбање у превођењу реченица са српског на француски и диктовано је из новог лакшег текста француског.

3) Наставник г. *Милан Вујановић*, професор.

1. Примери за употребу савезнога начина: а) у реченицама допунским; б) у уступним; в) у намерним и последичним; г) у временим; д) у узрочним; ђ) у релативним (више задатака). — 2. Примери за употребу будућег времена у прошлости и *passé antérieur*.

4) Наставник г-ђа *Драга Ђурићева*, разредна учитељица.

1. *Le Chancelier Voisin* (прочитава анегдота на часу да се и преприча). — 2. *Mettre au féminin. Les devoirs 232 et 233: Le Petit Baron*. — 3. *Le Trésor d'Hélène* (Диктат и превод). — 4. *Horace* (изнети својим речима садржину ове трагедије). — 5. Изнети значај прославе Св. Саве (слободан састав). — 6. *Etablir une parallèle entre Bossuet et Fénelon*. — 7. Одломак из приповетке „Краљице“, превод са српског. — 8. *L'Hiver* (диктат) *trouver les contraires — le Printemps*. — 9. Диктат и превод.

5) Наставник г. *Рад. Лазаревић*, професор.

1. Одговорити француски на неколика питања, дата на франц. и диктат с преводом. — 2. *L'exercice physique* и „*Les petits fumeurs*“, диктат рађен у две групе. — 3. *Récitation: L'homme ayant hérité d'un âne*, диктат и превод. — 4. *L'absinthe* (превести један одломак). — 5. *La pie et le chien (récitation)*.

WWW.UNILIB.RS 6) I одељење. — Наставник г. Живојин Томић, професор.

1. Jean Finot, La femme transformée. — 2. Alphonse Daudet, Récit d'un berger provençal. — 3. Alphonse Daudet, La cervele d'or. — 4. Jules Bois, Le Déjeuner de Napoléon. — 5. E. Gaumeron, Tu seras citoyen. — 6. Љ. Ненадовић, Писма из Италије.

II одељење — Наставник г. Живојин Томић, професор.

1. Petit de Julleville, XVIII siècle de la littérature française. — 2. Alphonse Daudet, Les deux auberges. — 3. Alphonse Daudet, Le portefeuille de Bixion. — 4. Jules Bois, Le déjeuner de Napoléon. — 5. E. Gaumeron, Tu seras citoyen. — 6. Љ. Ненадовић, Писма из Италије.

7) Наставник г. Божа Милоновић, професор.

Превођени дужи или краћи ставови из La toison d'or, и Jettatura, par J. Gautier.

8) Наставник г. Милан Милијашевић, сунлент.

1. Садржина Gil Blas-а (диктат и превод). — 2. Преводи и анализа реченица ради вежбања у синтакси. — 3. Превод једног писма M-me de Sévigné. — 4. Jugement sur Napoléon, Thiers. — 5. Lettre à Louis XIV, Fénelon.

9) Наставник г. Радивоје Караџић, сунлент.

1. Тиреново поштење, из читанке К. Плеца. — 2. Како је Фридрих Велики хтео да га служи, из читанке К. Плеца. — 3. Смрт Луја XIV из читанке К. Плеца. — Guy de Maupassant: Comment écrire? — 5. André Theuriot: Le Saint — Nikolas.

10) Наставник г. Тјешимир Старчевић, професор.

Диктат и превод: 1. Les Eléphants, од Леконта Деллиа. — 2. Au Portefrereau, од Деруледа. — 3. La Place du Pauvre, од Е. Маниела. — 4. Mes Voeufs, од П. Дипона. — 5. Le Paysan du Danube, од Лафонтена. — 6. Si-git une Sauterelle, од Ж. М. де Ередлија. — 7. La Feuille, од Арноа. — 8. La Conscience, од В. Ига. — 9. La Jeune Captive, од А. Шинијера. — 10. Waterloo, од В. Ига.

VIII разред

1) I одељење — Наставник г. Милан Мајзнер, професор.

1. Pascal, Le roseau pensant. — 2. Chateaubriand, Patrie. — 3. Blanche, Anecdotes sur Molière. — 4. Laboulaye, Un livre est un ami. — 5. Saint Simon Lenôtre. — 6. Lacépède, Le volcan. — 7. Michelet, Le départ des hirondelles.

II одељење — Наставник г. Свет. Петровић, професор.

1. La Rochefoucauld, De la Conversation, превод на српски. — 2. Bossuet, Dieu превод. — 3. Guizot, Rôle civilisateur de la France превод. — 4. Taine, Vénise превод. — 5. Rollin, De l' utilité de l'histoire превод. — 6. Lamartine превод. — 7. A. France, L'Idéal, превод.

2) Наставник г. Владислав Вулићевић, професор.

Свестрано вежбање у превођењу реченица са српског на француски; диктовано из текста француског; превођено из La Bruyère, Les Caractères; P. Hervieu, L'Armature.

3) Наставник г. Милан Бујановић, професор.

Bossuet, изводи из беседа (више задатака).

4) Наставник г-ђица Драга Ђурићева, разредна учитељица.

1. Le Prisonnier sur Parole d' Alfred de Vigny превод (у две групе). — 2. Pise (Dictée synonymique) превод са објашњењем. — 3. Oedipe sur le Cithern — fragment d' Antigone (превод са францускога). — 4. Retour au foyer abandonné — Michelet, (превод рађен у две групе). — 5. Отаџбина —

(превод са српског). — 6. Derniers Conseils de Minerve à Télémaque — Fenelon — превод. — 7. Conséquences funestes du défaut d'application. Bossuet. — 8. Lutèce, Edgar Quinet — превод у две групе.

5) Наставник г. Душан Р. Димић, професор.

1. G. Lanson — Histoire de la littérature française Molière — La vie (превод једног одломка). — 2. G. Lanson — Disparition de Bonsard (превод једног одломка). — 3. A. Daudet — Tart. de Tarascon „Sidi Tart'ri ben Tart'ri“ (превод по диктату). — 4. La Bruyère — „Sur l'intention du livre des Caractères“ (превод једног одломка). — 5. Bernardin — Classiques français du XIX s. „Roman“. — 6. „Athalie“, acte IV, sc. III (превести неколико стихова). — 7. Madame de Maintenon Sur la discipline (превод текста у две групе).

6) Наставник г. Живојин Томић, професор.

1. Alphonse Daudet, Le curé de Cucugnon. — 2. Alphonse Daudet, Les oranges. — 3. Alphonse Daudet, A l'espère. — 4. Jean Finot, La morale de la nature. — 5. Victor Hugo, Morceaux choisis. — 6. Љ. Ненадовић, Писмо из Немачке.

7) Наставник г. Божја Миловановић, професор.

Превођени поједини ставови из Pierre le Veredique par C. Mendes, Une ondine par A. Theuriet.

8) Наставник г. Милан Милијашевић, суплент.

1. Садржина Misanthrope-а (диктат и превод). — 2. Превод и анализа реченица. — 3. Aimer Molière, Sainte — Beuve. — 4. Rika à l'bben, Montesquieu. — 5. Néant de l'homme, Bossuet. — 6. Discours sur le style, Buffon.

9) Наставник г. Коста Николић, професор.

1. Циран (превод) Ploetz. — 2. Parsenna, Charles Kollin превод. — 3. Jugurtha, Charles Kollin превод. — 4. Tibérius Gracchus, Charles Kollin превод. — 5. Gaius Crachus, Charles Kollin превод.

10) Наставник г. Тјешимир Старчевић, професор

Диктат и превод: 1. Pour les Pauvres, од V. Hugo, 2. Champ de Mars, од E. Manuel. — 3. Les Oies Sauvages, од Maupassant. — 1. Le bon Travail, од T. Aicard. — 2. Fuite des Centaures, од Hérédia. — 3. La Mort du Loup, од Vigny. — 1. Les Conquéranсs, од J. Maria de Hérédia. — 2. Nuit de neige, од G. M. Maupassant.

Математика

V разред

1) Наставник г. Илија Н. Букановић, професор.

Алгебра: 1. Одредити највећу заједничку меру и најмањи заједнички садржалац за

$$\begin{aligned} 2x^3 - 2xy^2, \\ x^4 + xy^3, \\ 3x^3 + 6x^2y + 3xy^2. \end{aligned}$$

2. Извршити означену радњу:

$$\left(\frac{9}{b^2} - \frac{3a}{b} + \frac{a^2}{4} - \frac{16}{c^2} \right) : \left(\frac{a}{2} - \frac{3}{b} - \frac{4}{c} \right)$$

3. Упростити израз:

$$\frac{1 + x}{1 - x} - 1 \cdot \frac{1 - x}{1 + x} + 1$$

www.unilib.rs 4. 50 радника радећи $5\frac{1}{2}$ часова дневно за 18 дана сазидали су зид висок 3 m, дужине 125 m., дебљине 0,50 m. За колико ће дана 33 радника радећи дневно 10 часова сазидати зид висине 4 m, дужине 210 m, дебљине 0,75 m?

5. Извршити означене радње:

$$\frac{1 - 2x^4}{x^n} - \frac{1 - 3x^2}{x^{n-2}} - \frac{4}{x^{n-4}}$$

Геометрија: 1. Нацртати троугао, кад је дата једна страна, висина и средња линија, које одговарају тој страни (a, h_a, m_a).

2. Нацртати равнокраки трапез, кад је дата једна од паралелних страна, крак и дијагонала.

3. Дијагонале трапезове секу се пропорционално.

4. Хипотенузина висина дели хипотенузу на одсечке 3,6 и 6,4; израчунати стране троуглова.

5. Дате су основице a и b и непаралелне стране c и d једног трапеза; израчунати стране троугла, који граде продужици непаралелних страна трапезових.

6. Кроз тежиште равностраног троугла, чија је страна a , повучена је права паралелно једној страни; израчунати површине добивених делова.

2) I одељење — Наставник г. *Димитрије Трчковић*, професор.

1. $(x^{5m} - x^{4m} + x^{3m} - x^{2m} + x^m - 1)(x^m + 1) = ?$

2. $(8a^2 + 7b^2)^2 = ?$

3. Угао између основице равнокраког троугла и висине, која одговара једном краку, половина је угла при врху.

4. Ако углови у каквом троуглу стоје у размери 1 : 2 : 3, онда је то правоугли троугао.

5. 27456(8) претворити у седмични систем.

6. За изразе: $3x^4 - 8x^3 + 11x^2 - 8x + 3$ и $2x^3 - 9x^2 + 9x - 7$, верижним дељењем наћи највећи заједнички делитељ.

7. Расставити на чиниоце: $x^2 - x - 6$.

8. Две једнаке тетиве у кругу, које се секу, дијагонале су равнокракога трапеза.

9. $\frac{13a - 12b}{8} - \frac{14a - 15b}{9} - \frac{2b - a}{24} = ?$

10. $\left(\frac{x+3}{x-3} + \frac{x-3}{x+3}\right) \cdot (x^2 - 9) = ?$

11. $\left(\frac{8a^3b^2}{m^2n^3} - \frac{12a^2b^3}{m^3n^2}\right) : 4a^2m = ?$

12. Из тачке А ван круга повући дирку на круг.

13. Кад се два круга додирују, па се кроз додирну тачку повуче заједничка сечица, она одсеца на круговима лукове који имају једнак број степена.

14. Решити једначине: 1) $\frac{a}{x} + \frac{b}{y} = a^2 + b^2$ и 2) $\frac{a}{x} - \frac{b}{y} = a^2 - b^2$.

15. Решити једначине: 1) $\frac{x+y}{z-3} = 6$, 2) $\frac{x-z}{y-4} = 4$ и 3) $\frac{y+z}{x-3} = 2$.

16. Конструисати троугао кад су дате две стране и висина треће стране.

17. Конструисати правоугли троугао кад су дати катет и збир хипотенузе с другим катетом.

$$18. \left(\frac{a^4 b^3 c^3}{x^5 y^7} \right)^3 : \left(\frac{ab^4 c}{x^4 y^6} \right)^4 = ?$$

$$19. \sqrt{18} - 3\sqrt{45} - 2\sqrt{50} + 2\sqrt{245} + \sqrt{288} = ?$$

$$20. \left(a\sqrt[3]{a} - \sqrt[3]{a^2 b^2} + b\sqrt[3]{b} \right) \left(\sqrt[3]{a^2} + \sqrt[3]{b^2} \right) = ?$$

$$21. \sqrt[m]{ab^2 c^3} \cdot \sqrt[m]{a^2 b^{m-2} c^{2m-8}} \cdot \sqrt[m]{a^{m-3} b c^5 - m} = ?$$

22. Између кракова даног угла повући праву дане дужине, тако да она на крајима одсеца једнаке дужи. —

II одељење — Наставник г. Миладин И. Шеварлић, професор.

1. Наћи производе изразâ: а) $(a^4 - a^3 + a^2 - a + 1)(a + 1) = ?$ и
 б) $(a^4 + a^3 + a^2 + a + 1)(a - 1) = ?$

2. Наћи количнике изразâ: а) $28a^5 m^2 y^4 : 7a^4 m y^2 = ?$

б) $2m(m+1) : \frac{2m}{m-1} = ?$ в) $(a^5 + b^5) : (a + b) = ?$ г) $(a^5 - b^5) : (a - b) = ?$
 е) $(1 - x^{2m}) : (1 - x^m) = ?$

3. Доказати: да је права, која полови спољашњи угао при вр у в⁻ нокраког троугла, паралелна с основицом.

4. Број 12012(3) претворити у број са основом шест.

5. Сабрати бројеве: 3552(6) и 5143(8).

6. Верижним делењем наћи највећу заједничку меру за бројеве: а) 120582, 145530, и 167706. б) $6x^4 - 5x^2 - 1$, $5x^3 - 4x - 1$ и $2x^2 - 2$.

7. Дат је троугао АВС. Наћи троугао најмањег обима над истом основицом АВ.

8. Раставити на просте чиниоце: а) 1260.; б) $27mx^2$; в) $9x^2 - 24xy$; и г) $4a^2 - 9$.

9. Растављањем на просте чиниоце наћи највећу заједничку меру за бројеве и изразе: а) 108, 450 и 540; б) $m^2 + 2mn + n^2$ и $m^2 - n^2$.

10. Бад се у каквом трапезонду средине двеју супротних страна саставе са срединама његових дијагонала, онда се добија паралелограм.

11. Скратити разломак: $\frac{x^2 - 4x + 4}{x^2 - 4} = ?$

12. Сабрати разломке: $\frac{1}{x+1} + \frac{1}{x-1} = ?$

13. Извршити одузимање: а) $\frac{(x+y)^2}{4xy} - 1 = ?$

б) $1 - \frac{a^2 - b^2 - c^2}{2bc} = ?$

14. Извршити множење: $\left(\frac{a+3}{a-3} + \frac{a-3}{a+3} \right) (a^2 - 9) = ?$

15. Извршити делење: $(a^3 + b^3) : \frac{a+b}{a-b} = ?$

16. У датоме квадрату уписати најмањи квадрат.

3) Наставник г. *Славко Ђ. Милић*, професор.

1. $(a^8 - b^8) : (a^5 + a^4b + ab^4 + b^5)$.

2. $(1 - \frac{4}{a} + \frac{1}{a^2} + \frac{6}{a^3}) : (\frac{1}{a} - \frac{2}{a^2} - \frac{3}{a^3})$.

3. $\frac{a+b}{a-b} : \frac{a+b}{a-b}$.

4. $(b + \frac{b^2}{a^2 - b^2}) : x = (b + \frac{b^2}{a - b}) : (\frac{a+b}{b})$.

5. Од извесне количине вуне добију се 4 трубе штофа, ширине 1·20 m, а дужине 15 m. Од једнога дела изаткано је 3 трубе 1 m ширине, а 8 m дужине. Колико се труба може изаткати од остатка, да свака буде од 10 m дужине и 0·8 ширине?

6. За 4 дана 6 радника копају неки шанац, дугачак 300 m., широк 115 dm., дубок 3,5 m.; други да се ископа 5 m³ треба толико исто времена колико за први 6m³. За колико ће дана ископати други шанац 10 радника, да буде дугачак 280 m., широк 8³/₄ dm. и дубок 5 dm.?

7. $\frac{4 \cdot 0(3) : 0 \cdot 00(2) - 1 \cdot 35 \cdot (04)}{2 \cdot (03)}$

8. Кроз једно теме каква паралелограма повучена је произволна права, па су из остала три темена повучене нормале на ту праву. Доказати, да је средња нормала једнака са збиром или разликом оне друге две нормале.

9. Кад је у правоугломе троуглу један оштар угао два пута већи од другог, онда је хипотенуза два пута већа од мање катете.

10. Конструисати трапез, кад су дата: оба крака, дијагонала и висина.

11. Конструисати равнокрако-правоугли троугао, кад је познат обим.

12. У равнокракоме троуглу познат је један крак и висина; наћи основицу.

13. Конструисати равностран троугао, кад је дат збир стране и висине.

14. Кад се два круга споља додирују, па се повуче једна спољашња и једна унутрашња дирка, онда су три додирне тачке темена правоуглога троугла.

15. Кад се два троугла са заједничком основицом и једнаким висинама пресеку трансверзалом, паралелном са основицом, онда су једнаки одсечци у оба троугла на трансверзали.

16. У равнокракоме трапезу знају се обе паралелне стране и крак; израчунати површину.

17. Сва четири темена једнога паралелограма везана су с једном тачком у његовој унутрашњости; доказати да је збир два троугла, чије су основице две супротне стране паралелограма, једнак са збиром она друга два троугла.

18. Свака права, повучена у трапезу кроз средину средње линије, полови трапез.

4) I одељење — Наставник: г-ђца *Даринка Јановићева*, разредна учитељица.

1. Наћи вредност израза :

$$(2a + 3b) - (2a + 2b) = ?$$

2. Три праве секу се у једној тачки, доказати да је збир три неустојна угла раван 180° .

3. Наћи вредност израза :

$$[(3x + 3y) - (2x - 2y)] - (-x + y) = ?$$

4. Из неке тачке ван неке праве повући праву која с даном правом заклапа дани угао.

$$5. (a^{p+5}b^{q+4} - a^3b^4 + a^{p+3}b^q - a^{p+3}b^{q+6} = a^3b^6 - a^{p+1}b^{q+2}) : (a^4b^2 - a^2b^4) = ?$$

6. Праве које полове унутрашње углове каквог паралелограма, граде правоугаоник.

$$7. (x^5y^{n+8} + 2x^{m+1}y^{2n-8} + x^ny^{n+4} - x^{m+3}y^{11} - 2x^{2m-2}y^{n-5} - x^{m+1}y^7) : (x^3y^n - x^my^3) = ?$$

8. Праве које полове спољашње углове каквог паралелограма, граде правоугаоник.

9. Наћи највећу заједничку меру за ова два израза :

$$(2x^3 + 7x^2y + 7xy^2 + 2y^3 + 2x + y), \\ (2x^2 + 5xy + 2y^2).$$

10. Повући дирке на круг тако да оне заклапају угао од 60° .

11. Наћи највећу заједничку меру за ова два израза :

$$3x^3 + x^2y - 2xy^2 + 3x - 2y, 3x^2 + xy - 2y^2$$

12. Доказати да је четвороугао, који граде дирке с додирним полупречницима, квадрат, кад дирке граде угао од 90° .

13. Раставити на чиниоце :

$$x^4y - 4x^3y + 4x^2y^3$$

14. Доказати да паралелограм уписан у кругу мора бити правоугаоник.

15. Раставити на чиниоце :

$$x^3 - x^2 - xy^2 + y^2$$

16. Доказати да дирке у теменима правоугаоника који је у кругу уписан, граде ромб.

П одељење — Наставник: г-ђца *Касија Теодосијевићева*, разредна учитељица.

Алгебра :

1. $(3y + 2y) - (-2x - y)$ за $x = -1, y = -1 + 1$

2. $(a - b + c - (-a + b - c))$ за $a = -1, b = -1, c = 1$

3. $[(2a - 3b)^2 - (2a + 3b)(2a + 3b)](-2a)$

4. $[(mx + ny)^2 - 2mnxy](m^2x^2 - n^2y^2)$

5. $(4x^4 - 7x^3 + 9x^2 - 5x + 2) : (-1 + x - x^2)$

6. $(-4a^4 + 6a^3 + 6a^2 + 4) : (-2a^2 - 2)$

7. $365_{(7)} (5), 7432_{(8)} (4)$

8. Наћи највећи заједнички делитељ

$$a^3 + a^3b - ab - b^4, a^4 - a^3b^2 - a^3b + a^2b^3 + ab^3 - b^4$$

9. $2x^5 - x^4 - 4x^3 - x^2 - 4x, -3x^4 - 4x^3 - x^2 - 4x - 4$

Наћи највећи заједнички делитељ и најмањи заједнички дељеник ра-

www.unставањем на чинитеље:

10. 765, 5304; 637, 819

11. $2ax - a + 10x - 5$, $a - 2ax - 10x + 5$

12. $ab - ac - b^2 + bc$, $ab - ac - bc + c^2$

13. $1 + \frac{x^2 - y^2}{4xy + 4y^2} - \frac{x + y}{4y}$

14. $\frac{x}{2x - 3y} + \frac{2x^2 + xy}{2xy - 3y^2} - 1$

15. $\left(1 - \frac{1-x}{1+x}\right) : \left(1 + \frac{1-x}{1+x}\right)$

16. $\frac{\frac{1}{a+1} + \frac{1}{a-1}}{\frac{1}{a-1} - \frac{1}{a+1}}$

17. $\left(1 - \frac{x-y}{x+y}\right) \left(2 + \frac{2y}{x-y}\right)$

18. $\left(\frac{a+1}{b+1} + \frac{a-1}{b-1}\right) : \left(\frac{a+1}{b-1} + \frac{a-1}{b+1}\right)$

Геометрија:

1. Један угао износи $128^\circ 34' 26''$, наћи његов суплеменат.

2. Један угао износи $44^\circ 36' 14''$ наћи његов комплеменат.

3. Кад се две произвољне тачке на двема паралелним правима вежу једном дужи, па се ова преполови, онда је и свака друга дуж, која пролази кроз средину прве дужи а крајње су јој тачке на паралелним правима, преполовена средином прве дужи.

4. Кад се у троуглу АВС преполови угао АВС, па се повуче АЕ паралелно са CD до пресека с продуженом страном ВС, онда је АС=СЕ.

5. Средња линија у правоуглом троуглу, повучена из темена правог угла, половина је хипотенузе.

6. Из темена једног квадрата пренесена је једна иста дуж, идући у истом смислу по његовом обиму, кад се тако добивене тачке вежу, добија се опет квадрат.

7. Кад се два круга додирују, па се кроз додирну тачку повуку две сечице, онда њихове крајње тачке одређују две паралелне тетиве.

8. У кругу је повучена тетива паралелно с пречником; доказати да су једнаки одсечци на пречнику који се добија кад се спусте нормале на пречник из крајњих тачака тетиве.

9.) Конструисати троугао, кад му је позната једна страна, висина и средња линија које одговарају тој страни.

10. Даним полупречником описати круг који додирује два дана круга.

11. Конструисати троугао кад је дат збир двеју страна, трећа страна, и угао на њој.

12. Конструисати трапез кад су дата оба крака, дијагонала и висина.

13. Конструисати ромбонд кад је дат збир двеју страна, дијагонала и један угао.

14. Конструисати трапез, кад је дата једна од паралелних страна, углови на њој и дијагонала.

III одељење — Наставник: г-ђца *Даринка Јаносевићева*, разредна учитељица.

$$1. (16a^{m+1}x^{n+3} + 32a^m b^4 x^{n+1} y^8 - 32ab^{2m} x^2 y^{n+1} - 64b^{2m+4} y^{2n+4}) : (2ax^2 + 4b^4 y^8) = ?$$

2. Кад се преполове све стране равнокраког трапеза, онда су њихове стране темења једног ромба.

$$3.) (x^3 y^{m+4} - x^{n+2} y^6 + 8x^2 y^{m+1} - 8x^{n+1} y^3 - x^2 y^{m+n} + x^{n+1} y^{n+2}) : (xy^m - x^n y^2) = ?$$

4. Кад се редом саставе средине ромбових страна, добија се правоугаоник.

5. Наћи највећу заједничку меру за:

$$(a^4 + 3a^3 + 6a^2 + 5a + 3) \text{ и } (a^3 + 2a^2 + 2a + 1)$$

6. Наћи највеће одстојање тачке А од круга О, кад је полупречник круга 3 см. а тангента, повучена из тачке А до круга О, 4 см.

7. Наћи највећу заједничку меру за:

$$(a^4 - 2a^3 + 10a + 7) \text{ и } (a^3 - 5a^2 + 11a - 7)$$

8. $a^3 - 6a^2 + 8a$ раставити на чинитеље.

9. Доказати да дијагонала уписаног правоугаоника мора пролазити кроз средиште описаног круга.

10. Раставити на чинитеље:

$$2a^3 - 2ab^2 - a^2b + b^3$$

11. Полупречник уписаног круга у равностраном троуглу износи 2 см., наћи полупречник описаног круга.

5) Наставник г. *Свет. Михаиловић*, професор.

1. Претварање полинома алгебар. бројева у полином апсолутних бројева, ослобађање заграда и један задатак о угловима троугловим. — 2. Множење полинома полиномом, множење степена с једнаким основама и један задатак о кружним тетивама — 3. Множење и дељење степена са негативном основом, претварање броја једне системе у број друге системе и један задатак о заједничким тангентама два круга. — 4. Одредба највећег заједничког делитеља, испитивање деливости бројем 37 и један задатак о сличности. — 5. Одредба најмањег заједничког деленика (посебног броја и општег израза) растављањем на просте чинитеље и један конструктивни задатак. — 6. Сабирање разломљених израза, претварање датог четвороугла у квадрат. — 7. Дељење разломљених израза, у вези са степенима, развијање квадрата полинома, израчунавање површине правоуглог троугла из датих података. — 8. Множење корена с различитим изложитељима, кореновање корена и један задатак о тангентама концентричних кругова, повучених из једне тачке на дати круг.

6) Наставник на годишњем одсуству тога ради није ни било писмених задатака.

7) I одељење — Наставник г. *Милан Аранђеловић*, професор.

$$1. (x^3 y^{3m} - x^{n+1} y^{2m+2} + x^{2n} + 2y^{m+1} - x^3 y^3) : x^2 y^m - x^n y^2 =$$

2. Одредити дељењем највећи заједнички делитељ за:

$$6x^5 - 4x^4 - 11x^3 - 3x^2 - 3x - 1 \text{ и } 4x^4 + 2x^3 - 18x^2 + 3x - 5$$

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

3. Раставити на просте чиниоце израз:

$$[a - b]^3 + 3a^2b - 4a^2b + 2b^3.$$

4. Растављањем на просте чиниоце наћи најмањи заједнички дељеник за:

$$a^3 + 8b^3, a^3 - 2a^2b - 4ab^2 - 8b^3 \text{ и } a^3 - 8b^3.$$

5.) Одредити најмањи заједнички дељеник помоћу највећег заједничког делитеља за:

$$a^4 + 3a^3 + 6a^2 + 5a + 3 \text{ и } a^3 + 2a^2 + 2a + 1$$

$$6. \frac{2a - 3b}{a^2 + 2ab + b^2} - \frac{2a + 3b}{a^2 - 2ab + b^2} + \frac{2a^3 - 3b^3}{a^4 - 2a^2b^2 + b^4} =$$

$$7. \left(\frac{2x + 3y}{3x - 4y} - \frac{3x - 3y}{3x + 4y} \right) \cdot \frac{9x^2 - 16y^2}{4x^2 - 9y^2} =$$

$$8. \frac{3a - \frac{4x^2}{3a}}{1 + \frac{2x}{3a}} =$$

9. Конструисати троугао, кад су дате две стране и висина која одговара трећој страни.

10. Конструисати трапез, кад је дат збир једне од паралелних страна и једнога крака, углови на тој паралелној страни и висина.

П одељење — Наставник г. *Милан Аранђеловић*, професор.

$$1. (1 - 15x + 72x^2 - 54x^3 - 405x^4 - 243x^5) : (-1 + 6x + 9x^2) =$$

2. Одредити дељењем највећи заједнички делитељ за:

$$7x^3 + 2x^2 + 2x - 5, 5x^3 + 3x^3 + 3x - 2 \text{ и } 3x^3 - 4x^2 - 4x - 7.$$

3. Раставити на чиниоце:

$$(x^2 - y^2)(x + y) + 2xy^2 - 2x^2y$$

4. Одредити најмањи заједнички дељеник помоћу највећег заједничког делитеља за:

$$6x^3 - 13x^2 - 45x - 25 \text{ и } x^3 + 2x^2 - 20x - 25$$

5. Растављањем на чиниоце одредити најмањи заједнички дељеник за:

$$x^3 + 8y^3, x^3 + 2x^2y - 4xy^2 - 8y^3 \text{ и } x^3 - 8y^3$$

$$6. \frac{2x - 1}{4x^2 + 4x + 1} - \frac{2x + 1}{4x^2 - 4x + 1} - \frac{9(x^4 + 2)}{16x^4 - 8x^2 + 1} =$$

$$7. \left(\frac{x}{x + y} - \frac{x^2}{(x + y)^2} - \frac{y}{x - y} + \frac{y^2}{(x - y)^2} \right) \cdot \frac{x^2 - y^2}{2xy} =$$

$$8. \frac{\frac{x}{y} - \frac{y}{x}}{\frac{x}{y} + \frac{y}{x} + 2} =$$

9. Датим полупречником описати круг, који додирује два дата круга.

10. Конструисати трапез, кад је дата разлика једне од паралелних страна и једнога крака, углови на тој паралелној страни и висина.

8) Наставник г. *Милан Петровић*, професор.

1. Наћи вредност израза: $(a^2 - x) a + av$, кад је $x = a^2 + av + v^2$

$$2. \left(-\frac{4}{5} a^5 + \frac{7}{8} a^6 - \frac{3}{4} a^7 - \frac{1}{2} a^4 \right) : \frac{1}{2} a^4 = ?$$

3. 103223013 (4) претворити у декадни систем.

4. Раставити на чинитеље израз: $4x^2 + 20xy + 25y^2$?

5. Наћи најмањи заједнички садржатељ за изразе:

$$6r^2 + 5r - 6 \text{ и } 6r^2 - 13r + 5?$$

6. Растављањем на чинитеље изнаћи најмањи заједнички садржатељ за изразе: $y^2 - 1$; $y^3 - 1$; $y^3 + 1$, и $y^6 - 1$?

7. Одредити највећу заједничку меру за изразе:

$$x^4 + 2 + \frac{1}{x} \text{ и } 4a^2x^2 + \frac{4a^2}{x^2}?$$

$$8. \frac{4r - 3}{r - 1} - \frac{4r^2 + 2r - 4}{r^2 - 1} = ?$$

$$9. \frac{1}{2 - \frac{1}{1 + \frac{1}{a}}} = ?$$

$$10. x + \frac{1}{x + 1 + \frac{1}{x - 1}} = ?$$

11. Спољашњи угао на темењу равнокраког троугла износи: $125^\circ 55' 5,5''$; одредити унутрашње углове троугла?

12. Кад се у равнокраком троуглу из повољне тачке на основици повуку паралелне према крацима, онда је збир тих паралелних стална количина и једнака краку троугловом.

13. Кад се средине страна у ма каквом четвороуглу вежу узастопче правим линијама, онда се добија паралелограм, који је по површини једнак половини данога четвороугла.

14. Описати круг, који пролази кроз једну дату тачку и додирује дану праву у датој тачки.

9) Наставник г. *Светислав Раденковић*, професор.

Алгебра. 1. Који је број већи за $(5m - n - 1)$ од броја $(3m + n + 2)$.

$$2. 2x - [(3a + 4x) - (4x - 1)] - (x - 2a - 2).$$

$$3. (8 - 27a^6) : (2 - 3a^2).$$

$$4. (x^2my^2n) : (x + y).$$

$$5. (a^{m+n} b^{m-n})^{m+n}$$

$$6. (9x^{2m+2} - 2x^{m+1} + \frac{1}{9}) : (3x^{m+1} - \frac{1}{3}).$$

$$7. \frac{a^{m+n} - 4}{a^{m-n} + 4}.$$

8. Претворити 12112012 (3) у бројни систем (8).

$$9. \left(\frac{a+b}{m+n} \right)^3 \cdot \left(\frac{a-b}{m-n} \right)^3 \cdot \left(\frac{m^2-n^2}{a^2-b^2} \right)^2$$

$$10. (3x^2 + 2x^{-2}) (3x^2 - 2x^{-2}).$$

Скратити разломке :

$$11. \frac{x^5 - ax^4 - a^4x + a^5}{x^4 - ax^3 - a^2x^2 + a^3x} \quad 12. \frac{a^3 - 3a^2b + 2ab^2 - 6b^3}{2a^3 - 4a^2b + 4ab^2 - 8b^3}$$

Претворити у обичан разломак израз :

$$13. \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{a}}}$$

Решити пропорције :

$$14. (7 + x) : (7 - x) = 2 : 1 ;$$

$$15. x : y = 2 : 5 \text{ кад је } x + y = 70.$$

$$16. x : y = 4 : 9 \text{ кад је } x - y = 9.$$

$$17. (8\sqrt{6} - 2\sqrt{12} - \sqrt{8}) (2\sqrt{6} - \sqrt{3} - \sqrt{2}).$$

$$18. \sqrt{\sqrt{a+x} + \sqrt{a-x}} \sqrt{\sqrt{a+x} - \sqrt{a-x}}$$

$$19. (x - y) : \sqrt{\frac{x^2 - y^2}{x^2 + xy + y^2}}$$

Геометрија. 1. Праве, које полове упоредне углове нормалне су једна на другој?

2. Права, која полови спољашњи угао на врху равнокраког троугла нормална је основици.

3. Пресек ромбових дијагонала подједнако је удаљен од свију његових страна.

4. Оштар угао између симетрала два супротна угла у трапезоиду једнак је с полуразликом она два угла.

5. У сваком трапезоиду, праве, које везују средине супротних страна и права, која везује средине дијагонала, секу се у једној тачки.

6. Кад се из средине једне од непаралелних страна у трапезу повуку дужи до крајњих тачака друге непаралелне стране, онда се добија троугао, који је половина трапезове површине.

7. Кад су на кругу два лука једнака онда су њихове крајње тачке темена равнокраког трапеза.

8. Описати круг који додирује дану праву у даној тачки, а пролази кроз дану тачку.

9. Описати круг тако, да додирује две праве, које се секу и то : једну у даној тачки (анализа, конструкција, детерминација и доказ код оба задатка).

10. Конструисати равнокраки трапез кад су дате обе паралелне стране и један крак. (Метода помоћних слика — анализа, конструкција, детерминација и доказ).

10) Наставник г. *Коста Сретеновић*, професор.

$$1. \text{ а) } (5x^2 + 4x - 3) (4x + 8) - (4x^2 - 3x - 6) (5x + 4) =$$

$$\text{ б) } (x^6 - x^5y + x^4y^2 - x^3y^3 - x^2y^4 - x^2y^4 + y^6) (x + y) =$$

2. Ако је у неком троуглу један угао једнак са збиром она друга два, или с њиховом разликом, онда је то правоугли троугао.

3. Ако углови у каквом троуглу стоје у размери 1 : 2 : 3 онда је то правоугли троугао.

4. Раставити на чиниоце: а) $4a^2b^2 - (a^2 + b^2 - c^2)^2 =$
 б) $32x^5 - 1 =$

5. Сваки паралелограм уписан у кругу мора бити правоугаоник, његове су дијагонале два пречника.

6. У даноме кругу уписати троугао, кад су дате једна страна и средња линија, која јој одговара.

7. Наћи вредност разломку $\frac{(1+x)(1+y)(1+z)}{(1-x)(1-y)(1-z)}$ за

$$x = \frac{m-n}{m+n}; y = \frac{n-p}{n+p} \text{ и } z = \frac{p-m}{p+m}$$

8. У изразу $\left(1 - \frac{a-2b}{a+2b}\right) : \left(\frac{a}{a-2b} - \frac{2b}{a+2b}\right)$ заменити

$$a = -\frac{3}{4} \text{ и } b = \frac{5}{6} \text{ и извршити означене радње.}$$

9. Кад се две стране каквог троугла пројектују једна на другој, онда су стране пропорционалне с пројекцијама.

10. Праве, које везују подножја трију висина у троуглу, граде три троугла слична првобитном троуглу.

11. Наћи x, y, z , кад је дато:

$$x : y : z = (m-1) : m : (m+1) \text{ и } x - 2y + 3z = a$$

12. Углови једнога петоугла имају се као 3:4:4:5, колики су ти углови.

13. Који капитал нарасте за 5 година и 3 месеца по $3\frac{1}{2}\%$ на 4000 динара?

14. Меница од 5626·30 дин. дисконтује се два месеца пре рока са 4% , колики је дисконт и колико треба купац да плати?

15. Неко има да плати после 9 месеца 3600 дин.; кад он хоће да плати 5 месеца пре рока, колики је дисконт, кад се рачуна 6% ?

16. А отпочне неки посао у почетку године с капиталом од 8000 дин., после 2 месеца придружи му се В са 5000 дин., а још 2 месеца доцније дође и С са 3000 дин. Крајем године они зараде 1054 дин.; колико добити долази на свакога?

17. Наћи брзину неке тачке на земљином полугару, услед обртања око осовине (полупреч. земљин 12756 Км.).

18. Позната је страна правилног тетивног десетоугла, израчунати страну правилног петоугла уписаног у истом кругу.

19. $(ax^3 + by^3)^2 - (ax^3 - by^3)^2 =$

20. $\sqrt{x+y} - \sqrt{2xy} \cdot \sqrt{x+y} - \sqrt{2xy} =$

- 11) Наставник г. *Панга Сариф.* професор.

1. Извршити означене радње: а) $[6x + 7y - \{ -6x + 7y - (6x - 7y) - (6x + 7y) - 6x \}] - [6x - \{ (6x - 7y) - (6x + 7y) \}] = ?$

б) Кроз тачку М у унутрашњости оштрог угла а, повучена је права паралелна са једним краком а друга права нормално на други крак тога угла; у каквом односу стоје углови тих двеју правих према углу а?

2. Извршити означене радње:

а) $(6x^2 - 5z^2)(-2xy^2z) + 3xy^2 - [-(3z^3 - 4x^2z)]$; $(1 - x)$ з.

б) Доказати да су код равнокраког трапеза дијагонале једнаке.

3. Извршити означене радње:

$$а) (2a + b)^{12} : (2a + b)^9; \frac{3a}{4(a + b)} : 9(a + b);$$

б) У датом квадрату продужене су све стране за исту дуж, идући по обиму у истом правцу, доказати да се добија квадрат, кад се вежу крајње тачке тих продужака.

4. а) Број 6034 система (7) претворити у број система (5);

б) Доказати да је код тангентног шестоугла збир страна на парним местима једнак збиру страна на непарним местима.

5. а) Расставити на просте чиниоце изразе:

$$(a - b)^3 + 2a^2b - 4a^2b + 2b^3; x^5 - x^3 - x^2 + 1;$$

б) Конструисати троугао, ком је дата страна c , одговарајућа висина h_c и средња линија m_c .

6. б) Одредити највећи заједнички делитељ и најмањи заједнички деленик за изразе:

$$a^4 + 3a^3 + 6a^2 + 5a + 3 \text{ и } a^3 2a^2 + 2a + 1;$$

б) Конструисати правоугли троугао коме је дата хипотенуза a и збир оба катета s .

7. а) Упростити двојаке разломке.

$$\frac{3 - \frac{5a - 4}{7}}{1 - \frac{a + 2}{7}}; a - \frac{a - 1}{a - 1}$$

б) Доказати да симетрале једног унутрашњег и страна спољашњег угла троуглу деле супротну страну троугла хармонијски.

12) Наставник г. Вучко Јоксимовић, професор.

$$1. 2x(x - 5)(x + 5) - x^2(-6) - (x^2 - 6x - 1)(x - 3) = ?$$

2. Кад се прав угао у правоугаоном троуглу подели на два дела тако, да су ти делови једнаки са оштрим угловима тог троугла, тада деона права или полови хипотенузу или стоји на њој нормално, према томе, да ли су једнаки углови на истој страни деоне праве или на супротним странама.

3. Претворити 520613 (7) у систему (4) непосредно.

4. Кад се два круга секу, па се кроз један пресек њихов повуче у сваком кругу пречник, онда је права, која везује крајње тачке тих пречника, два пута већа од средишне раздаљине и пролази кроз други пресек тих кругова.

$$5. \frac{2a^2 - 2ax}{2a - x} - \frac{2a^2 - 3ax}{2x + x} + \frac{10a^2x^2 - 7ax}{4a^3 - 4a^2x - ax^2 + x^3} = ?$$

6. Углови петоугла имају се као: 2: 3: 4: 4: 5, колики су ти углови?

13) Наставник г. Лазар Триповић, професор.

$$\text{Алгебра} - 1. 17 + (23 + 300 - 20) - [24 + 16 - (19 + 1)] - (42 + 8).$$

2. $(x^{5m} - x^{4m} + x^{3m} - x^{2m} + x^m - 1) \cdot (x^m + 1)$.

3. Доведи на исти делитељ: $a - b + \frac{a + 7b}{3}$.

4. $\frac{(c^2 + cd)m}{(c + d)^2}$.

5. $(a^{7m} + 1) : (a^m + 1)$.

6. Претвори број 520613 [7] у број система [4].

7. Одреди највећу заједничку меру за: 7344 и 2640.

8. Одреди највећу заједничку меру и најмањи заједнички садржалац за: $y^2 + 3xy + 2y^2$ и $x^2 + 6xy + 5y^2$.

9. $\frac{1}{a+b} + \frac{1}{a-b} - \frac{2a}{a^2-b^2} - \frac{2a}{a^2+2ab+b^2}$

10. $\frac{\frac{1+x}{1-x} - 1}{\frac{1-x}{1+x} + 1}$

11.) $\frac{1}{x-y + \frac{1}{x - \frac{1}{y}}}$

12. 3,1415. 9,2587. (3 дес.).

13. $9a^{\frac{m+1}{3}} : 3a^3$.

14.) $\frac{C \cdot 2p + 4q}{C \cdot 2p}$

15. $\frac{1-a^2}{a^n} + \frac{1}{a^{n-2}}$.

Геометрија. — 1. Висине, које стоје нормално на крацима равнокраког троугла, једнаке су.

2. Крајње тачке двеју једнаких и паралелних тетива једног круга јесу темена правоугаоника.

3. Дате су две паралелне праве и трећа, која их сече; наћи тачку која је једнако удаљена од све три праве.

4. Опиши круг тако, да се другим, даним кругом, додирује у даној тачки и да додирује дану праву.

5. Конструиши равнокраки трапез, кад се зна једна од паралелних и једна од непаралелних страна и висина.

6. Висине троуглове обрнуто су пропорционалне странама, на којима су нормалне.

7. Конструисати равнокраки троугао, кад се зна један угао и збир основице и висине (метод сличних слика).

14) Наставник г. *Љубомир Матић*, професор.

1. Ако се кроз теме неког угла повуче нормала на праву која га полови, онда ће та нормала преполовити његов угоредни угао.

2. Која се вредност мора дати $x - y$ да би изрази: $x + 5$ и $x - a - b$ постали равни нули?

3. $(x + y - z) - (x - y + z) + (-x + y + z) - (-x - y + z) = ?$

4. $3ax(-4ay)(-2bx) \cdot ab \cdot (-5bx) = ?$

4. Права која полови неки угао, полови и његов унакрени угао.

6. $(a^2 - 4a - b)(a^2 - 4a + 6)(a^2 + 4a -) = ?$

7. $(5 - 7x + 6x^2)(-3x^2) + (ax^3 + 4x^2 - x)2x = ?$

8. У сваком четвороуглу збир обе дијагонале већи је од збира двеју супротних страна.

9. Троугао са две једнаке висине мора бити равнокрак.

10. $(m^4 - 2m^2n^2 + n^4) : (m^2 + 2mn + n^2) = ?$

11. Средине страна у равнокрака трапеза темена су равнострана паралелограма.

12. Да се упрости количник: $\frac{(-a)^3(a - 2b + 3c)}{(-a)(2b - a - 3c)}$

13. Да се одреди највећи заједнички делитељ за изразе:

$$6x^5 - 4x^4 - 11x^3 - 3x^2 - 3x - 1 \text{ и } 4x^4 + 2x^3 - 18x^2 + 3x - 5.$$

14. Средња линија у правоуглом троуглу, повучена из темена правог угла, једнака је с половином хипотенузе.

15. Између свих тетива, које се могу повући кроз једну тачку у кругу, најмања је она, која стоји нормално на полупречнику повученом кроз ту тачку.

16. Дате су две паралелне праве и трећа која их сече; наћи тачку која је подједнако удаљена од све три праве.

17. Да се скрати разломак: $\frac{x^5 - ax^4 - a^4x + a^5}{x^4 - ax^3 - a^2x^2 + a^3x}$

17. $\frac{a^2 - ab - b^2}{a^3 - b^3} : \frac{a^3 + b^3}{a^2 + ab + b^2} = ?$

15) Наставник г. *Владимир Радић*, професор.

$$3x + y + 2z = 13$$

1. $x + 2y + 3z = 17$

$$2x + 3y + z = 12$$

2. Површина кружног исечка $P = 10^m$, колики је полупречник r , кад је угао $\alpha = 24^\circ 12' 2''$?

3. $\frac{7.35x}{45} = 233429$?

16) Наставник г. *Јеротије Новиковић*, професор.

1. Који се број мора додати на $7m - (3n - 1)$, да би се добило $5m + 5n$.

2. Који је број за $5m - n - 1$ већи од $3m - (n + 2)$:

3.)
$$\begin{array}{l} A \text{---} \frac{a|b}{c|d} \text{---} B \\ C \text{---} \frac{e|f}{g|h} \text{---} D \end{array} \quad \left. \begin{array}{l} d + f = 2R \\ c + e = 2R \\ b = g \\ d = h \end{array} \right\} ?$$

4. Три општине зарадиле су на једном послу 750 динара. Из општине А. радило је 11 људи 10 дана по 9 часова дневно, из општине В. радило је 9 људи 9 дана по 10 часова дневно, из општине С радило је 15 људи 5 дана по 6 часова дневно. Колико зараде припада свакој општини? 5. Нацртати троугао, кад је позната висина и средња линија, које одговарају истој страни, и један угао на тој страни. 6. Даним полупречником описати круг, који пролази кроз две дане тачке.

17) Наставник г. *Мих. Атанасијевић*, професор.

Из *Аритметике*: један задатак из разграђивања и свођења полинома; један задатак из множења бинома са једнаким првим чланом; два

задатка из дељења полинома; два задатка из примене пропорција код сло-
женог деоног правила; три задатка из решавања једначина првог степена
са више непознатих.

Из *Геометрије*: три задатка из примене општих правила о троу-
глима; три задатка из примене општих правила о четвороуглима; два за-
датка из општих правила о кругу; три задатка из примене сличности тро-
углова и два задатка из примене Питагориног правила.

18) Наставник г. *Љубомир Миловановић*, професор.

$$1. (m x^3 + n y^3) (m x^3 - n y^3) + 2 n y^3 (m x^3 + n y^3) = ?$$

$$2. (x + 1) (x - 1) (x^2 - 1) - (x - 1) (x + 1)^3 = ?$$

$$3. 1 - 5 [5^2 - (-15)^2] [2 - (-2^3)] = ?$$

4. Кад се две произвољне тачке на двама паралелним правима вежу
једном дужи, онда је и свака друга дуж, која је повучена кроз средину
праве дужи, а крајње су јој тачке на поменутих паралелним правима, пре-
половљена у средини праве дужи.

$$6. (27a^6 - 33a^5 b - 45a^4 b^2 + 71a^3 b^3 - 36ab^5 + 16b^6) : (9a^3 - 2a^2 b - 5ab^2 + 4b^3) = ?$$

$$7. (1 - 15x + 72x^2 - 54x^3 - 405x^4 - 243x^5) : (-1 + 6x + 9x^2) = ?$$

8. Ако стране једног паралелограма пролазе кроз темена другог пара-
лелограма, онда им се дијагонале секу у истој тачки.

9. Из темена једног квадрата пренесена је на његове стране једна иста
дуж, идући у истом смислу по његову обиму, кад се тако добивене тачке
секу, добија се опет квадрат.

$$10. M(47861, 134748, 24428) = ?$$

$$11. M(12x^2 + 5x - 3, 6x^2 + x - 1) = ?$$

12. Кад се два круга секу, па се из њихових средишта спусте нор-
мале на заједничку им сечицу, која пролази кроз један њихов пресек, онда
је раздаљина између тих нормала једнака с полужбиром или с полуразликом
двеју тетива на тој сечници.

13. Сваки паралелограм уписан у кругу мора бити правоугаоник, ње-
гове су дијагонале два пречника.

$$14. \text{Раставити на просте чиниоце: } (a - b)^3 + 2a^2b - ab^2 + 2b^3.$$

$$15. x^5 - x^3 - x^2 + 1 = ?$$

$$16. a^4 - (b + c)^4 = ?$$

17. Дате су две паралелне и трећа која их сече; наћи тачку која је
једнако удаљена од све три праве.

18. Описати круг који пролази кроз једну дату тачку и додирује дату
круг у даној тачки.

19. Одредити најмањи заједнички дељеник помоћу највећег заједничког
делитеља: 259, 3219, 7548.

$$20. \text{Исто за: } a^4 + 3a^3 + 6a^2 + 5a + 3, a^3 + 2a^2 + 2a + 1.$$

21. Конструисати делтоид кад су дате обе дијагонале и једна страна.

22. У даном кругу повући тетиву дане дужине а паралелно с једном
датом правом.

$$23. \frac{9a^3b^3}{16x^3y^{m-2}} \cdot \frac{4a^{n-1}x^{n+1}}{15b^{n+1}y^{n+m}} \cdot \frac{7x^2}{12a^2} = ?$$

$$24. \left(9x^{2m+2} - 2x^{m+1} + \frac{1}{9} \right) : \left(3x^{m+1} - \frac{1}{3} \right) = ?$$

$$25. \left(\frac{a^2 - b^2}{c^2 - d^2} \right)^m \cdot \left(\frac{c + d}{a - b} \right)^m = ?$$

$$26. [(x y^2)^2 z^2]^2 = ?$$

$$27. \left[\left(\frac{ab^3 x^3}{c^3 d^2 z} \right)^3 \right]^2 = ?$$

28. Праве које везују подножја трију висина у троуглу, граде три троугла слична првобитном троуглу.

29. Конструисати равнокраки троугао, кад се зна један угао и збир основице и висине.

19) Наставник г. Јован Попадић, професор.

1. а) Решити једначину

$$ax + \frac{1}{a}y = a^2$$

$$\frac{1}{a}x + ay = a^3.$$

б. Нека је а један угао у троуглу: колики угао захватају праве, које полове она друга два угла?

2. а) $(a + b - c)^3 = ?$

б) Збир два спољашња угла једног троугла већи је за 180° од супротног унутрашњег угла.

3. а) $a - \frac{a-1}{a} = ?$

$$a + \frac{1}{d}$$

б) Доказати, да су висине, које одговарају крацима равнокраког троугла, једнаке.

4. а) $(x^{2m+1} - y^{2m+1}) : (x - y) = ?$

б) Кад је у равнокраком троуглу један угао на основици два пут већи од угла при врху, онда симетрала једног угла на основици дели троугао на два, опет равнокрака, троугла.

5. а) Помоћу општег обрасца за деливост бројева испитати, да ли је број 125489 делив са 9.

б) Доказати, да ће средине страна у равнокраком трапезу бити темена равностраног паралелограма.

6. а) $\left(\frac{1}{1-a} - a \right) : (2 + a^3) = ?$

б) Дирке у теменима правоугаоника, који је у кругу уписан граде ромб.

7. а) Од два точка, чији зупци један у други захватају, један има а зубаца, други б; кад се први обрне m пута за s минута, колико ће се пута обрнути други за t минута?

б) Доказати, да су две једнаке тетиве истог круга, а које се секу, дијагонале равнокраког трапеза.

8. а) Суму од s динара поделити на 4 дела, a, b, c, d тако, да је $a : d = m : n$; $b : d = p : q$; $c : b = r : s$.

б) Доказати, да се две тетиве, које не пролазе кроз средиште круга, не могу узајамно половити.

20) Не саопштава податке.

21) Наставник г. Д-р Ђорђе Петковић, професор.

а) Алгебра: 1. $[6x + 7y - \{ -6x + 7y - [(6x + 7y) - (6x - 7y) - 6x] \}]$.

2. $(x^{2m} - y^{2n}) : (x^{2m} - y^n)$.

3. Најмањи заједнички садржатељ за бројеве: 561 и 1530.

4. $\left\{ \frac{3x^2}{4} - \frac{2xy}{3} + \frac{y^2}{9} \right\} + \left\{ \frac{5x^2}{6} - \frac{3xy}{5} + \frac{7y^2}{12} \right\}$

5. $3^{2/2} : 5^{1/4} = 7^{3/4} : x$

б) Геометрија: 1. Помоћу подударности извести особине равнокраког троугла.

2. 4 значајне тачке у троуглу.

3. Доказати да је периферијски угао половина средишног над истим луком (сва 3 случаја).

4. Конструисати правоугли троугао, кад се зна хипотенуза и збир, затим разлика двеју катета.

5. Доказати да 2 паралелне трансверсале секу 2 зрака пропорционално.

22) и 23) Не саопштавају податке.

24) Наставник г. Панта Сарић, професор.

1. Извршити означене радње:

1. $2a + 3b - (2a - [-2a + 3b - [(2a + 3b) - (2a - b^3)])$.

2. Доказати да је угао између основице равнокраког троугла и висине која одговара једном краку половина угла при врху.

3. Извршити означене радње:

$(-3a^2b)(-5ab^2 + (-7ab)(+4a^2b^2), (1-x)^3$.

4. Доказати да су дијagonале равнокраког трапеза једнаке.

5. Извршити означене радње:

$(a^5 - b^2) : (a - b)$;

$49a^6 + 6a^4 - 51a^2 - 25) : (7a^3 - 6a^2 + 3a - 5)$.

6. Доказати да у истом кругу једнаким тетивама одговарају једнаке централне раздајине и обратно.

7. Одредити највећи заједнички делитељ за бројеве и изразе: 437, 529, 667, $3a^2 + 11ab - 20b^2$, $15ab^2 - 20b^3 + 12a^2 - 16ab$.

8. Доказати да се не могу узајамно половити две тетиве, које не пролазе кроз средиште круга.

9. Одредити највећи заједнички делитељ и најмањи дељеник за изразе: $x^3 - 3x^2y + 3xy^2 - y^3$ и $2(x^2 - y^2)$.

10. Конструисати троугао ком је дата страна с, њена средња линија m и угао на тој страни θ .

11. Упростити двојне разломке:

$$a - \frac{a-1}{a-\frac{1}{a}}, \quad \frac{2-\frac{3}{5}}{2+\frac{4}{5}}$$

12. Кроз дату тачку између кракова угла повући праву тако, да на крацима одсеца једнаке дужи.

25) Однос дужинских састојака код троуглова, четвороуглова и многоуглова у вези с кругом, површине равних слика и срачунавање алгебарских изразау којима су рачуни првог и другог реда а од трећег степеноваће и кореновање са целим изложитељем.

VI разред.

1) Наставник г. Милан Велковић, професор.

Алгебра: Раставити ове изразе у два квадратна корена:

$$1. \sqrt{a-2} \sqrt{a-1} = \quad 2. \sqrt{2-2} \sqrt{1-a^2} =$$

Решити ове једначине:

$$3. \sqrt{x-4} + \sqrt{x+4} = 2\sqrt{x-1}$$

$$4. \sqrt{x+4} + \sqrt{x-1} = \sqrt{4x+5}$$

$$5. \left(\sqrt[3]{\frac{a-x}{a+x}} \right)^4 \cdot \left(\sqrt[3]{\frac{a+x}{a-x}} \right)^2 =$$

$$6. \sqrt[4]{-\sqrt[3]{\frac{a^6 x^3}{b^{12}}}} \left(-\frac{b}{a^2} \sqrt[3]{\frac{a}{b}} \right)^3 =$$

$$7. \frac{3}{1+\sqrt{-1}} - \frac{5}{4-2\sqrt{-1}} + \frac{6}{1-\sqrt{-1}} =$$

$$8. \frac{1}{1-\sqrt{-x}} + \frac{9+4x}{(1+x)(3+2\sqrt{-x})} - \frac{1}{1+\sqrt{-x}}$$

$$9. \frac{3x^2+4}{3x^2-4} + \frac{3x^2-4}{3x^2+4} = \frac{26}{5}$$

$$10. (x+\sqrt{x})^4 - (x+\sqrt{x})^2 + 159 \cdot 960.$$

Геометрија: 1. Из стране тетивног троугла $s_3 = r\sqrt{3}$ израчунати страну тетивног и додирног шестоугла.

2. Три једнака круга додирују се узајамно; израчунати површину између њих.

3. Дата је тетива s и висина h одговарајућег лука, израчунати периферију и површину круга.

4. Из стране тетивног квадрата $s_4 = r\sqrt{2}$ израчунати страну тетивног и додирног осмоугла.

5. Зарубљена пирамида има основе V и v , а висина допунске пирамиде нека је h ; колика је запремина зарубљене пирамиде?

6. Права пирамида има за основу правоугаоник са странама a и b и бочним ивицама c . У ком растојању од врха морамо је пресећи паралелно са основом да би је поделили у два једнака дела по запремини.

2) I одељење — Наставник г. Миладин И. Шеварлић, професор.

1. Наћи вредности израза: а) $(ab)^{m-2n}$. $(ac)^{2m-n}$. $(bc)^{n-m} = ?$

$$b) (-a)^4. (-a)^3 = ? \quad c) 5^{-2}. \left(\frac{2}{5}\right)^{-2} = ?$$

2. Скратити корене: а) $\sqrt[n]{a^{np+nr}} = ?$ б) $\sqrt[5]{a^{30}} = ?$

3. Наћи вредности коренâ:

а) $\sqrt{(x^2 + y^2)^2 - (x^2 - y^2)^2} = ?$ б) $\sqrt[3]{\sqrt[3]{8^m} \cdot 27^m} = ?$ в) $\sqrt[3]{27^{-3}} = ?$

4. Усавршити именитеље разломака:

а) $\frac{4\sqrt{3}}{1 + 3\sqrt{3}} = ?$ б) $\frac{\sqrt{x+y} + \sqrt{x-y}}{\sqrt{x+y} - \sqrt{x-y}} = ?$ в) $\frac{2}{\sqrt[3]{6} - \sqrt[3]{2}} = ?$

5. Претворити у један квадратни корен збир и разлику квадратних коренâ:

а) $\sqrt{2} = \sqrt{3} + \sqrt{2 - \sqrt{3}} = ?$

б) $\sqrt{12 + \sqrt{23}} - \sqrt{12 - \sqrt{23}} = ?$

6. Решити ирационалне једначине: а) $\sqrt{2 + \sqrt{2 + \sqrt{2}}} = x;$

б) $4 - \sqrt{x} = \sqrt{4 + x}.$

7. $\sqrt{9y^6 - 12y^5 + 10y^4 - 25y^3 + 17y^2 - 8y + 16} = ?$

8. Израчунати на два децимала корене: $\sqrt{320} = ?$ и $\sqrt{3,92} = ?$

9. Дат је трапез ABCD. Кад се половина непаралелне стране AD. (тач. M.) споји с крајњим тачкама друге непаралелне BC, онда доказати: да је троугао MBC половина трапезове површине.

10. Решити једначине:

а) $(3x + 2y - 4) : (2x + 3y - 1) = 3 : 2$

$(x - 2y - 3) : (2x - 3y - 6) = 2 : 3$

б) $0,8x + 0,5y + 0,4z = 10$

$1,2x - 0,2y - 0,4z = 5$

$1,5x - 2y - 5z = 1$

в) $\frac{2}{x} - \frac{2}{y} + \frac{5}{z} = 9$

$-\frac{3}{x} + \frac{2}{y} + \frac{8}{z} = 10$

$\frac{5}{x} + \frac{4}{y} - \frac{6}{z} = 20$

11. Наћи страну а правилног уписаног дванаестоугла, кад је полупречник описаног круга $r = 2m$.

II одељење — Наставник г. Љубомир Т. Миловановић, професор.

1. $(8 + \sqrt{-3})(8 - \sqrt{-3}) = ?$

2. Довести под један корен $\sqrt{2 + \sqrt{-5}} + \sqrt{2 - \sqrt{-5}}.$

3. Израз $\sqrt{7 + 6\sqrt{-2}}$ раставити на два корена.

4. $\sqrt[3]{\left(\frac{x^6}{y^2} - \frac{6x^5}{y^2} + \frac{15x^4}{y} - 20x^3 + 15x^2y - 6xy^2 + y^3\right)} = ?$

www.unilib.rs $\sqrt[3]{0 \cdot 103823} = ?$

6. Конструисати правоугаоник кад се зна једна страна и збир дијагонале и друге стране.

7. Из тачке ван круга повући сечицу тако, да она буде преполовљена кружном периферијом.

8. $\log \frac{1}{a\sqrt[4]{a^3b}} = ?$ 9. $\log \left[(a^2 - b^2) \sqrt[4]{\frac{a^2 + b^2 + 2ab}{(a - b)^2}} \right] = ?$

10. $\frac{1}{2} \log m + \log \log x = ?$ 11. $x(\log a - \log \log b) = ?$

12. Од права призматична дрвена стуба, коме је основа правилан шестоугао, истесана је највећа правилна тространа призма: колика је запремина отпадака, ако је у шестостране призме основна ивица 15 cm, а бочна ивица 1 m?

13. Изнаћи вредност израза: $14.568 \times 1.293 \times 0.037429 = ?$

14. Изнаћи вредност израза: $\sqrt[3]{64964808} = ?$

15. Правилна квадратна пирамида има површину p , а висину h ; израчунати јој основну ивицу.

16. Изнаћи вредност израза: $10 \cdot 90316 \sqrt[3]{\left(\frac{17635}{52 \cdot 9}\right)^2} = ?$

17. Изнаћи вредност израза: $\frac{\sqrt[7]{53 \cdot 424}}{96 \cdot 563} = \frac{?}{2 \cdot 478^3}$

18. У правилне квадратне пирамиде основна је ивица a , а бочна s ; израчунати површину и запремину те пирамиде.

19. Пирамида, чија је основа b а висина h , пресечена је у раздалјини a од врха једном равни паралелно према основи; израчунати запремину оба пирамидина дела.

20. Решити квадратну једначину: $\frac{3}{2(x^2 - 1)} - \frac{1}{4(x + 1)} = \frac{1}{8}$

21. Решити квадратну једначину: $\frac{x}{x + 1} + \frac{x + 1}{x} = \frac{13}{6}$

3) Наставник г. *Славко Ђ. Милић*, професор.

1. Један басен може се напунити цевима R_1 и R_2 за 70 минута, цевима R_1 и R_3 за 84 минута, цевима R_2 и R_3 за 140 минута. За које би се време басен напунио сваком цеви засебно, а за које са све три цеви у исто време?

2. $(a - b)x + (a + b)y = 2a$
 $(a - b)y + (a + b)z = a - b$
 $(a - b)z + (a + b)x = a + b$

3. Два двоцифрена броја имају исте цифре, а њихова је размера 3 : 8; који су то бројеви, кад је збир њихова цифра 9?

4. Два тела удаљена су 80 cm. Кад се она крену једновремено супротним правцем, удаљена су само 4 метра после 8 минута; ако се једно-

времени крену истим правцем, онда се брже тело тек после 50 мин. и 40 секунди приближи оном другом на исту даљину од 4 метра. Колико метара прелази свако тело у минути?

$$5. \frac{\sqrt{a + \sqrt{a^2 - b^2}}}{\sqrt{a} = \sqrt{a^2 - b^2}} \quad 6. \sqrt[3]{a^3 - b^3} \quad 7. \frac{x - 1}{\sqrt{x^2 - 1}}$$

8. У правоугломе троуглу зна се површина и хипотенузина висина ($P = 15 \text{ m}^2$, $h = 3 \text{ m}$). Наћи хипотенузу и катету.

$$9. \frac{\sqrt{x - a} + \sqrt{x - b}}{\sqrt{x - a} - \sqrt{x - b}} = \frac{\sqrt{x - a}}{\sqrt{x - b}}$$

10. А и В радећи заједно на неком послу сврше га за 20 дана. За колико А сврши сам тај посао, а за колико В, кад лицу В треба 9 дана више него лицу А, да сврши тај посао.

$$11. \sqrt[3]{a + x} + \sqrt[3]{a - x} = \sqrt[3]{a}$$

12. Неки трговац прода два комада сукна: један за 120 дин., а други, у коме је било 2м. више, за 130 дин. Да је други комад продао по цену првога и обрнуто, гада би оба комада продао за 254 дин. Колико је метара било у свакоме комаду?

13. Два места удаљена су 54 km. Из њих полазе два гласника А и В и иду један другоме у сусрет. Ако пођу једновремено, срели би се после 6 часова; пође ли А за 3 часа раније, њему треба још $7\frac{2}{3}$ часа да иде, па да се сретне са В. По колико километара у часу прелази А, а по колико В?

$$14. \sqrt{\frac{6^m}{x - x} + \frac{5^m}{27} x^{3m} - \frac{x^m}{81} - \frac{1}{729}}$$

15. $x^2 - (a^2 - 2a + 2)x - \dots = 0$ $x^1 = a + 1$. Наћи независан члан.

16. Троугао, који се добија спајањем подножних тачака висина да-тога троугла, има за симетрале углова висине да-тога троугла.

17. Два круга додирују се споља, полупречници су им r^1 и r^2 . Колика је површина између једне спољашње дирке, додирних полупречника и централе?

18. Зна се полупречник круга. Наћи страну описаног дванестогугла.

$$19. \text{Конструисати } x = a \sqrt{2 - \sqrt{2}}.$$

20. Конструисати правоугаоник из размере једне стране према дијагонали и збира друге стране и дијагонале ($a : d = 3 : 4$).

21. У равнокракоме троуглу познате су обе висине. Наћи: крак, основу и површину.

22. У правилну четворострану пирамиду уписана је купа. Колика је запремина између пирамиде и купе, кад се зна полупречник описаног круга око пирамидине основе и бочна ивица.

23. У праву купу уписана је правилна шестострана пирамида. Колика је запремина свакога тела за се, кад се зна страна и висина кушина.

4) I одељење — Наставник *г-ђица Касија Теодосијевићева*, разр. учитељица.

$$\text{Алгебра: } - 1. \frac{13}{x-5} + \frac{3}{4} = \frac{65}{2x-10}$$

$$2. \frac{7}{3}(2x+5) + 3(2x-3) - \frac{3}{4}(5x-7) = 1$$

3. Неки трговац купи хектолитар вина по 30 дин., половину прода по 35 дин., трећину по 29 дин., а остатак по 32 дин. колико је хектолитара купио кад му је остало чисте добити 1815 дин.

4. Кад се један број подели другим добија се за количник 2, а за остатак 7. Ако се збир та два броја подели њиховом разликом добија се за количник 2 а за остатак 5.

$$5. \left(\frac{a^2-b^2}{x^2-y^2}\right)^m \left(\frac{x-y}{a-b}\right)^m \left(\frac{a+b}{x+y}\right)^m - 6. [(x^m - y^m)^2]^2$$

$$7. 7\sqrt[3]{320} \quad 4\sqrt[3]{135} \quad 8. \sqrt{\frac{a^2+b^2}{a^2} + \frac{a^2+b^2}{b^2}}$$

$$9. (x-y) : \left(\sqrt[3]{x} - \sqrt[3]{y}\right) - 10. 5\sqrt[6]{a^9} - 3\sqrt[4]{a^6} - \sqrt[10]{a^{15}}$$

$$11. \sqrt[n]{\frac{a^{n+1}}{b^n + 2c^{n+3}}} : \sqrt[2n]{\frac{a^2}{b^4 c^6}} - 12. (a^x - 1)^x - 4 = (a^4 - x)^{5x}$$

$$13. \frac{2\sqrt{5} + \sqrt{2}}{3\sqrt{5} - \sqrt{2}} - 14. \frac{\sqrt{\frac{x}{y}} \sqrt{\frac{y}{x}}}{\sqrt{xy}} - 15. \sqrt{x+y-2\sqrt{xy}}$$

$$16. \sqrt{7+4\sqrt{3}} + \sqrt{7-4\sqrt{3}} - 17. \sqrt{2a} - \sqrt{x-2a} = \sqrt{4a+x}$$

$$- 18. \sqrt{x-2} + \sqrt{x+4} = \sqrt{4x-2} - 19. (a^x a^3)^2 = \frac{a^{3y}}{a^3}$$

$$\sqrt[3]{(a^y+2)^2} = \frac{a^{3xy}}{a^3} - 20. \sqrt[8]{2} = \frac{1}{2} - 21. \frac{a+1\sqrt{1-b^2}}{a-1\sqrt{1-b^2}} -$$

$$\sqrt[2x]{27} \cdot \sqrt[4y]{3} = 1$$

$$22. \sqrt{-(a-x)^2} - \sqrt{-(x-2a)^2} + \sqrt{-4a^2x^2} - 23. \sqrt[6]{\frac{505}{1296}} -$$

$$24. \sqrt{9a^2+a+b} - 6a\sqrt{a} - 6a\sqrt{b} + 2\sqrt{ab} - 25. \sqrt[3]{0,004913}$$

$$26. \sqrt[3]{27x^6 - 108x^5 + 171x^4 - 136x^3 + 57x^2 - 12x + 1}$$

Геометрија: 1. Дат је један круг и права GH нормална на пречнику AB , кроз тачку A повуче се тетива AD која сече праву GH у тачки C ; доказати да је производ правих AD , AE сталан и раван AK , AB , ма какав правац имала тетива AD .

2. У троуглу ABC пресече се страна AB правом $A_1 B_1$ тако да буде $AA_1 = BB_1$; доказати да је нова основица $A_1 B_1$ подељена старом основицом тако да су јој делови обрнуто пропорционални са странама AC и BC .

3. На једној правој AB подигнуте су нормале у тачкама A и B и то AC и BD . $AB = 25$ см., $AC = 13$ см., и $BD = 7$ см. На дужи AB узета је произволна тачка O тако да су углови COA и DOB једнаки. Колике су дужи DO и BO ?

4. Обим једног троугла износи 113 м., основица троуглова већа је од једне стране за 13 м., а од друге је мања за 12 м. Колике су стране троуглове?

5. Наћи површину ромба, кад ту је дата страна $a = 0,29$ м., и дијагонала $d = 0,42$ м.

6. Израчунати површину равнокраког трапеза, кад су му познате обе паралелне стране: $a = 250$ см., $b = 100$ см., и крак $c = 124$ см.

7. Колика је површина прстенова исечка који одговара средишном углу од 480, а полупречници су 0,5 м. и 0,4 м.

8. У кругу полупречника $r = 0,75$ м. уписан је правоугаоник, чија је једна страна $a = 1,2$. Колика је површина тога правоугаоника?

9. Наћи површину и запремину коцке, кад је полупречник описане лопте $R = 5,19$ dm.

10. Наћи површину и запремину тростране призме чија је основа равностран троугао, основна ивица $a = 8$ см., а висина $h = 1,5$ м.

11. Основа пирамидина је квадрат, око кога је описан круг полупречника $r = 2$ м.; стране су равнострани троугли. Колика је површина и запремина?

12. Запремина правилне четворостране пирамиде износи $24,5$ м³ висина јој 6 м.; колика је основна ивица?

II одељење — Наставник *г-ђца Касија Теодосијевићева*, разредна учитељица.

Алгебра: 1. $\frac{1}{4x-6} + \frac{1}{8x+12} - \frac{3(2x+1)}{4x^2-3} = 0$

2. $\frac{1}{(a^2+a)x} - \frac{1}{a^2+a} - \frac{1}{a+1} - \frac{1}{a} = \frac{1}{ax} - 3 \cdot (ab^m - a^n b)^2 - 4 \cdot \left(x - \frac{2a^2x^3 - 3b^3y^3}{2a^2x^2}\right)^3 - 5 \cdot 4 \sqrt[3]{3x} - 2 \sqrt[3]{24x} + \sqrt[3]{192x}$

6. $8_x \cdot 4^3_x = 16_x^{+5} - 7 \cdot (\sqrt{6} + \sqrt{5})^5 - (\sqrt{6} - \sqrt{5})^5$

8. $\sqrt[m]{a} \sqrt{a^m} \cdot \sqrt{a} - 9 \cdot (2\sqrt{8} + \sqrt{2} - \sqrt{18} + 3\sqrt{50}) \sqrt{8}$

10. $\sqrt[3]{a^2 - b^2} \cdot \frac{a^2 - ab + b^2}{a - b} - 11 \cdot \frac{\sqrt{ac} - \sqrt{bc}}{\frac{a}{c} - \frac{b}{c}}$

12. $\sqrt[4]{\frac{x-y}{(x-y)^3}} - 13 \cdot \sqrt{9+4\sqrt{5}} - \sqrt{9-4\sqrt{5}}$

14. $\sqrt{\frac{\sqrt{6}}{\frac{3}{2} - \frac{2}{3}}} - 15 \cdot \frac{\sqrt{6}}{\sqrt{8} - \sqrt{2}}$

16. $\sqrt{x+y+2\sqrt{xy}} - \sqrt{x+y-2\sqrt{xy}}$

17. $\sqrt{4x+5} - \sqrt{x-1} = \sqrt{x+4} - 18 \cdot \frac{6}{\sqrt{x}} + \frac{5}{\sqrt{y}} = 1$

$\frac{30}{\sqrt{x}} + \frac{31}{\sqrt{y}} = 6 - 19 \cdot \left(\frac{a^3b}{c}\right)^{\frac{1}{2}} : \left(\frac{a^{-1}b^{-2}}{c^{-3}}\right)^{\frac{1}{3}}$

$$20. \sqrt{8x-7} - 2x - 2 = \sqrt{2x+3}$$

$$\sqrt{2x+3}$$

$$21. 8 \sqrt{x+1} - 5 \sqrt{y-1} = 25$$

$$3 \sqrt{x-1} + 7 \sqrt{y-1} = 36$$

$$22. \begin{bmatrix} \frac{1}{3} & \frac{1}{3} \\ (ab) & (xy) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \frac{1}{2} & \frac{1}{2} \\ (ab) & (xy) \end{bmatrix}$$

$$23. (\sqrt{8} + i \sqrt{8})^2 \quad 24. \frac{2a + 3i}{2a - 3i} + \frac{2a - 3i}{2a + 3i}$$

$$25. (2a^2 - 4b^2 i^2)^2 - 26. \frac{1+i}{1-i} + \frac{1-i}{1+i}$$

$$27. \sqrt{ab^2 + 2a^2b + a^2 - 2ab^2 - 2ab - b}$$

$$28. \sqrt[3]{681472} \quad 29. \sqrt[3]{341, 8801}$$

$$30. \sqrt{1 - 9x + 33x^2 - 63x^3 + 66x^4 - 36x^5 + 8x^6}$$

Геометрија: 1. У једном четвороуглу су два супротна угла права ако се из једне тачке М на дијагонали АС спусте нормале на CD и АВ, онда је $\frac{MI}{AD} + \frac{MQ}{BC} = 1$.

2. Доказати да су два троугла слична кад су им све стране нормалне једна на другој.

3. Из једне тачке ван круга повучена дирка на круг мања је за 16 см. од сечице повучене из те тачке, а већа је за 8 см. од мањег одсечка сечице; колика је дирка?

4. Стране троугла ABC износе $AB = 412$ m., $BC = 506$ m. Колики су одсечци AF, BF, BD, CD, CE и АЕ, који се добијају кад се у троуглу упише круг?

5. Три угла једног троугла имају се као 5 : 9 : 10; колики су углови?

6. Конструисати правоугаоник, кад је дата дијагонала и размера двеју страна.

7. Наћи површину правоугаоника, кад је дата дијагонала $d = 29$ см. и страна $a = 21$ см.

8. Наћи површину равнокраког троугла, кад му је основица $a = 150$ см. и крак $b = 125$ см.

9. Око равностраног троугла је описан и у њему уписан круг; наћи полупречнике кругова, кад је страна троуглова $a = 3$ m.

10. Израчунати тетиву која припада луку од 120° , кад је полупречник круга $r = 45$ см.

11. Наћи површину правоуглог паралелоипеда, чије су ивице $a = 1,5$ m, $b = 14$ m, и $c = 12$ m.

12. Колика је запремина зарубљене пирамиде, чије су основе квадрати а основне ивице $a = 6$, $b = 2$ и висина $h = 4$?

13. Запремина призме, чија је основа квадрат, износи $7,2$ m². Колика је основна ивица, кад јој је висина $h = 5$ m?

14. Колика је површина и запремина правилне тростране пирамиде кад је овака основна ивица 4 м., а свака бочна ивица 5 м,

5) Наставник г. *Светозар Михајловић*, професор.

1. Урационаливање ирационалних именитеља, рачунање са комплексним бројевима и један задатак из методе помоћних слика. — 2. Рачунање са степенима разломљених и негативних изложитеља, извлачење квадратног корена из полинома и одредба површине правилног полигона (осмоуглог) помоћу полупречника описаног круга. — 3. Множење бинома чији су чланови степени са разломљеним и негативним изложитоцима, једна једначина првог степена и један стереометријски задатак (о равнима). — 4. Две једначине првог степена са две непознате, један задатак из логаритмовања и један стереометријски задатак (о пирамиди). — 5. Логаритмовање општег израза, одредба степена посебног броја помоћу логаритмовања и један стереометријски задатак (о лоптиним круговима). — 6. Једна квадратна једначина, одредбе површине и запремине пирамидама из даних погодаба и одредба запремине правилне осмостране призме која се може истесати од коцке. — 7. Једна реципрочна једначина, одредба обртне површине и запремине правилног шестоугла и одредба површине једне купе уписане у лопти. — 8. Једна неодређена једначина, две једначине са две непознате (другог степена) и један стереометријски задатак.

6) Наставник г. *Милан Карић*, професор.

$$1. \frac{6}{\sqrt{10} - \sqrt{4}}^3$$

$$2. \sqrt[4]{rs^2 \sqrt[3]{r^2s \sqrt[5]{r^6s^7} \sqrt{r^8s^7}}}$$

3. Доказати Питагорину теорему за страну наспрам тупог угла.

$$4. \sqrt[3]{32} + 1\frac{1}{5}\sqrt[3]{108} - \sqrt[3]{-2048} + \sqrt[3]{-500} + \sqrt[3]{-0,864}$$

$$5. \sqrt[3]{1 - 6x + 21x^2 - 44x^3 + 63x^4 - 54x^5 + 27x^6}$$

6. Троугао претворити у паралелограм исте основице.

$$7. \log. \sqrt[11]{0,08423629 \sqrt[3]{2,1}}$$

$$8. \frac{6+x}{5} - \frac{2x-y-3}{4} = 3y-2$$

$$\frac{5y-3}{2} + \frac{4x-7}{6} = 23-5x$$

9. Поделити троугао правом паралелно једној страни по размери 1:3.

$$10. \frac{x+y}{5} + \frac{x-y}{3} = 2 \quad \frac{x+2y}{2} - \frac{x-2y}{2} = 1$$

$$11. \frac{3x-7y}{3} = \frac{2x+y+1}{5} \quad 8 - \frac{x-y}{5} = \frac{6z}{5} \quad x+y+2z = 21$$

$$12. \log. \sqrt[5]{0,83057} = ?$$

$$13. 2x - 5y + 6z = 8 \quad 3x + 2y + 5z = 4 \quad x - y + 2z = 2$$

$$14. \frac{16-x}{4} - \frac{2(x-11)}{x-6} = x-y \quad 15. x^2 + 3 = \frac{17-x^2}{x^2+3}$$

$$16. x+y=13 \quad \sqrt{x} + \sqrt{y} = 5 \quad 17. \sqrt{8x-7} + 3 = \sqrt{15x+4}$$

18. Склопити квадратну једначину, чији су корени $(1 + \sqrt{2})$ и $(1 - \sqrt{2})$.

19. Код квадратне једначине $x^2 - 13x + c = 0$ одредити количину c тако, да један корен једначине буде квадрат другог.

20. Израчунати дијагоналу коцке, кад је њена површина 24 m^2 .

21. Израчунати површину и запремину тростране правилне пирамиде, кад је осовина ивица $a = 5 \text{ cm}$, а висина $h = 10 \text{ cm}$.

7) Наставник г. *Милан Аранђеловић*, професор.

$$1. \frac{2(x-2) - 3y}{4} - \frac{3x - 5y}{10} = \frac{5(x-y) - 6(3x-6y-1)}{5}$$

$$\frac{x + 2y + 2}{5} + \frac{9y - 2x}{4} = y - \frac{7y - 4x}{3}$$

$$2. \left(2 - \frac{a}{2} + \frac{2a^2}{3}\right)^2 = \quad 3. (y^2 + 2y - 3)^3 =$$

$$4. 4\sqrt{0.25}\sqrt{0.25}\sqrt{0.25}$$

$$5. \frac{\sqrt[5]{0.7}}{2 + \sqrt[5]{6}} =$$

$$6. \frac{1}{\sqrt{3} - \sqrt{6}} =$$

$$7. \sqrt{14 + 6\sqrt{5}} + \sqrt{14 - 6\sqrt{5}} =$$

$$8. \frac{6b}{x-a} - \frac{a}{x-3b} = \frac{a+6b}{x+3b}$$

9. Конструисати правоугли троугао, кад се зна једна катета и збир хипотенузе и друге катете.

10. Дати паралелограм поделити на два дела, правом паралелном дијагоналом, тако да је један део два пута већи од другог.

$$11. \left(\frac{2x^2}{3} + 1/2\right)^2 - 2/2 \left(\frac{2x^2}{2} + 1/2\right) - 26 = 0.$$

$$12. 16x^2 + \frac{7}{x^2} - 113 = 0$$

$$13. x^4 + 2 \cdot 7x^3 - 11x^2 - 2 \cdot 7x + 1 = 0.$$

8) Наставник г. *Милан Петровић*, професор.

$$1. \frac{a^{x+y+z-2z} a^{3x-y+3z} a^{-2x}}{b^{5-7} b^{2-5x} b^5} = ? \quad 2. \frac{8a^{-5}}{a^2} \cdot \frac{(a^0 + y^0)^{-3}}{a^{10}} = ?$$

$$\frac{1}{x} + \frac{1}{y} + \frac{1}{z} = \frac{101}{180}$$

$$3. \frac{1}{x} + \frac{3}{y} + \frac{5}{z} = 1 \frac{7}{12}$$

Решити једначине?

$$\frac{2}{x} + \frac{9}{y} + \frac{6}{z} = 2.7.$$

$$4. 4\sqrt{8} - \sqrt{98} + \sqrt{242} - \sqrt{200} - \frac{2}{5}\sqrt{50} = ?$$

$$5. y\sqrt{x^{2r+1}y^{r+1}} - x\sqrt{x^{r+1}y^{2+1}} = ?$$

$$6. \left(\frac{12}{\sqrt{ab}}\right)^3 \left(\frac{12}{\sqrt{a} : \frac{1}{bc}}\right)^4 \left(\frac{12}{\sqrt{\frac{a^7}{b^6} \cdot \frac{a^6}{b^7}}}\right)^5 = ? \quad 7. \sqrt[9]{\sqrt[5]{B^{11}}} \sqrt[3]{\sqrt[15]{B^{91}}} : \sqrt[3]{B} =$$

8. Из једнога темена у квадрату повучене су две праве, које половине супротне стране, и које образују троугао са правом што везује средине тих страна; колика је површина добијеног троугла, кад је квадратова страна ($a = 0,84$ м.)?

9. У кругу чији је полупречник r уписан је правоугаоник, чија је једна страна a ; кодика је површина тога правоугаоника?

9) Наставник г. *Павле Вујић*, професор.

1. Поделити 3960 на 3 лица, да В добије два пута колико А, а С три пут колико В. Колико добија свако лице?

2. Три лица имају да поделе 9150 дин., тако да А добије толико пута по 5 дин. колико В по 3 динара, а С толико по 3 динара колико В по 4 динара; колико ће свако лице добити?

3. Француска комисија на крају XVIII века измерила је лук између Барселоне и Дикерка и нашла је 551584,72 тоазе; колики је земљин полупречник, ако се она сматра као лопта, а средишни угао који том луку одговара има $9^{\circ}40'25,7''$, кад један тоаза износи 1,949 м.

4. Пароброд пређе за 1 час пут уз воду од 10,2 км. а низ воду 17,7 км., који би пут учинила лађа за 3 сат самом снагом машине (кад вода стоји) а који самом снагом воде (кад машина не ради).

5. Из места А крене се у 5 часова изјутра један воз који прелази 105 км. за 4,5 часа. Пола часа доцније крене се други воз из А', које је место иза првог удаљено за 52,5 км., за првим возом. Кад ће се возови стићи, кад други прелази 105 км. за 3 часа?

$$6. \sqrt[5]{a^2 \sqrt{a}} = ? \quad - \quad 7. \left(\sqrt[7]{a^2 \sqrt[3]{a}} = ? \right)$$

$$8. \quad 3 \frac{12}{\sqrt[5]{7}} + 3 \frac{6}{\sqrt[10]{7}} - 3 \frac{5}{\sqrt[12]{7}} - \frac{10}{\sqrt[6]{7}} = ?$$

$$9. \left(\frac{2x}{\sqrt[3]{ay^5}} \cdot \frac{6x}{\sqrt[6]{ay^3}} \cdot \frac{x}{\sqrt[6]{ay^9}} \cdot \frac{6y}{\sqrt{x}} = ? \right)$$

$$10. \frac{5 \sqrt[3]{6} - 2 \sqrt[3]{12}}{4 \sqrt[3]{12} + 2 \sqrt[3]{6}} \quad - \quad 11. \left(\frac{3 \sqrt[3]{3} - 2 \sqrt[3]{6}}{4 \sqrt[3]{9} - 3 \sqrt[3]{3}} \right)$$

$$12. \sqrt{B \sqrt{5} - 4 \sqrt{10}} \quad [\sqrt{2 \sqrt{5} + \sqrt{15}}]$$

$$13. 2^{5/6} \cdot 2^{-4/6} \cdot 2^{-8/15} [7^{2/3} \cdot 7^{3/4} \cdot 7^{1/4}]$$

14. Ослободити имагираног именитеља разломак

$$\frac{\sqrt{2} + \sqrt{-3}}{\sqrt{3} - \sqrt{-4}} \left(\frac{1 - 20 \sqrt{-5}}{7 - 2 \sqrt{-5}} \right)$$

10) Наставник г. *Јован Дравић*, професор.

Алгебра. 1. Решити једначину $\frac{x + 42^{1/3}}{2} = y - 42^{1/3}$

$$1. X - 23^{1/2} = \frac{Y + 23^{1/2}}{3}$$

2. Обим једног круга износи 10 m, а другог 15 m; израчунати површину њиховог кружног прстена.

3. Неко остави тестаментом $\frac{3}{8}$ имање својој жени а сваком од троје деце $\frac{11}{20}$ дела материца; остатак од 300 дин. сиротињи. Колико је вредело имање.

4. Наћи угао који и права захвата с једном равни кад је њена пројекција половина од задане праве.

$$5. (a + bi)(a - bi)(c + di)(c - di) = ?$$

$$6. (\sqrt{2} + \sqrt{-2})(\sqrt{2} - 2\sqrt{2}) = ?$$

7. У којој раздаљини од врха ваља пресећи управан конус, паралелно основици, да би површина пресека била једнака $\frac{1}{4}$ основе.

8. Наћи површину и запремину праве призме чија је висина $h = 4,1$ m, а ивица основе, која је равнострани троугао, $a = 2,1$ m.

$$9. \text{Израчунати: } \sqrt[5]{\frac{3}{4}} \quad 10. a^{a-n} = n b^x.$$

$$11. \text{Решити једначине: } x^2 + 2x\sqrt{5} = 2\sqrt{6} \quad \frac{3\sqrt{x} + 1}{5 + \sqrt{x}} = 3 - \sqrt{x}$$

12. Показати да је запремина правилне призме једнака с производом њена омотача и половине полупречника оног круга, који је уписан на њеној основи.

$$13. \text{Решити једначину: } \sqrt{2x + 2} + \sqrt{x + 2} = x$$

14. У равностраној облици уписана је лопта и права купа; у каквој размери стоји запремина та три тела.

15. Извући квадратни корен на скраћен начин са 5 цифара из 82,4353 (23,4531).

$$16. \text{Подићи на квадрат } \frac{53,42}{7} \left(\frac{27,26}{9} \right)$$

$$17. x = \frac{\sqrt[8]{35,432} \cdot \sqrt[7]{26,283}}{34,56^9 \sqrt[4]{89,761}} \left(x = \frac{12 \sqrt[5]{62,354} \cdot \sqrt[9]{34,26}}{96,3^6 \sqrt[8]{34,821}} \right)$$

$$18. x = \sqrt[17]{171,226,875} \left\{ \left(\sqrt[3]{3} \right)^{2,47806} \right\}$$

Геометрија. 1. Конструисати ромбонд, кад су дати: један угао, дијагонале и разлика двеју страна?

2. Конструисати правоугли троугао, кад се зна збир обе катете и висина, која одговара хипотенузи.

3. Суд од једног литра запремине има облик облице, чија је висина већа два пута од пречника; колике су димензије тога суда у милиметрима?

4. Ако је страна зарубљене купе једнака са збиром полупречника обе основе, а висина већа два пута од геометријске средине тих полупречника, онда је запремина зарубљене купе једнака са $\frac{1}{6}$ производа њене укупне површине и висине.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

5. У једној правилној шестостраној пирамиди којој је страна основе $a = 5$ м. а висина $h = 8$ м., наћи запремину уписане и описане купе.

6. У једној правилној четвоространој пирамиди, чија је свака ивица a , треба уписати једну куглу; колики је полупречник и запремина кугле?

7. Један равнострани конус има исту запремину као равнострани цилиндар. Површина цилиндра износи 15 m^2 мање него конусова, колики су полупречници основа конуса и цилиндра?

8. Површина једне кугле износи $P = 28,27431 \text{ m}^2$ колики је омотач правог цилиндра, који има исту запремину као кугла и чија је висина пречник куглин?

11) Наставник г. *Панта Сарић*, професор.

1. Неки број помножен је са 2, по том му с десна дописана цифра 5, тако добивени број подели са 11 а количник повећај са 1 и тада се добије два пута већи број од замишљенога.

2. Оштроугли троугао ABC претворити у правоугло тако, да задржи угао α непромењен.

3. Решити ирационалну једначину:

$$\sqrt{8x - 7} - \frac{2x - 2}{\sqrt{2x + 3}} = \sqrt{3x + 3};$$

4. Точак чиј је полупречник $r = 2,5$ м, обрне се 40 пута у минуто, колика је брзина једне тачке на обиму точка?

5. Извршити означене радње: $(3 - \sqrt{-5})^2$; $40,8^2$; $\sqrt{\{25 - 70a + 139a^2 - 236a^3 + 235a^4 - 198a^5 + 121a^6\}}$;

6. Уз дати правоугаоник конструисати квадрат тако, да њихови обими стоје у размери њихових површина.

7. Логаритмисати израз $\frac{a^7 b^3}{8c^2 d} : \frac{1}{a^4 b}$

8. Одредити израз чиј је логаритам

$$\frac{4}{5} \log. m + \frac{3}{5} \log. n - \frac{2}{3} \log. p;$$

9. Дата је равна RS, на њој нормала AB, доказати да ће равна постављена кроз ту нормалу бити управна на равна RS.

10. Решити једначине: а) $3^x \cdot 5^y = 405$
 б) $2^x \cdot 7^y = 112$

$$\text{б) } \log. (5x) + \log. (2x + 3) = 1 + 2 \log. (3 - x)$$

11. Права у простору нормална на правој у равни, доказати да је и пројекција њена нормална на тој правој у равни.

12. Одредити вредност изрази: $x = \frac{83,4}{9,64} \sqrt[5]{178,25}$

13. Одредити површину пројекције равностраниг троугла, чија је страна $a = 2,4$ dm, коме је једна страна у пројекцијској равни, а сам троугао нагнут је према равни под углом од 45° .

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs

14. Изразити површину и запремину коцке обимом њеног дијагоналног

www.uniprесека.

15. А. и В. добију при неком послу 340 дин., В. је уложио 400 динара више но А. кад је А. у име капитала и добити примио 3360 динара, колики је био његов уложени капитал?

12) Наставник г. *Јован Миленковић*, професор.

$$1. \frac{\sqrt{10}}{\sqrt{2-\sqrt{3}}} = ? \quad 2. \sqrt{8-6r} ?$$

3. Кад се пречник АВ једног круга подели на три једнака дела $AC = CD = BD$, па опишу полукрузи над AC и AD , и испод CB и BD , онда ће површина круга бити подељена на три једнака дела.

$$4. \log_a + \frac{1}{x} \log_a - \frac{1}{y} (\log_a + \log b) = ?$$

$$5. \sqrt[3]{37.8 \sqrt{13}} = ? \quad \sqrt[5]{7.13945^3}$$

6. Колика је пројекција равнострана троугла, коме је страна a , кад му је једна страна у пројекцијској равни, а троугао је сам нагнут према тој равни под углом од 60° ?

$$7. \frac{2}{x-2} - \frac{x+2}{x^2+2x+4} = \frac{33}{x^3-8}$$

$$8. \sqrt[3]{72-x} - \sqrt[3]{16-x} = 2$$

9. Из запремине v правоуглог паралелоипеда и размере $m : n : o$ трију ивица израчунати ивице.

13.) Наставник г. *Лазар Тришковић*, професор.

Алгебра — 1. $a^{\frac{3}{4}} \cdot a^{-\frac{1}{2}}$.

$$2. \frac{6}{\sqrt{10-2}}$$

$$3. i. \sqrt{-2}$$

$$4. \frac{a}{b^2} \cdot \sqrt{\frac{b^{2x-1}}{a^x}}$$

$$5. \sqrt[5]{p^{-3} \sqrt[3]{q}}$$

$$6. \frac{1}{\sqrt{7}} + \frac{2}{\sqrt{64}}$$

$$7. (a^{-4} - b^{-4}) : \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{b}\right)$$

$$8. (\sqrt{x} - yi)^2$$

$$9. \left(3x + \frac{1}{2}y + 2\right)^2$$

$$10. 21010^2$$

$$11. \sqrt[3]{27x^3 + 18x^2 + 4x + \frac{8}{27}}$$

$$12. \sqrt[3]{a^3 - b} \quad 13. \text{Израчунај } x \text{ из: } \log_4 x = \frac{3}{4}.$$

(16)

14. Израчунај x из: $\log x = -1$.
(0,01)

15. $\log \frac{a^{\frac{3}{4}} \sqrt[6]{a^5}}{c^{\frac{2}{3}}}$.

16. Израчунај логаритмовањем: $\sqrt[7]{\frac{9,41 \cdot 7,83}{1,2346}}$.

17. Реши једначину: $\frac{7}{8x+2} - \frac{11}{20x+5} = 13$.

18. Реши систем једначина:

$$\begin{aligned} 2x - y &= 2 \\ 3x + z &= \frac{28}{3} \\ y + 3z &= 5. \end{aligned}$$

19. Реши квадратну једначину:

$$\frac{5}{x} + \frac{8}{x+1} = 9.$$

Геометрија — 1. Израчунати полупречнике два круга, кад се зна површина f и ширина v кружног претена.

2. У даноме кругу, са полупречником r , уписати равностранни троугао.

3. Кроз тачку ван двеју равни, које се секу, повући трећу раван тако, да она буде нормална на првим двема.

4. Шта је геометријско место свих тачака, једнако удаљених од страна тространог рогаља.

5. Конструисати тространи рогаљ, кад су познате стране a и v и захваћени угао γ .

6. Колика је површина једне облице, која је описана око коцке, чија је ивица a .

7. У зарубљеној купи, са висином h и полупречницима R и r , уписана је зарубљена пирамида са квадратном основом, колика је запремина те зарубљене пирамиде.

14.) Наставник г. *Љубомир Матић*, професор.

1. Да се одреди трећа непрекидна пропорционала за бројеве $\frac{a}{b}$ и $\frac{a}{b}$!

2. Конструисати равностранни троугао, кад је дат збир његове стране и висине.

3. У енглеској сумпорној киселини (H_2SO_4) тежина водоника има се према тежини сумпора као 1 : 16; тежина сумпора према тежини кисеоника као 1 : 2; колико има сваког елемента у 1 kgr сумпорне киселине?

4. Кроз дану тачку, која се налази између кракова једног угла, повући праву тако, да је на њој дуж, која је ограничена крацима, преполовљена даном тачком.

5. Оцу има сад 36 година а његовом сину 10 година; колико година треба отац да живи да би његове године биле два пут веће од синовљевих.

6. $\frac{x + \frac{1}{6}}{x - \frac{3}{4}} = \frac{6x + 7}{6x + 4}$

7. Дијагонале у трапезу секу се пропорционално.

8. Омотачка површина једне праве облице износи $\frac{3}{5}$ њене целе површине. Колики је полупречник кружне основе, кад је он мањи од висине за 9 см.?

9. Решити методом неодређених коефицијената једначину:

$$16y - 25z = 7; 5z - 24y = 9.$$

10. Висине у троуглу обрнуте су пропорционалне са странама на којима стоје нормално.

11. Два двоцифрена броја имају исте цифре а њихова је размера 3 : 8; који су то бројеви кад је збир њихових цифара 9?

12. Конструисати равнокраки троугао, кад се зна један угао и збир основице и висине?

$$13. \frac{(3ab)^5 (2ac)^6}{(6bc)^3 (2a)^2 (3b)^3 (4c)^4} = ?$$

$$14. (4a^n 2a^{n-1} b + a^{n-2} b^2) (3a^3 b^{n-1} - 4a^2 b^n - ab^{n+1}) = ?$$

$$15. \text{ Да се урационали израз : } \frac{2 \sqrt{5} + \sqrt{2}}{3 \sqrt{5} + \sqrt{2}}$$

16. Позната је страна правилног десетоугла, уписаног у кругу, чији је полупречник r ; израчунати страну уписаног правилног петоугла.

$$17. \text{ Да се реши једначина : } \frac{x+5}{\sqrt{2x-5}} = \frac{1}{4} \frac{x-5}{\sqrt{8x+5}}$$

15.) Наставник г. *Владимир Радић*, професор.

$$1. (x^{4m} 2x^{3m} y^n + 2x^{2m} y^{2n} 4x^m y^{3n} + y^{4n}) : (x^{2m} + 2x^m y^n + 2y^m) = ?$$

2. Симетрала једног угла у троуглу гради са супротном страном два угла (m и n), чија је разлика ($m - n$) једнака разлици углова на тој страни.

$$3. (15a^4 + 3a^3b - 41a^2b^2 + 10ab^3 + 8b^4) : (5a^2 + 6ab - 8b^2) = ?$$

16.) Наставник г. *Јеротије Новитовић*, професор.

$$1. (3 - \sqrt{-5})^2 = ? \quad - \quad 2. \sqrt{\frac{16}{81}} = ?$$

3. Полупречник круга је $r=6$ м., израчунати обим правилног уписаног

$$\text{осмоугаоника; } - \quad 4. \log \sqrt{\frac{43,87 \cdot 0,834706^3}{5}} = ?$$

$$5,006 \sqrt{0,0837}$$

5. Права тространа пирамида, чија је основа равнострани троугао са страном $a=5$ м. а висина $h=8,4$ м., пресечена је једном равни, паралелном основици, на растојању 4,6 м. од основице; наћи површину тог пресека.

$$6. 2x - 3 \sqrt{x-1} = 4. \quad - \quad 7. \text{ Наћи } \log \text{ и нумерус израза : } \sqrt[5]{\frac{3}{\sqrt{34,6507}}} \cdot$$

$$5,026$$

8. Ивица тетраедрова је $a=8$ м.; наћи површину и запремину тог тетраедра.

9. Наћи \log и нумерус израза $\sqrt[4]{\frac{0,105}{\frac{3}{\sqrt{942,318^5} \cdot \sqrt{0,087^2}}}}$. — 10. Код праве

купе изводница је 9 dm а разлика висине и полупречника основе износи 40 cm.; колика је површина омотача а колика запремина купе?

17) Наставник г. *Мијаило Атанасијевић*, професор.

1. Из *Аритметике*: по један задатак из примене основних правила степеновања и кореновања; један задатак о усавршавању именилаца; два задатка из кореновања посебних бројева и полинома; два задатка из решавања ирационалних једначина; три задатка из логаритмовања и три задатка из решавања квадратних једначина.

2. Из *Геометрије*: два задатка разних израчунавања код круга; два задатка о уписаним и описаним правилним полигонима; два задатка из алгебарске анализе и два задатка из стереометрије.

18) Наставник г. *Владимир Зделар*, професор.

1. а) $\frac{\sqrt{3}-\sqrt{2}}{\sqrt{18}-\sqrt{12}} = ?$ б) $\sqrt{-x^3 y^4} : \sqrt{-x^4 y^3} = ?$ в) $\sqrt[5]{160a}$:

$$: \sqrt[5]{5a} = ? \quad \left(\frac{2}{3}\right)^{-\frac{1}{4}} = ?$$

а) $\frac{62}{7\sqrt{5+11}} = ?$ б) $-\sqrt{-a^2 b^3 c} : \sqrt{-ab^2 c^3} = ?$

в) $\sqrt[3]{\frac{1}{2}} \cdot \sqrt[3]{\frac{1}{3}} = ?$ 2) $\left(a - 1\frac{2}{5}\right)^{-1\frac{1}{4}} = ?$

2. а) $\frac{2}{x} - \frac{4}{5x} = \frac{5}{2}$ б) $\sqrt{9x^2 - 10x - 55} = 3x - 5$ в) $\begin{cases} x + 5y - 6z = 0 \\ x - 7y + 3z = 3 \\ -x + 2y + 5z = -6 \end{cases}$

а) $\frac{7}{x} - \frac{5}{5x} = \frac{5}{11}$ б) $\sqrt{5+x} = 5 - \sqrt{x}$ в) $\begin{cases} x - y + 2z = 100 \\ x + y - 3z = 75 \\ 2x - y - 4z = 50. \end{cases}$

3. а) $\frac{x(x-1) + 2x^2}{1-3x} = 1 + 3x$ б) $2x - \sqrt{x+3} + 5 = 0$

в) $v = 5$; $S_6 = ?$

а) $\frac{2x+1}{4x-1} + \frac{3}{5x} = \frac{2}{3x}$ б) $4x - \sqrt{x+3} = x - 5$ в) $r = 6$; $s_8 = ?$

4. а) $x^4 + 5x^2 = 126$ б) $\begin{cases} x^2 + 5xy - y^2 = 111 \\ x - y = 1 \end{cases}$

в) Равностран троугао претворити у квадрат.

$$\text{а) } x^4 - 82^2 = -81 \quad \text{б) } \begin{cases} x^2 - xy + y^2 = 61 \\ 3x + 4y = 47 \end{cases}$$

в) Над страном \triangle нацртаи правоугаоник, који је једнак правоугаоннику из друге стране.

$$5. \text{ а) } \sqrt[12]{\frac{846,9 \sqrt[3]{784,55}}{0,723^{15}}} = ? \quad \text{б) } \log(x^2 - 3x + 4) + \log(x + 4) = \\ = \log(x^2 + 3x - 4) + \log.$$

$$\text{а) } \frac{\sqrt[7]{16593^4} \cdot \sqrt[3]{2586^{11}}}{\sqrt[5]{3468^{13}}} = ? \quad \text{б) } \log(x + 1) + \log(9x - 2) = 2$$

$$6. \text{ а) } x^3 - 3x^2 - 3 + 1 = 0 \quad \text{б) } x^4 - 30x^2 + 125 = 0$$

$$\text{в) } \begin{cases} (x - 5)^2 + (6 - y) = 5 \\ x - y = 2 \end{cases}$$

$$\text{а) } x^3 - 5x^2 + 5x - 1 = 0 \quad \text{б) } x^4 + 100x^2 = 20.000$$

$$\text{в) } \begin{cases} (2 + x)(9 + y) = 81 \\ x + y = 9 \end{cases}$$

7. а) $17x + 14y = 76$. б) $M = 20 \text{ dm}^2$; $V = 7,0735 \text{ dm}^3$; наћи висину и површину ваљкову.

а) $13x + 19y = 73$ б) $h = 1,32 \text{ m}$, $S = 1,43 \text{ m}$; наћи омотач и запремину конусову.

$$8. \text{ а) } 17x - 1 = 12y - 5 \quad \text{б) } 6x^4 - 11x^2 = 35$$

в) $h = 4,1 \text{ m}$ $s = 2,1 \text{ m}$, наћи P и V прав. тростр. призм.

$$\text{г) } 2x + 3 + 2 = 144 \quad \text{а) } \begin{cases} xy + x = 40 \\ x + y = 12 \end{cases} \quad \text{б) } V = 126,257 \text{ dm}^3,$$

наћи полуиp. равностр. куне.

$$\text{е) } (x + 3) \log 2 + x \log 2 = \log 144$$

$$\text{ж) } \frac{x+1}{y-1} = 2, \quad \frac{y+2}{z+1} = 4, \quad \frac{z+3}{x+1} = \frac{1}{2}$$

$$9. \text{ а) } x^2 + y^2 = 97 \quad \text{б) } x + y + z = 48 \quad \sqrt{x} - \sqrt{y} = 1 \\ 2x + 3y - 3z = 11$$

в) Равнокрак трапез обрће се око стране a , одреди површину и запремину обртног тела, ако су стране трапезове a и $a + m$ а висина његова h .

19) и 20) Не саопштавају податке.

21) Наставник Д-р Борђе Петковић.

WWW.UNILIB.RS

а) Алгебра

1. Тројица се удруже да изврше неки заједнички посао и суделују:

А с капиталом 3000 дин. за 3 месеца.

В " " 2500 " " 4 "

С " " 1000 " " 6 "

Чист приход је 3248 дин.;

$$2. \frac{x}{x-1} - \frac{1}{x+1} = 2x;$$

$$3. 3x - y - z = 10$$

$$\frac{x}{3} + \frac{y}{4} + \frac{z}{2} = 13$$

$$\frac{x}{2} + \frac{y}{8} + \frac{z}{5} = 10;$$

$$4. (9a^{2m-3} b^{m-1} 12a^{m+n} b^{n+1}): 3a^{m+3} b^{m-n};$$

$$5. а) (15 X^{-(m+3)} 31 X^{-(m+2)} + 14 X^{-(m+1)} (5 x^{-3} - 7 x^{-2}) -$$

$$б) 8^2 x + 1 = 0.125^{4-3} x.$$

б) Геометрија

1. Страна равностраног троугла износи 2.5m. Колика је површина?

$$2. \text{Конструисати } X = \frac{b^2 + c^2 - a^2}{2c};$$

(Свршиће се).

*

Утицај старости на душевну моћ — Године 1909, повео се интересантан спор између енглеских и италијанских научника о томе: да ли опадањем телесне снаге у старости онада и умна снага?

Професор Озлер са оксфордског универзитета мишљења је као и омладина, која је тако радо уверена да је заиста само она интелигентна и да с временом опадање умне моћи врло брзо долази. Он је мишљења, да интелигенција од 40 година постаје слабија у јачини и оштрини; он шта више мисли, да кад би нестала сва дела, која су после 40 година старости створена, био би то мали губитак за човечанство. Међутим, његови противници нису тога мишљења, јер доказују, да су већина научника, писаца и вештака, своја главна дела створили у позније доба, кад су, дакле, зашли дубоко у године. Они наводе за пример Галилеја, који је своја најглавнија открића учинио у својој седамдесетој години; па онда чувенога писца Ибзена, који је најлешше своје драме написао у шесетој години своје старости. Даље наводе Тицијана и Тинторета, који су такође у шесетим годинима створили заносне слике. Између педесете и шесете године старости компоновао је Верди Аиду, Отела и Фалстафа, Вагнер тетрологију и Meistersinger-а, Кејнер је у то доба пронашао логаритамске таблице. Морсе телеграфску азбуку, Хегел пак саставио је свој филозофски систем. Као што се види ово пи-

тађе није тако лако решити. „*Matin*“ је мишљења, да би занимљиво било, кад би и француски научници, лекари и хигијеничари изјавили своје мишљење о овоме тешком питању. Проф. Ланелонг, који је први упитан о овоме, одговорио је: „Ја не верујем да код здравога човека, чији мозак није патолошки патно, разум старашћу опада. И ако тело почне слабити, то ипак старчев мозак може остати ведар као и раније што је био. Свакако не заступаам мишљење Флурансово (који је много радио на првеној системи и мозгу), да се разум старашћу стално развија утисцима и знањем које добија, али сам потпуно убеђен, да код нормална човека интелигенција не опада, она може да очува своју снагу чак и у старости и ако се у неком правцу мења Памћење на пр. мења се. Може да прими утиске, али заборавља оно, што се скоро догодило, а сећа се пак онога, што је одавно прошло и што му је дотле скривено. По мом убеђењу интелигенција може трајати до последњег даха“. Друкчијег је мишљења др. Цјер Долбер. Он каже: „Ја верујем у опадање интелигенције, које вероватно почиње од 45. године. Ја имам 47 година смешећи се рече и продужи: Свакојако треба покушати, да се смисао речи „опадање интелигенције“ исправно објасни. Човек од 40 година не може толико примити духовнога материјала као у својој младости. Његово се памћење управо кристализирало: оно може још примати, развијати се, али ипак у слабој мери. Такође мислим, да се нове стваралачке идеје у тим годинама тешко рађају. Дакле, интелигенција је, у том добу, уназађена. Посматра ли се ствар с друге тачке гледишта, корист човека од 45 година у социолошком погледу, то с правом можемо рећи, да његова интелигенција није опала већ напротив порасла. Корисни материјал, који се нагомилао у његовом памћењу средио се, он га може употребити и тако комбинирати да донесе резултат, који пређе није могао постићи, јер још није имао потребно искуство“. Проф. Хишар, лекар интерниста мишљења је, да се на ово питање не може ни одговорити, јер опадање интелигенције зависи од најразличнијих узрока. Проф. Менчиков, управитељ Пастеровог Завода у Паризу, који се прославио својим студијама о старости, одговорио је пронички: „Кажите свакоме, да ја имам 69 године и да се може утврдити, да је моја душевна моћ ослабела, зар бих ја могао остати на овом важном положају?!“

Из свега излази као највероватније да је ово питање индивидуалне природе.

Јов. М. Поповић, учитељ

*

Лаж у школи (Педагошки лист који излази у Штокхолму вели:) је по несрећи веома распрострањена. Дужност учитељева је да је гони без милосрђа и без икаква устезања не толико да је казни, колико да је предвари свим могућним средствима која су разнолика према карактерима и према приликама. Лаж у ствари није природна. Она има свога узрока који треба тражити и учинити да ишчезне. И у колико тај узрок буде био разнолик у толико ће и само лечење бити разнолико. — *Штедња у школи* — Оно у чем лежи главна ствар није у томе да учинимо да деца почну да штеде, да утичемо на њих да од свога џепарца откидају поштогод на страну колико да их обавестимо о томе шта је дух штедње. — *Гимнастика и њезина мисија у школи, у војсци и у друштву* — Гимнастика је смишљено вежбање тела. Има за циљ здравље, што ће рећи хармонију између различних орган-

ских функција. Гимнастика треба да буде: општа, сви мускули треба сукцесивно да буду стављени у покрет; ритмичка, сви покрети треба да буду правилно извођени; потпуна, остајући притом сасвим умерена. Сем здравља телесног гимнастика развија и učvršćuje и здравље душе. Она је изврсно средство за васпитавање воље; она је најбоље превентивно средство против чвррастеније кадгод и против социјалних болести.

*

Школа и заједнички језик — У листу *Vor Ungdom* (Копенхаген) Forchhammer излаже како су, захваљујући напретку науке, препреке и раздвојене уклопење између народа, али тако не стоји ствар са оним тешкоћама и негодима које стварају разнолики језици при размени људских мисли. Интернационални конгреси чести су. Лако је на њих доћи са најудаљенијих тачака света. Али, кад се ти конгреси састају и отворе, учасници се не разумеју или се разумеју врло рђаво. Отуда и потреба за каквим другим језиком, помоћним, интернационалним језиком, који би сви научили у школи, и који би нам дао могућности да нас сви разумеју и да ми све разумемо, бар што се тиче науке, трговине, индустрије. Тај би помоћни језик заменио врло корисно, во нашим школама, један од два жива језика, који се у школи може научити само сасвим површно, и тако бисмо имали више времена да се посветимо дубљем проучавању, граматичком и литерарном, главног живог језика, за који не бисмо имали више потребе да га учимо само са обзиром на практичну конверзацију, већ тако да од њега начинимо праву дисциплину духа и литерарно уживање: што ћеће ни у колико спречити добре ученике да га говоре брзо и добро после године дана проведене у туђини, или пак после вежбања од неколико месеци са својим професорима или њиховим помоћницима.

*

Читање на глас — Steenberg наглашујући преку потребу читања на глас вели: Треба дете да покаже својом интонацијом да разуме што чита, да осећа што чита и да да живота оном што чита... Често пута оно чита само речи у којима нема ничег што га интересује.

*

Држава, црква и школа у Француској — У једном америчком листу *Muzzeu* је објавио тачну и интересантну историју овога сложеног питања. Он указује претом на услуге које је учинило свештенство васпитању у средњем веку и у новом веку, затим на одвратност овога истог свештенства да научи своју власт некад суверену над учењем науке и знања које је сад и сувише проширено да би могло бити сматрано као проста зависност црквене историје — катихизиса. Он приписује револуцији а нарочито Гизо-у иницијативу за француски школски развитак. „1820, вели он, 34 од 100 жена умело је потписати брачни уговор; 1870, 70 од 100 жена било је у стању да то уради. — 1820 било је 22.000 основних школа у целој Француској са 800.000 ђака (нешто више но што сад има сама варош Њујорк). — 1850 броји се већ 63.000 школа са 3.785.000 ученика, што представља за 30 година прираштај од 40 на сто. Сличног рекорда нема у статистици наставе“. — *Muzzeu* даље вели да је сасвим неправедно приписивати новим школама, које тенденциозно називају „безбожничким“, повећање броја злочинаца, што постоји и по свима другим земљама, и што вероватно долази од непрекидног

повећавања броја становника по великим варошима, од умножавања света, од алкохола, од штампне, од неморалних слика које се виде свуда и на сваком месту, од антихигијенских погодаба, које стварају кобну нервозу, од потребе за матере нарочито, да остављају своја огњишта и своју децу, предајући их и против своје воље штетном утицају неваљалог друштва.

*

Против школа у Галској — Скорашњи извештај опште инспекције покушава да утврди „да ученицима у Галској недостаје и интелигенције и имагинације, и да је начин испита којима се они подвргавају по природи такав да производи један тип униформног духа, духа без еластичности“. Штампари и јавно мњење у Енглеској су мишљења да овде има врло великог претеривања и да је инспекција дошла до тог закључка, читајући извештаје испитивача са напред створеним убеђењем, или који су врло брзо генерализовали поједина запажања. Ма како ствар стајала мора ићи пред Парламенат.

*

Универзитет у Wisconsin-у припремо је за потребу *Друштва за конференције* (Debating Societies) у Сједињеним Државама програм питања за дискутовање који има прилични интереса: На пример постављена су ова питања: поштанске штедионичке касе, упрошћавање ортографије, протекционизам и слободна размена, данак на приход, повећавање флоте, анексија Кубе, независност Филипина, *избор књига у школама*, сузбијање досељавања, директни избор сенатора од стране народа, пропорционално представништво, данак на наслеђа и т. д. и т. д.

*

Инспектори основних школа у Италији — Ови се инспектори рекрутују путем конкурса између управитеља елементарних школа и наставника који су свршили известан курс на Универзитету. Задаци које прописује овај конкурс имају доста велике сличности са оним који се траже за добијање права за инспектора основне школе у Француској. Испити се деле у три категорије: 1) два писмена задатка од којих се један односи на питања чисте педагогије а други на школско законодавство; 2) три усмена испита који се односе на историју модерне педагогије, педагогију теоричну и практичну, и ипшјену и школско законодавство у пореди италијанско, француско и немачко; наослетку три практична испита: лекција коју ће предавати у једном разреду сам кандидат, инспекција основне школе, критика једне лекције која је као модел. Испитни одбор састоји се из професора Универзитета, професора учитељске школе и школских инспектора. И женске могу учествовати на овим конкурсима и могу бити инспектори под истим поводомима под којима и мушк. Овај начин сасвим рационалног рекрутовања обезбеђује Италији велики број инспектора велике педагошке вредности. На несрећу њихов је број недовољан. Већина их има од 500 до 1000 школа под својом контролом и покадшто остају у служби и после навршене седамдесете године.

*

Суд о настави у Америци — Професор Lehmann из Позена, који је прошле године чинио научничко путовање по Сједињеним Државама дао је овај суд о тамошњој настави: „Какогод сва цивилизација новог света тако је и настава још на путу развијања, и стога у многим погледу погрешна.

Но она је и сувише далеко од скученог утилитаризма, и циља да учини да превагне општа култура и васпитни принципи“.

*

О коедукацији — Професор Schnyten, из Анверса, говорећи о коедукацији вели: „колективно васпитање, како се оно данас врши, веома је непотпуно. Сви педагози знају из искуства да је немогуће само у једном разреду, у коме има 40 ученика, улити свима потпуно једнаку количину знања за исто време. Требало би тражити систематску класификацију ученика у хомогене групе. Но раздвајање полова пружа нам у том погледу апсолутно сигурну деобу. Зашто би школа уједињавала оно што је природа раздвојила? У толико у колико би било допуштено надати се бољим резултатима за наставу и васпитање рационалног груписања ђака, одсудно сам противан ма којој врсти коедукације“.

*

Судови за децу — 29. јуна 1911. држан је први интернационални конгрес искључиво посвећен проучавању судова за децу. Тај конгрес отворио је Павле Дешанел, посланик, члан Француске Академије. Из његовога говора саопштавамо неколико података: Први суд за децу установљен је пре два наест година у Чикагу. Кривични закон у Illinois имао је одредбу да дете до десете године није ни зашто одговорно и да не може бити кажњено, ни притворено; у исто доба тај је закон изједначавао дете које је имало више од десет година са одраслим човеком; с тога су улице биле пуне малих крадљиваца, који се малим преступима по уличним тротоарима већ спремаху да постану лопузе и убице. Полиција их је морала оставити слободне, али чим би стигли до десете године, ови дечади, који би могли бити поправљени и спасени, постају у очима закона прави преступници, прави кривци; њима је суђено истом процедуром, пред истим судовима по истим законима по којима и окорелим зликовцима. У истој тамници лежали су развратници и дете које је тек згрешило. Због ове неправде и породила се та племенита идеја која је и повод за овај интернационални конгрес.

Ова је идеја ухватила прво корена у Чикагу, затим у Филадельфији, и то пропагандом племенитих жена, затим конференцијама. У Сједињеним Државама од њих 46, 26 држава већ имају судове за децу. Нова институција убрзо је прешла границе и освојила један део новог света; сви цивилизовани народи су је већ увели, или су на путу да је уведу у своју судску организацију. 1907 ови су судови установљени у Француској. — Какав је дух овога новог законодавства? Пређе је било уопште усвојено да судови не могу тражити да уђу у душу грешника и да власт пре свега треба да буде бранилац и осветник друштва. Учиницац преступа који крши законе, на којима почива друштвена зграда, треба да буде сматран од судије као непријатељ, кога треба казнити према озбиљности напада који је управно против друштва.

Данас пак криминалисти воде рачуна о преступу колико и о преступнику, о преступнику каогод и о злочину. Све се своди на индивидуализацију казне. Ова доктрина је изазвала једновремено решење моралног и судског проблема. Но ни у једној радњи у садашње време судска организација не упушта се у овакав дуализам. Потпуно установљена да испитује дело, да утврди идентичност учиниоца, правда нема потребне теразије да мери одговорност; она не може да измери у срцу једнога човека степен порока којим је оно

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

повређено. Са још јачег разлога није она у стању да одреди ефикасну санкцију која би дала грешном детету могућности да се подигне и да постане добар и користан грађанин. Тога ради је и сазвао овај први Конгрес. За овим ће доћи други, трећи, и сваки ће одредити нов прогрес идеја које би требало што више да продру у народ, у законе и у праксу судску. Конгреси су потребни да покажу да ми не желимо ништа револуционарно, да се све што хоћемо може створити без повреде постојећих закона, против усвојених старих закона за нове потребе. Убеђен сам у будућност судова за децу. За неколико година само па ће ти судови имати све цивилизоване земље. Ти ће судови свуда постати центри за активну борбу против дејјих кривица; они ће нам помоћи не само да подигнемо децу која су већ пала, или да их задржимо од кобног пада, већ такође да сачувамо децу од моралне опасности. Они ће моћи постати помоћници примењивања школских закона и закона реда. Око њих ће се груписати јединствена дела приватне иницијативе, без које акција државне власти не може бити како ваља. Ови ће судови бити јединствена одбрана нашега друштва.

ПРИКАЗИ И ОЦЕНЕ

1. СПИСИ

IV

Давид Коперфилд од Чарлса Дикенса.

У *Рату и миру* имали смо Толстојева мудровања о законима историјских појава и критичка разматрања савременог историчарског схватања о њима. У *Богородичиној цркви* нашли смо праву студију о особитостима старе архитектуре, проучавање државне структуре XV века, сјајне описе старог Париза и најпосле, философске рефлексије једног генијалног песника и великог мислиоца. У *Давиду Коперфилду* нема тог научног елемента. *Чарлса Дикенса* нису занимала питања философије и метафизике, нити је уносио у свој роман високе идеје о свету и животу, нити се одавао дубоким размишљањима о људском друштву. Он није претурao по далекој прошлости да у њој тражи одгонетку садашњости, нити је предочавао будућност да би људи изабрали прави пут к срећи и мудрости. *Дикенс* се задовољно да буде мемоарист садашњости и хроничар савремених догађаја. Али и савремени догађаји могу имати велику историјску и социјалну вредност, ако су то големи ратови, којима се решава срећа народима, или важне дипломатске игре, које одлучују судбину држава или оштри политички и класни сукоби, иза којих провирује револуција. Ништа од свега тога у *Давиду Коперфилду!* *Дикенс* не тражи своје догађаје у великим бурама и силним олујама друштвеног живота. Бега не мами блистави сјај моћних личности, нити га привлачи тројака аристократија: крви, новца и ума. Француски романсијери не могу да живе без војвода и маркиза, кнежева и грофова. Не само Иго и Дима, не једино Февал и Оне, него и Зола и Доде и Мопасан и Балзак принели су своју жртву пред олтаром великога племства, било из оданости, било из подсмеха. *Дикенс* није тако високо подигао своје очи, и попут каквог фетишиста, он је тражио своје идоле не на недостижним висинама, него у свом најближем кругу. У *Давиду Коперфилду* он се окренуо тамо и амо; крочио корак, два; бадио око лево и десно и пружио руку на ову или ону страну. И одмах ту, из непосредне психичке и социјалне средине, чак и из географске близине појављују се позване личности, као да су војници једне исте чете, којој је дато велико „вољно“, па на први звук трубе стаје у фронт. Личности из *Давида Коперфилда*, да се

послужим једним изразом Диме сина, не само нема у Готском Алманаху, него једва ће се која наћи и у каквом енглеском Ботену. То су мали људи, који живе у приземљу живота и у предграђу друштва. Адвокати, ситни рентијери, адвокатски приправници, управници малих пансиона, мршави и изгладнели учитељи, ђаци, мриари, слуге и служавке — ето романсијерско клијентеле *Чарлса Дикенса*, у роману *Давид Копперфилд*. Место сјајних униформи и богатих тоалета — пословна одећа радних људи, и место салонског парфема задах морске рибе или прашњавих авата. Француски критичари, Бринетијер нарочито, нашли су у *Дикенсу* плебејски укус и вулгарност. На њихову жалост, пример Дикенсов постао је заразан. Модерни роман синеходно се напустити двореове и палате и сићи у уцере и сутерене. Он се разоргачно с историјом: пој је оставио велике а себи је задржао мале. Затим је скинуо фрак и реденгот, обукао радничку блузу или пригрнуо просјачку кабаницу, па се синао „на дно живота“. *Дикенс* ипак није стигао до тих последњих ступњева. Према Дими оцу он је, дакако, прави плебејац, али према Горком он изгледа отмен центлмен.

Ваља напоменути једну разлику између Дикенсових симпатија за слабе и нејаке и модерне епопеје малих и незнатних. Савремен роман поклонио се пред снагом демократског покрета којим је прожет сав социјални живот културних народа у садашњини. Данашњи романсијери кокетују с гуњцем и блузом, као што су се стари клањали одежди и порфири. *Дикенс* није био демократ, као што није био ни Гогољ, и ако су обојица много учинили за оне издгових слојева. *Дикенс* се обраћао насторчадима живота из два главна разлога. Прво, он је њих најбоље познавао, јер је међу њима живео и с њима друговао у најунечатљивије доба свога живота, у својој младости. Друго, *Дикенс* је писац добра срца, и као код већине најбољих енглеских романсијера у њега *моралист* стоји уз уметника, раме уз раме.

*

Какав је *Дикенс* као *моралист*? Јако је на први поглед видети да је он наклоњенији талмуду и корану него јеванђељу, и ближи примитивном моралу „земаљског царства“ него високим начелима солидаристичке етике. Између узвишене заповести Христове о љубави према ближњима, а то ће рећи и према непријатељима, и практичног, сувог, правитељственог морала у десет заповести, *Дикенс* се приволео овом последњем. Његов морал говори тоном синајских таблица: „не убиј; не укради; не прељуби створи; не пожелай жени искреннага твоего“... И тешко непослушнима који се одметну од његових наредба. Неће ни он ставити у изглед тешке муке у паклу: ни да им језик пропадне кроз вилице, ни да им висе змије о дојаках, ни да им горе и ноге и руке. Његово *lasciate ogni speranza* није над уласком у пакао, него над вратима државног затвора. Тамо је он спровео Урија Хила и Литимера за покушаје крађе и отмице. А Стирфорта који је учинио теже бешчашће осудио је *Дикенс* на смрт у морским таласима. Тако он казни рђаве, а за добре нема варљивих обећања за други живот, него стварних награда на овом свету. Награда врлине врши се нешто у готову новцу а понајвише у брачној срећи и домаћем задовољству. *Дикенс* с већим делом својих личности прави трговинске уговоре по начелу *do ut des*, и како они чине добро, тако им он и плаћа. Само покашто моралист се изгуби испред уметника, и тада страдају и невини (Хам, Емилија) а извлаче се и криви (Мурдстон и његова сестра).

*

Наградити добре и казнити зле то није проналазак *Дикенсов*. И пре и после њега многи уметнички производи носе тај утилитарни карактер. Њему је основ у религији и песничком уображењу примитивних народа. То је основ космополитске приче о *пешелузи*, морал многих индијских и арапских гатки и наших народних приповедака. Та приврженост добрим личностима и мржња на рђаве која *Дикенса* преобраћа у добротвора једних и у целата других, једна је од битних особина и *Давида Коуперфилда* и других *Дикенсових* романа. Та особина показује се, у мањој или већој мери, и у других најбољих енглеских романсијера. Читалац књига „Српске Књижевне Задруге“ може је наћи и у *Ајванхо-у* Валтера Скота, и у *Голдмитовом* Векфилдском свештенику, па донеке и у *Воденици* на Флоси *Џорџа Елнота*, час нешто метаморфисану, час боље обуздану, час слабију и блажу, али увек у суштини исту. Свуда је субјективно осећање ауторово продрло у организам романа негде до поткожног ткива, негде до мишићних органа, негде чак до најситнијих нерава и крвних зрнаца, ако се смем тако изразити. Ни на *Дикенса*, као ни на друге енглеске романсијере не могу се применити хладни, готово бездушни принципи француског натуралистичког објективизма. Они не сматрају људска бића као просте документе и равнодушне чињенице живота, нити слокојно и безбрижно рашчлањавају човекову душу, као што касацин черечи бртва, лекар секцира леш или научник пара жабу. *Дикенс* је сав личан и он особе у својим романима воли и мрзи, похваљује и кара, усређује и усмрђује. У тој субјективности он кашто иде врло далеко и добрим личностима даје и физичку лепоту, а рђавим ствара ружну физиономију. Његов Урија Хил није само гадне душе, него и ругобног тела и лица. Читаоцу се чини да се душевна губа Уријева разлива по целом организму! Његове су руке „мршаве као у костура“ и вазда „лепљиве и хладне“; тело му се „вије као у змије“, трепавице су му „као опрљене“, на поздравима су „ружни урези“, „коса му је црвена а очи тамно црвене“, „уста разјапљена као поштанско сандуче“, „образи млитави“ — права аждаја из народних гатки!

*

У *Давиду Коуперфилду* моралист је јако наткрилио уметника и бадио сенку преко њега. Он га прати суетопице, држи му руку при писању, шапуће му шта ће рећи и наређује му куда ће поћи. Он га готово пљачка као несавесан адвокат свога наивног клијента. Тама уметник начини неколико снажних потеза и створи истините, живе и свеже портрете, способне да се дубоко урежу у свест читаочеву и да ту вечно остану, а сво одмах његове море, ето брижног моралисте где својим млаким, водљивим и бледим бојама молује безизразне и бескрвне слике, налик на ликове из модних журнала. Уметник је створио оригиналну и изразиту слику Бетси Тротвудове, настране оштрокоње с енергичним покретима и оштрим гласоударом. Он ју је убацио у Сврачиште („а зашто Сврачиште?“) да поплаши доктора Чилипа и добру Пеготијеву, и да одатле као олуји излети љута и разочарана. Он ју још снажно држи у рукама кад она бесно разгони маггарце с ледине испред своје куће, и кад чита горонаду буквицу Мурдстону и његовој сестри. Тама читалац да рече „помози Боже“, али ево га моралист где трчи назорице за уметником и поправља, углађује, блажи и кроги силам утисак истине која снажно бије кроз портрет Бетси Тротвудове. И снажна мушкобана, кренка у почетку, вуче се доцније кроз роман

као претучена, пуна сентименталних уздаха, лаких суза, јевтине болећивости и свега чиме се пуне романтичне мелодраме. Њој пропада цело имање, а она се ни једном речју не тужи на кривца, него спаљује његово писмо којим признаје свој грех, и обасипа његову кћер материнском љубављу. Али она је још цвеће према другим личностима. Из Бетси Тротвудове и после преиначења, избија овде опде права снажна и једра природа, јер се она није дала потпуно савладати и сатрти моралним лекцијама. Али погледајте друге личности, па ћете морати стиснути песнице од муке што је моралист толико притужио уметнику! Видите само оног сиротог морнара Неготу! Да пађе грешну Емилију, која је одбегла своју породицу, он напушта и кућу и посао и Хама и г-ђу Гумич и лута по свету као Вечити Јуда, лишен сваке угодности, очајан, сломљен, готово убивен. И кад је једном налази, ни једне речи осуде, ни један гневан покрет, ни један прекоран поглед, него само силна, неисказана милошта, тако интензивна да би била довољна да срца десеторице људи начини добрим и милостивим. Па Марта, убога, грешна Марта! Колико самоодрицања, какво пожртвовање за Емилију показује ова бедница, која се прикрада кроз роман као какав блед и изнемогао фантом, пун неке романтичне тајанствености. Пођимо даље! Ево Агнесе, најбоље и најчедније душе у *Давиду Коперфилду*. Загледајте је добро и учиниће вам се да није од овога света. Њен је лик и сувише прозрачан, ваздушаст, готово етеричан. То као да није живо биће него символ бескрајне доброте и праве хришћанске љубави. Она воли Коперфила али та њена љубав није оно земаљско осећање, које се пени, кипи и прелива, које обузима све мисли, потискује у моментима сва друга осећања и управља тако рећи свима покретима. То није љубав која наизменце уноси у душу час нервозан немир, час ведро спокојство; која за тренутак смеђује у срцу бесну љубомору с безграничним поверењем и која даје лицу час болно грчење, час радостан осмејак. Моралист је ослободио Агнесу од свега што профан живот уноси у људска бића и начинио је целу целтату по најчистијим етичким прецедентима. Коперфилд, несталожен, непреврео и заљубљив лута од једне девојке ка другој, и увек га по тим наивним авантурама прати милостиво око и тонал осмех Агнеси. Она је његова и вереница и ако га силно воли још од детињства. Она негује његову жену и чак је воли од свега срца. Та безгранична врлина Агнесина, та силна љубав коју ништа не узбуђује постаје непријатна и отужна, као што је непријатна сувише јака светлост, и као што је отужна превелика сласт сахарина. Све је добро и велико само до извесне границе. Чим се та граница пређе и најбоље ствари постају или безумље или слабост, или чак и погрешка...

Још нисмо на крају. Ево последње слике, најбесмисленије, најотужније од свих које је педантан моралист дао у *Давиду Коперфилду*. Стари доктор Стронг, наивна добричина, готово мало ћакнут има младу жену. Њој се удвара њен рођак и друг из детињства, млад и угледан човек. Г-ђа Стронг је, и покрај старог мужа, верна и поштена жена. То је лено и похвално; то одобрава и црква и полиција. Али је *Дикенсу* и то мало, и он баца жену у несвест, чим јој рођак изјави своју љубав! Али и то није оно што је најгоре у овом најлошијем крајичку романа. Стари доктор је нерасположен и замишљен, јер се боји да није унесређио своју жену. Г-ђа Стронг приписује његову сету другом узроку, и ево је где прави једну мучну, непријатну, скору непристојну сцену:

....у том тренутку нечујно уђе г-ђа Стронг, бледа и дршћући... сроза се на колена пред њим и диже к њему своје молећиве руке... Пошто га

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBG.RS

је гледала неко време, приљуби се још јаче уза њ, обви руком његово колено, положи на њу своју главу и рече му:

„Ако у овоме скупу имам кога пријатеља који би могао рећи коју реч у овој ствари за мене или мога мужа; ако у овом скупу имам кога пријатеља који би могао да јавно искаже ону сумњу, која ми је покашто гризла срце; ако у овом скупу имам кога пријатеља, који цени мога мужа, или воле мене, и могао би рећи нешто, шта му драго, што би допринело споразуму између нас, — преклињем га нека говори!“...¹

„...Ја се не надам да ће икаква љубав и оданост, коју у замену могу дати, оправдати то неодољиво поверење; али под свежим утиском свега тога, ја смем дићи своје очи твоме миломе лицу, поштованом као очево, вољеном као мужевљево, за мене светом из раног, детињског пријатељства, и свечано изјављујем, да ти нисам криво учинила ни у најтајнијој својој помисли: да се никад нисам огрешила о љубав и верност према теби!“...

„Ох, задржи ме на свом срцу, мужу мој! Никад ме немој отиснути! Не мисли никад и не помињи разлику између нас, јер она и не постоји, осем у моме несавршенству. Сваком годином то сам све више увиђала, у колико сам те више уважавала. Ох, притисни ме на своје срце, мужу мој, јер је моја љубав од камена и трајаће“...²

То је, рекосмо, отужно, врло отужно! Кад наиђе на такве сцене читаоцу не остаје ништа друго до да узвикне писцу оно познато војничко: „остав, не ваља“, којим се у војсци осуђује свака погрешна радња и рђав покрет...

*

Кроз роман *Давид Коперфилд* лије се потоком *доброга*. Он је пренун меких и нежних сцена и у њему се обично лију сузе, говоре дирљиве речи, грле се и љубе пријатељице и братски стежу снажне мушке руке. Изузев три четири личности, све се остале надмећу ко ће кога више волети, ко ће се с ким тешће сирџатељити, ко ће коме више добра учинити. Нарочито су скоро све женске пуне саосећања и милосрђа. Прођите кроз цео роман и нигде нећете наћи рђаву женску. Једна је од њих нешто више охола, али плаћа губитком свести и смрћу свога јединца тај „смртни грех“. Друга је љубоморна и пакосна из очаја, али и она тешко пати. Трећа је крута, опорна, педантна васпитачица, али ипак није зла. Две су погрешиле у животу, али целим животом искупљују тај један тренутак заноса. Све су остале — а има их много — честите, пуне срца и душе, и праве хришћанске крви. И мушкарци тако исто! Пространа атмосфера добра лебди око целог романа, и само у погдекојем закутку његову скрива се лакомост и грамзивост за туђом тековином. Али не бој се, читаоче; неће *Дикенс* допустити да зло трумфује. Ево га већ јури са малом четицом одабраних честитих душа из романа, упада у станиште зла и једним јаким ударом ломи му главу и кости. И после тога настаје мир у роману и излива се овде на земљи благодет божја и на „чисте сердцем“ и на „нишче духом“, и на „алшчущче и жаждушче правди“...
*

Дикенс није умео природно насликати добре особе. То је дошло са два узрока. Прво, романијерима је у опште тешко портретисати добра чо-

¹ Давид Коперфилд, књ. II, стр. 252.

² Ibid, стр. 258.

www.vukobas.com
 УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

како што је тешко описати тихо море, лепо лице, равно поље или ведр дан. Ту око нема где да се задржи, нити перо има што нарочито да истакне. Неравнине и нескладности, дефекти и неправилности, немир у срцу, бура на мору, олуја у природи... све што има превоја, таласа, кривина и оштрина да се лакше обележити. А *Дикенсу* није само то сметало, него и његов специјалан таленат и диспозиције. И Тен; и Бринетџер и Хенекен нашили су да он не уме да опише природне лепоте и да нема ока за сјајне боје и хармоничне линије. То исто важи за душевна стања. *Дикенс* је хуморист, а то ће рећи писац који уз сажалост и симпатију према својим личностима додаје још и једну количину подсмеха, ниподаштавања. Највећа снага његова лежи не толико у стварању комичних ситуација, колико у карикирању личности. У томе је *Дикенс* сличан Гогољу. Изузев једну или две личности, које су његови љубимци, и према томе неприкосновени, све остале су жртва његове хумористичке наклоности. *Дикенс*, као и Гогољ најбоље занача и најјаче осећа не човекову доброту, не ни његово неваљалство, него његове ситне мане и комичне особине, нескладност његових жеља и снаге, деформисане црте његовог лица и смешно расположење његове душе. Али *Дикенсов* и *Гоголев* хумор није једне исте врсте: *Дикенсов* је ведрији, *Гоголев* мрачнији. *Дикенс* пружа својим занесењацима и чудњацима, па чак и манијацима извесну срећу, а *Гогољеви* застрашеници већинам зло свршавају. Та разлика долази отуда што *Дикенс* воли своје личности покрај све непотпуности и настраности, а *Гогољ* за своје не мари много... Иначе у њих обојице није хумор fine врсте, онакав какав је нпр. у Додеа. Мало је груб, натенут и покашито неквижеван. И претеран је, неодмерен, распуштен. *Дикенсово* је око нека врста издубљеног огледала: оно у исто време и увећава и деформисе. *Дикенс* је специјалиста за извесну врсту људских слабости. Чим је нађе, он не уме да се умери и уравнотежи, него експлоатише преко мере тај свој проналазак. Сегите се само старих госпођица: Лавиније и Кларисе, па Мурдстона и његове сестре, доктора Чилипа, госпођице Мочер, па чак и Доре и Традлеса. А нарочито погледајте пар Микобера, мужа и жену, како је растао, разрастао и ексцесирао њихову комичност. Као какав Шерлок Холмс или Пикертон *Дикенс* испитује најситније појединости које му помажу да открије какву комичну црту својих личности, а све остало што томе не служи оставља готово и недируто. Тен је упоредио његово уображење с уображењем моноха: „Он се заљубљује у једну идеју, занесе се њоме, не види ништа друго до само њу, понавља је у сто разних облика, увећава је и носи је тако увећану пред очи гледаочеве“.¹

*

Та особина чини те *Дикенс* постаје рђав психолог који верује у непроменљивост људских бића, као што је Кивије веровао у непроменљивост животињских фела. Његове личности остају слепо доследне себи и с каквом су душом дошле у роман, с онаком стижу и на његов крај. Једне исте речи, једни манири, једне тежње, једни темпераменти и једни карактери кроз цео роман! Њих не мења ни време ни прилике ни у главним осећањима ни у најситнијим навикама. Што је најчудноватије на њима као да се не осећа ни да старе. Оне изгледају као строго дисциплинована војска, која по команди и корача и застаје, и седа и устаје, никад не радећи ништа друго

¹ H. Taine, Histoire de la litterature anglaise, t. v. p. 15.

до оно што ревносно командант наређује његовим потајним наредбама. *Дикенсу* то треба, како би се јаче уочиле оне појединачне особине, које је он запазио и нарочито истакао код сваког лица. Ако би се која личност случајно заборавила те не би „накривила главу“ (то је омиљени манир неколицине њих) или не би заплакала кад треба, или не би изговорила одређену количину строго прорачуњених израза *Дикенс* би се поплашио да не пропадну комични ефекти на које он тако много рачуна. И зато, држећи се лепе латинске поуке о рететицији, он непрестано даје свима личностима једне исте положаје, како би се јаче удубиле у нашу свест и тамо постојано остале...

У осталом *Дикенс* је у главном *портретист*, а сви они тако раде. Сцене и догађаји у *Давиду Коперфилду* нису тамо зато да се види друштвени живот у свој његовој разноврсности, него да се јаче истакну психичке и моралне особине појединих личности. Одузмите *Дикенсу* то његово големо благо, ту велику вештину портретисања, па ће остати готово бољјак. Фабула *Давида Коперфилда* својом простотом подсећа на примитивне приче, а својим свршетком на сензационе романе. Сцене су млитаве и анемичне, монотоне и покашито празне, а најчешће извештачене, јер су потчињене тенденцији романа. Али су зато личности живе, и оцртане ванредном вештином, и ако једнострано и с увеличавањем. Он није много видео у њима, али оно што је видео и испитао то је било најсавршенијом луном и најбољим инструментима. Његове личности попут оних музичких инструмената који се налазе у кућним часовницима знају свирати свака само по једну арију, али је знају потпуно и добро...

Нека ми се допусти једно поређење између три романисијера о чијим делима говорим у овој расправи: Толстоја, Иго и *Дикенса*. Толстој испитује душу својих личности са свих страна и у њеним најразличнијим покретима. Он нити јој што много додаје, нити одузима, осем кад се овда онда заборави. Иго, напротив, уноси у душу својих личности особине које су за њих потпуно стране, и за које нико не може знати ни како су тамо могле ући, ни како су се могле сместити. *Дикенс* не ради ни једно ни друго. Он није реалист какав је Толстој, али није ни романтичар на форму Игоу. Он не проучава с подједнаком ревношћу разне душевне особине и покрете својих личности, али и не калеми на њихове душе сасвим супротна и несаобразна осећања. Он у улози реалисте, а по принципу *non multa, sed multum* одабере у њима само по једну или две битне црте! Затим одмах постаје романтик, који доушта свом уображењу да те истинске црте, које је пронашао реалистички посматрач, повећа, измени, доуни или појача до врло велике мере, увек наравно мање но што их даје грандиозна, необуздана фантазија ђенијалног песника француског. И тако, пошто је најпре био сужен Толстој, *Дикенс* постаје потом скраћен Иго...

*

Једнодушно је мишљење да је *Дикенс* невешт у композицији романа. Они су састављени из појединих одељака независних чврсто у једну органску целину. То, у осталом, није само *Дикенсов* недостатак. У свој европској литератури једва да има неколико јаких организатора романа. Та мала одабрана четица, у којој је Тургењев четобаша а Флобер барјактар, једва се и опажа у читавој бригади иначе снажних приповедачких талената, али невештих да стегну и учврсте своја дела, да начине ранглисту својих лично-

ети и распореде их што лепше и на што ужем простору. Од свих великих аутора чија су дела ушла у *Забавник Српске Књижевне Задруге* ниједан једини не припада светој чети моћних конструктора романа: ни Гончаров, ни Толстој, ни Иго, ни Дикенс, па ни Сјенкјевић. Дикенс ипак има олакшавних околности. Као моралисту и портретисту њему није била од преке потребе моћ симетричног распореда приповедачког градива. Јер, ма колико се његове личности раштркавале и губиле кроз роман, свака ће, на крају крајева отићи тамо куда јој Дикенс нареди! Једне ће у срећу, друге у смрт, треће у затвор, како је којој писано. Од те судбине нико се не може отети, баш као онај веселник и знаше народне приче, који није могао побећи од свог кума, Св. Архангела Михаила!

Ј. М. Продановић.

„Просветни гласник“ излази у месечним свескама од 6 и више табака, на великој осмици. — Стаје годишње: за Србију 12 дин., за друге земље 15 дин. у злату (франака). — Прегилата се шаље Управи Државне Штампарије краљевине Србије у Београду. — Рукописи се шаљу у уредништво (Министарство Просвете и Црквених Послова у Београду). Они се, на захтев писца, враћају.